

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 80 petič vrst & Din 2, do 100 vrst & Din 2,50, od 100 do 300 vrst & Din 3, večji inzerati petič vrst & Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica šte. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-34, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Graški trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Sovjeti se umikajo v vsej naglici

Junaški odpor Fincev in silen mraz sta ustavila prodiranje sovjetskih čet na severni fronti — Velike sovjetske izgube na ljudeh in materialu — Poraz sovjetrov tudi pri Sali — Finska protiofenziva na Karelijski ožini

Helsinki, 23. dec. s. (Reuter) Neutrality opazovalci zatrjujejo, da se sovjetske čete na severni fronti umikajo v vsej naglici. Ni izključeno, da se nameravajo sploh podati v zimski taborišča in prenehati z večjimi vojaškimi operacijami.

Tudi na centralnem bojišču pri Sali so doživle sovjetske čete poraz. Neutrality opazovalci pravijo, da je padlo v bojih predvčerajšnjim najmanj 2000 sovjetskih vojakov.

Na Karelijski zemeljski ožini so Fini podvzeli v širini 20 km protiofenzivo. Sovjetske čete tu že 16 dni zamaš napadajo utrdbe Mannerheimove linije. Finsko letalstvo je bombardiralo mesto Terijoki, kjer je sedež od sovjetrov podpirane »finske narodne vlade«.

Helsinki, 23. dec. s. (Reuter) Sovjetske čete na severni fronti se umikajo v paničnem begu in sicer ne proti Pettergi, od koder so prodrele, temveč proti vzhodni meji na polotoku Kola. Za seboj pušajo velike množice vojnega materiala.

Finski štabni polkovnik je označil inozemskim novinarjem vojaški položaj Finske kot ugoden. Sovjeti nimajo izglede, da bi prodrli s hitrim napadom motoriziranih oddelkov v sedanjem letnem času. Severno od Ladoga jezera zaradi mraza in snega tankov pozimi sploh ne bo mogoče porabljati.

Po finskih podatkih so Fini samo v zadnjih treh dneh sestrelili 35 sovjetskih

letal. Skupno so doslej Fini od začetka vojne dalje uničili že 350 sovjetskih tankov.

Kodani, 23. dec. z. »United Press« poroča, da se sovjetske čete na severno-vzhodni finski fronti že 48 ur neprestano umikajo. Južno od Salmijärvi ni sedaj več nobenega sovjetskega vojaka. Neutrality opazovalci potrjujejo, da so sovjetske čete zaradi silnih izgub in hudih prazov skrajno demoralizirane. Izgube na ljudeh in materialu, ki so jih sovjetske čete utrpele zadnje dva dni, so ogromne.

Oslo, 23. dec. s. (Havas) Umik sovjetskih čet na severni fronti je povzročilo dejstvo, da so se nekateri oddelki sovjetskih čet oddaljili predaleč od glavnega kontingenta sovjetskih čet, ki so dospeli medtem šele do Salmijärvi. Ko so Fini dobili ojačanja, se posamezni oddelki sovjetskih čet ki so prodrli na jug preko Pitkajärvi, niso mogli več braniti. Po še nepotrjenih vestih so finske čete zasedle zopet mesto Pitkajärvi, 50 km južno od Salmijärvi. Zdi se, da se bodo morale sovjetske čete umakniti vse do mesta Pečenge, kjer bodo najbrž prezimile.

London, 23. dec. s. »Daily Express« poroča, da nameravajo sovjeti natirbe preko zime prekiniti vojaške operacije na Finskem ter nadaljevati z njimi šele spomladi. Medtem se nameravajo utrditi na svojih dosedanjih postojankah.

Položaj za Fince ugođen

Finci odbili vse sovjetske napade — Bombardiranje neutrujenih mest

Helsinki, 23. dec. i. Na Karelijski ožini med Kankijärvi in Mulajärvi so sovjetske čete včeraj izvršile več napadov po močnem obstreljevanju topištev. Fini so odbili vse napade in uničili sedem sovjetskih tankov. Na vzhodni fronti kakor tudi v srednji Finski so se vsi boji končali uspešno za Fince. Ogroženi boji se vrše pri Sali. V odseku Pečenge je hud boj za Kano. Tudi na morju so bile sovjetske edince precej aktivne in so stopile v akcijo pri Koivistu in južno od njega.

Izredno delavnost je včeraj razvilo sovjetsko letalstvo in sodijo, da je pri številnih napadih na razna finska mesta kakor tudi na manjše podeželske kraje vsega skupaj sodelovalo 350 letal. Sovjeti so bombardirali več neutrujenih mest, tako Helsinki, Viborg, Abo in še druge večje in manjše kraje. Pri vseh teh bombardiranjih

njih je bilo videti, da imajo letalci gotove objekte za cilj, zlasti kolodvoze in bazine. V Helsinkih je veljal tudi letalski napad v glavnem centralnem kolodvoru, v Abu bolnici, kakor tudi raznim vojaškim bolnicam za fronto.

Finska letala so uničila več sovjetskih municijskih skladišč in napadla Terijoki, kjer je sedež komunistične finske vlade, kakor tudi več otokov, ki so jih zasedle sovjetske čete. Pri včerajšnjih bojih so Fini sestrelili najprej sedem, pozneje pa še pet sovjetskih letal.

Na severu so doživle sovjetske čete strahovit poraz. Njihov beg se spominja na pravo katastrofo. Pod pritiskom finskih čet, ki so bile v zadnjih dneh ojačane se v velikem neredu umikajo proti Pitkajärvi in Salmijärvi. Finski letalci so včeraj metali letake sovjetskim četam in jih pozivali, da položijo orožje.

Božič je praznik bodočnosti

Božične čestitke generala Gortha in generala Gamelina angleškim vojakom

London, 23. dec. AA. (Reuter) Vrhovni poveljnik angleških čet v Franciji general Gorth je poslal angleškim vojakom božične čestitke, v katerih med drugim pravi:

Nasle generacije gledajo ponovno angleške ekspedicijske oddelke o božiču v Franciji. Zaveznika vojska pod poveljstvom velikega francoskega vojaka se združeno upira napadalcu. Leto, ki se začne, bo gotovo prineslo težave in nevarnosti, kakor je to bilo v minulih vojnah. Toda tudi te težave bomo prebradli, za kar se bomo imeli zahvaliti složnosti, ki obstoja danes med francosko nacijo in nami. Prepričani smo, da bomo prebradli vse težave, ker vemo, da ste vi, angleški vojski, z nami in to vedno, v dobrem in slabem. Vojski, v kateremkoli delu cesarstva se nahajate ali se borite, pošljim vam najprijetnejše čestitke za božične praznike in najboljše želje za novo leto.

Vrhovni poveljnik francoske vojske general Gamelin je poslal angleškim vojakom v Franciji istakto poslanico, v kateri pravi:

Vsem vojakom angleškega cesarstva, po-

rebno pa onim, ki služijo v Franciji pod poveljstvom lorda Gortha, pošljim v imenu njihovih francoskih vojaških tovarišev najprijetnejše čestitke za božične praznike. Božič je praznik bodočnosti. Mi ustvarjamo z naporom v tej bodočnosti narodov. Ta bodočnost bo tako kakršno mi želimo, kajti naše junaštvo je nezlomljivo.

Božično premirje na zapadu?

Curth, 23. dec. s. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da je papeški nuncij ob priliki obiska pri zunanjem ministru Ribbentropu ponudil Nemčiji da pristane na božično premirje v vojaških operacijah. Čeprav nemška vlada na to ponudbo še ni dala uradnega odgovora, sklepajo iz dejstva, ker je kancelar Hitler odpotoval v Berchtesgaden, da preko božiča niso nameravane posebne vojaške operacije. Res je na drugi strani vrhovni poveljnik vojske general Brauchitsch odpotoval na zapadno fronto, kjer namerava prebiti božične praznike med svojimi vojski.

Nove žrtve pomorskih min

Zopet štiri ladje potopljene — »Gneisenau« v nemški luki — Ustavljena »Saturnia«

London, 23. dec. s. (Reuter) Danski parnik Jägenborg, (1900 ton), ki je že 14. decembra odplul iz Danske na škotsko, pogrešajo ter je najbrže izgubljen. Posadka šteje 18 moških.

Oslo, 23. dec. AA. (Reuter) Norveška ladja »Rudolf« (924 ton) je zadel ob mino v četrtici v Severnem morju. Kapitan ladje in 7 članov posadke so se rešili z rešilnim

čolnom ter prispeli v Kopernik ob zapadni norveški obali. Ostalih šest članov posadke se je vozilo z drugimi rešilnim čolnom, toda ne ve se, ali so se rešili. Kapitan ladje misli, da jih je rešila neka ladja, ki je plula v teh vodah.

London, 23. dec. br. Včeraj je na vzhodni angleški obali zadel na mino 8000 tonski angleški parnik »Dorlinac«. Parnik je bil

Božična poslanica maršala Mannerheima

Helsinki, 23. dec. s. (Havas) Vrhovni poveljnik finske vojske maršal Mannerheim je poslal finskiim vojakom božično poslanico. V poslanici pravi, da pošilja svoje pozdrave vsem hrabrim vojakom. Kjerkoli se ti nahajajo, gredo njihove misli k njihovim domovom in sorodnikom. Do konca bo treba vztrajati v borbi, ki jo je usoda Finski vsilila. Če ne gremo do konca, ne bo nihče od nas več imel doma. domovine in svobode.

Švedska pomoč

Stockholm, 23. dec. s. (Reuter) Včeraj je odšel iz Stockholma zopet transport 500 švedskih prostovoljcev, ki bodo vstopili v finsko vojsko.

Helsinki, 23. dec. i. Prva ambulantna švedskega Rdečega križa je prispela včeraj v Abo.

Stockholm, 23. dec. AA. (Havas) Na Finsko je bilo poslanih 35 ton božičnih daril. Večinoma so v zavrtkih obleka in toplo perilo.

Poziv kulturnim delavcem

Stockholm, 23. dec. AA. (Havas) Znanstveniki, književniki in umetniki vseh treh skandinavskih držav so objavili apel tovarišem vsega sveta, naj podprejo Finsko.

Odgovor Argentine na apel Društva narodov

Zeneva, 23. dec. j. (Havas) Tajništvo Društva narodov je dobilo na svoj apel za

pomoč Finski, ki ga je poslalo na vse države članice, prvi odgovor iz Argentine. Argentinska vlada pravi, da je pripravljena po vseh svojih močeh upoštevati sleherni predlog in sleherni pobudo tajništva Društva narodov, da se Finski čimprej nakloni vsa potrebna podpora.

Sovjetski komunike

Moskva, 23. dec. s. (Reuter) Sovjetsko vojno ministrstvo je izdalo ponovi poseben komunike, ki daje pregled dosedanjih vojaških operacij na Finskem. Komunike navaja, da so imele sovjetske čete v dosedanjih bojih skupno 1800 mrtvih in 10000 ranjenih. Po neutrality poročilih so te centize za soviete mnogo prenizke, razen tega pa ne upoštevajo izgub na ujetnikih in dezertirjih.

Sovjetski komunike pravi dalje, da so sovjetske čete povsod prodrele na finsko ozemlje v širini 80 do 150 km. Tudi to navedbo zanika neutrality poročila. Komunike nadalje ponavljajo trditve, da je bila Mannerheimova linija na Karelijski zemeljski ožini prebita.

Moskva, 23. dec. AA. (Havas) V Leningradu in okolici morajo biti ponoči vse luči ugasnjene. Kršitelji te naredbes se kaznujejo z robo do 10 let. Tako je bil obsojen na osem let robije nek. zlostnikar v Leningradu, ker je kršil to naredbes.

Tallin, 23. dec. AA. (Stefani) Ker je leeningradska luka Kronštad zamrznila, se bo sovjetska Rusija posluževala estonskih pomorskih oporišč. Promet v Sovjetsko Rusijo se vrši čez estonske luke.

Finska se pogaja v Ameriki za vojne dobave

Prošnja bo predložena kongresu, ki bo najbrže dovolil potrebni kredit

Washington, 23. dec. s. (Havas) Finska delegacija, ki se med v Zedinjenih državah se pogaja za dovolitev posojila 50 milijonov dolarjev za vojne dobave. Dosedanji krediti, ki jih je dobila Finska v Zedinjenih državah, so že popolnoma izčrpani. Ker ameriška vlada po nevarnostnem zakonu ne sme dovoliti Finski posojila brez dovoljenja kongresa, bo o finiki prošnji za posojilo sklepa kongres, čim se v začetku januarja sestane. Predsednik Roosevelt bo obvestil kongres tudi o odločitvi plačil finskega dolga.

Finska želi nabaviti v Zedinjenih državah predvsem municijo, pištole naskle in leta-

la. Doslej še ni bil poslan iz Zedinjenih držav noben transport vendar se zdi, da bo prve dobave nogoče izvršiti v najkrajšem času.

Zelo ugoden vtis je napravil v Zedinjenih državah včerajšnji govor francoskega ministrskega predsednika Daladiera, v katerem je ta sporočil, da Francija že podpira Finsko z dobavo orožja. Verjetno je, da bo govor vplival tudi na razpoloženje v Zedinjenih državah, tako da bo kongres čim prej dovolil Finski potrebne kredite.

Diplomatska aktivnost velesil na Balkanu

V Budimpešti zaupajo v solidarnost med Beogradom in Bukarešto in v izslojebni vpliv Italije

Budimpešta, 23. dec. s. V tukanjskih političnih in diplomatskih krogih zagotavljajo, da obstoji pojavačeno diplomatsko delovanje velesil na jugovzhodu Evrope in na Balkanu. Po tem ugotovitvah so sredstva tega delovanja danes v Bukarešti, Beogradu in Budimpešti. V ostalem ugotavljajo, da madžarski odločitveni krogi, da se bo ta diplom. aktivnost vojskujočih se držav omejevala na gospodarsko polje, kajti države, ki so v vojni, imajo namen, da z raznimi gospodarskimi pogodbami dobe sirovine, ki jih je v teh področjih dovolj.

Hkrati se označuje kot popolnoma neverjetna vest, ki je izšla v nekaterih madžarskih listih in ki govori o posredovanju za mir s strani Vatikana in italijanskega vladarja.

V tukanjskih službenih krogih ne prikrivajo dejstva, da je položaj malih nevturalnih držav težak in da bo postal vse težji, čimdelj bo trajala vojna. Kot preventivno sredstvo za ublažitev težkega položaja se smatra solidarnost med Beogradom in Bukarešto na eni in miroljub-

nočna vest agencije Havas, da bi bila nemška ladja Gneisenau, ki je vozila izseljence iz baltičskih dežel, potopljena od neke podmornice neznanne državne pripadnosti v Baltičkem morju. Ladja Gneisenau je prispela z vsemi svojimi potniki neškodovano v določeno nemško luko.

New York, 23. dec. e. Kapitan italijanske ladje »Saturnia« je izjavil, da sta njegov parnik ustavili dve podmornici, od katerih je ena z ladje odpeljala 8 Nemcev, ki so potovali v domovino. Podmornici nista bili razsvetljeni in bi kmalu trčili v ladjo.

ni vpliv Italije na Balkanu na drugi strani in zato je verjetno, da nas bo lahko to skupno delo obvarovalo najtežjih komplikacij.

Zopet velika železniška nesreča v Nemčiji

London, 23. dec. s. (Reuter) Ponoči se je v južnozgodnjem Nemčiji primerila zopet težja železniška nesreča. 30 oseb je bilo ubitih, 40 pa ranjenih.

To je v zadnjih 5 tednih že osma večja železniška nesreča v Nemčiji. Skupno je vseh osem nesreč zahtevalo 275 smrtnih žtev.

Nemško uradno poročilo pravi, da je včerajšnja nesreča v Genthinu zahtevala 132 smrtnih žtev in nad 200 ranjenih.

Postani in ostani član Vodniške družbe!

Iz notranje politike

BOŽIČNA ČESTITKA VOJNEGA MINISTRA

Včerajnja številka službenega »Vojnega lista« prinaša čestitko, ki jo je minister vojske in mornarice armijski general Milan Nedić naslovil na vojsko. Čestitka se glasi:

Oficirjem, vojnim činovnikom in podoficirjem, kaplarem in redovom kršćanske veroizpovedi čestitam praznik Kristusovega rojstva: Hristos se rod-o, junaci! Čuvajte Jugoslavijo!

MLADI GOSTJE KRALJA PETRA

Gostje Nj. Vel. kralja Petra II. mladi dijaki iz raznih krajev naše države so obiskali včeraj muzej kneza Pavla, tvornice denarja na Topčideru in razne beograjske gimnazije. Na čast gostom jim je zveza skavtov priredila slavnostno akademijo v Narodnem gledališču na Vračarju. Danes ob 16. jim bodo priredili akademijo v Narodnem gledališču beograjski Sokoli. Jutri dopolne pa jim bo priredil akademijo podmladek Rdečega križa.

PROTI SPEKULACIJI IN DRAGINJI

Minister za trgovino in industrijo dr. Andrić je podal včeraj novinarjem daljšo izjavo. Med drugim je rekel:

Povišanje cen, ki smo ga zabeležili v zadnjem času, je deloma rezultat sedanjih gospodarskih razmer v svetu, deloma pa posledica trenutnega pomanjkanja blaga v naši državi. V mnogih primerih pa je povišanje cen tudi posledica spekulacij, ki izkorišča razmere in psihološko potrošnikov. Izdali smo ukrepe, da se z naknadnim uvozom in novimi trgovinskimi sporazumi odstrani pomanjkanje surovin. Na drugi strani pa bomo izdali potrebne ukrepe za znižanje cen, ker nam take ukrepi narekuje današnji položaj. Poleg tega bomo v prihodnjih dneh izdali uredbu o kontroli nad cenami živil z namenom, da se olajša položaj potrošnikov in da se normalizirajo razmere na trgu. Pripravlja se tudi prenosna državna intervencija na trgu živil in živine. Izvršili smo začasno prenosno Priznajo, v kratkem pa bomo ustanovili direktorij za zunanjo trgovino, ki bo prevzel delež za trgovinske sporazume in Zavod za popeševanje zunanje trgovine.

SE EN BOLGARSKI GLAS

Sofijski »Mir« priobčuje članek o naših notranjopolitčnih razmerah in pravi, da smo imeli do sedaj svobodo za nekaj nedarnega državnemu edinstvu, toda v zadnjem času je prevladalo prepričanje, da brez svobode ne more biti pravega sporazuma. Članek se končuje z besedami: Nas veseli, da je prišlo do te spremembe pri naših sosedih, ker smo priprani, da bodo tako naši bratski odnosi postali še bolj prišrčni, ko bo v splošni svobodi prisla do prava narodna volja.

IZJAVE RADIKALSKIH PRVAKOV

»Politika« objavlja nove izjave radikalnih prvakov iz vseh krajev države, ki so bili na zadnji konferenci izvoljeni v akcijski odbor dr. Laze Markovića. Vsi po vrsti se odrekajo sodelovanju v tem odboru in izražajo svojo zvestobo vodstvu stranke s Aco Stanojevićem na čelu. »Politika« je objavila take izjave iz Sarajeva, Sombora, Cetinja, Krajine in od drugod.

TRINAJSTA PLAČA V ZAGREBU

Zveza hrvatskih zasebnih nameščencev je poslala delodajalcem prošnjo, naj izplačajo trinajsto plačo nameščencem po možnosti še pred božičnimi prazniki. Pri pogajanjih med zastopniki hrvatskega gospodarstva in Zveze hrvatskih zasebnih nameščencev je bilo sklenjeno, naj tudi združenje trgovcev pošlje poseben dopis svojim delodajalcem s priporočilom, da izplačajo trinajsto plačo nameščencem s ozirom na njih težko materialno stanje, ki se je poslabšalo zaradi podražitve življenjskih potrebščin.

POKRSTJANJENJE MUSLIMANOV V NIŠU

Sarajevska »Muslimanska svijest« poroča, da je carigradski list »Jeni Sabah« objavil članek beograjskega »Vremena« o krstitvi 40 muslimanov v Nišu v prisotnosti pravoslavljah svečenikov in zastopnikov državnih oblasti. Carigradski list pravi, da so niški muslimani skoli 600 let ohranili svojo vero in da so prešli na pravoslavje samo zaradi revščine. »Muslimanska svijest« trdi, da došleba številka »Vremena« ni bila tiskana za Jugoslavijo, temveč samo za inozemstvo. Ako bi mu limani v Jugoslaviji zvedeli za to, bi naslala nedvomno velika reakcija med našimi muslimani.

ZBOROVANJE V DOBOJU

Zveza vseh srbskih nacionalnih društev s sedežem v Sarajevu je sklenila, da bo 30. decembra v Dobouju shod vseh delovnih društev in ustanov na ozemlju bivše Bosne in Hercegovine. Na tem zborovanju se bo sklepalo o stališču bosanskih in hercegovskih Srbov ter o vseh aktualnih vprašanjih. Po sprejetju resolucije se bodo udeleženci zbora zbrali na grobu dobojskih mučnikov, kjer bodo objavljeni sklepi bosansko-hercegovskih Srbov.

Borzna poročila

Curth, 23. decembra. Beograd 10.—, Pariz 99675, London 1759, New York 445 875, Bruselj 74 35, Milan 22 50, Amsterdam 236 75, Berlin 178 50, Stockholm 106 12, Oslo 101 30, Kopenhagen 86 05, Sofija 5 30.

Italijanska pozornost

V Italiji pazljivo zasledujejo vojne cilje Anglije in Francije — Italijanska vlada in vatikanska politika

Rim, 23. dec. e. Italijanski listi posvečajo posebno pozornost dogodkom na Bliznjem vzhodu in prizadevanju zapadnih velesil v tem področju. Tako vprašuje turinška »Stampa«, kakšen namen ima velika armada, ki jo zbira general Weygand v Siriji in ki je sestavljena iz Marokanov, Indokitajcev, Anamitov in čet tujke legije. »Messagero« javlja o konferenci pri Ibn Saudu, katere namen je bil utrditi maroški blok proti Rusiji. Listi pišejo, da je namen tega manevriranja jasen.

Za nadaljnje anglo-francoske vojne vojne načrte je neprimerna nevtiralnost Italije, ki je s svojim zadržanim prepričanjem, da se ni uveljavila anleška obkroževalna politika v vsem sredozemskem področju. Z izgovorom, da preti nevarnost od sovjetske Rusije, je treba severovzhodno Evropo vzdržati, kakor tudi na Bliznjem vzhodu povzročiti potrebo, da bi prebili pas, ki ga okoli Nemčije tvorijo nevtiralne države.

Rim, 23. dec. e. Značilno za stališče italijanske vlade glede obiska italijanske kraljevske dvojice v Vatikanu, je članek, ki ga je objavil znani italijanski novinar Ansaldo v glasilu grofa Ciano »Il Telegrafo«.

V tem članku Ansaldo naglašja, da katoliška cerkev obsoja sedanjo vojno, kakor je vedno obsojala vsako vojno. Italijanska vlada tudi obsoja sedanjo vojno iz političnih in človeških razlogov, ker je to vojna brez pravih in stvarnih razlogov. Italijanska vlada želi miru in smatra, da je mir edina pot, da se ves svet osvobodí krize, v kateri bi se žrtvovalo blagostanje mnogih generacij. List nato ugotavlja, da sta katoliška cerkev in italijanska vlada zelo blizu druga drugi, glede na stališče v sedanji vojni. Potem zaključuje: Italijanska država ne bo mogla nikdar pasivno gledati, da bi v Evropi prevladovala politika in socialna organizacija, ki bi se borila proti katolicizmu in bi propovedovala svobodo mišljenja.

Izjava potice šele danes, da bo peccivo tem bolj sveže med prazniki. Mlečnih izdelkov je pa bilo dovolj. Precej povpraševanja je bilo tudi še po perutnini, vendar so jo gosposidine kupovale že pred dnevi.

Naboj živahno je bilo pri mesarjih, pri nekaterih stojnicah je bil celo pravi naval, da so morale gosposidine dolgo čakati, preden so — risle vse na vrsto. Mese pa je bilo naprodaj toliko, da bi se gosposidine lahko založile z njim ne le za tri dni, temveč za ves teden. Precej je šlo v decar tudi meso drobnice, menda zato, ker ga ob praznikih posebno cenijo pravoslavni. Po zaklini perutnini pa ni bilo mnogo večjega povpraševanja kakor ob navadnih tržnih dneh.

Danes so bile naprodaj tudi ribe, vendar ni bilo posebne izbire, ker je zadnje tase riholov zelo otežkočen. Priznati je treba, da se ribe v primeri s slabim riholovom še ni so preveč podražile. V splošnem ni bistvenih sprememb večeršnjih cen.

Zdaj so nastopile težave s prodajo zelenjave zaradi mraza. Zelenjadni trg je bil kljub temu precej dobro založen, čeprav je otežkočen prevoz, kajti zelenjava zmrzuje, če ni dobro zavita in primerno pokrito jo morajo imeti tudi na trgu. Če bo mrzlo vreme še trajalo čez praznike, bo trg poslej slabo založen z zelenjavo, ki se bo zato tudi znatno podražila.

Danes ni bilo nobenih bistvenih sprememb pri cenah. Tudi sadje so prodajali v splošnem po istih cenah kakor prejšnje dni, čeprav ga je bilo znatno manj naprodaj: jabolka namreč v takšnem mrazu že zmrzujejo. Posebno malo so pripeljali sadja kmetije, dovolj dobro pa so bile z njim založene stalne prodajalke.

Iz Celja

—c Božična likovna razstava celjskih slikarjev. Večere Fiser-Pristovške ter gg. Alberta Sirka, Cvetka Ščuke, Miroslava Modica in Karla Mehleta bo v sejni dvorani Mestne hranilnice odprta do vstega Stefanovega 26. t. m. Na Stefanovo bo posebna komisija izbrala izmed številnih na vstopnicah štiri številke, katerih lastniki bodo prejeli po eno sliko. Obiščite to lepo in bogato razstavo!

—c Lastnega brata je usmrtil. Pred tri dni je senatoma okrogne sodišča v Celju se je zagovarjal v petek 27letni posestnik Ivan Kresnik iz Belega potoka pri Frankolovu, ker je 12. novembra doma v prepiru v vinjenosti zadel svojega 18letnega brata Alojza z nožem v srce. Ivan Kresnik je pri razpravi skesano priznal svoje dejanje. Obsojen je bil na 2 leti in pol bje, na izgubo častnih pravic za dobo 1 let in na plačilo povprečnine v znesku 500 000.

—c Slikarska razstava gg. Zorana Dika, Doreta Klemenčiča in Gabrijela Stupice v Celjskem domu bo odprta samo še v nedeljo 24. t. m. Oglejte si to zanimivo umetno ko razstavo!

—c Mestni obračun. Zaključni račun o gospodarstvu mestne občine celjske, njegov podjati in skladov za obračunsko leto 1938-39 je v smislu § 122 zakona o mestnih občinah razpložen na obči v pogled pri mestnem računovodstvu od 23. do vstega 30. t. m. ob navadnih uradnih urah. Ugovore je treba vlagati v navedenem roku nismeno pri mestnem poglavarstvu. Pravico do vstopa v ugovorov ima vsak član mesta Celja in tudi vsaka oseba, ki od katerega koli dohodnika v mestu Celju plačuje izdatni neposredni davek.

—c Kazen za izsiljevanje. Okrogno sodišče v Celju je obsodilo v petek 29letno šiviljo Marijo Butkovičevico iz Zagreba na 8 mesecev strogega zavora in izgubo častnih pravic za dobo 2 let, ker je z izsiljevanjem izvalila dvema moškima v slovenjegraškem srezu 21.500 din, pri aretaciji so našli pri njej še 17.000 din, ostalih 4.500 din pa mora v smislu sodbe vrniti. Razprava proti Butkovičevi je bila tajna.

—c Nesreča na počiva. V četrtek ob 17. je padel 34letni delavec Kalist Vuga iz Celja pri delu tako nesrečno, da si je močno poškodoval obe nogi. Istega dne je padel 79letni preuzetnik Matija Vranič iz Prekopa pri Vranskem z voza in si zlomil levo roko v ramenu. V Grajski vasi je padel 50letni dninar Ivan Gobec v terek v globoko jamo in si naletel na križ. V četrtek je padel 11letni posestnikov sin Anton Arnek s Prekorja pri Škofji vasi pri smučanju in si zlomil desno nogo v členku. Ponorečen ci se zdravijo v celjski bolnici.

—c Drsalisce SK Celja v mestnem parku je že odprto ter bo o praznikih ob ugodnem vremenu gotovo privabilo mnogo drsalcev, zlasti mladih.

—c Pri Mozirski koči na Goltu je sedaj 80 cm snega. Smuka je dobra. Pri Celjski koči je 30 cm snega. Smuka je primerna.

Nove telefonske zveze

Z odlokom poštnega ministra so uvedene naslednje nove telefonske zveze z inozemstvom. Bled—Mauterdorf (2.70) Bled—Löffel (3.45), Bled—Arnoldstein (1.50) Celje—Spital a-d Drau (2.70), Ljubljana—Lawamund (2.50), Ljubljana—Arnoldstein (2.70), Maribor—Scheffling (2.70), Maribor—Wundschuh (1.50), Ormož—Roteradam (3.45), Petrovce—Graz (2.70), Petrice—Voltsberg (2.70), Ptuj—Brunsee (1.50), Rnske toplice—Krumpach Niederdonau (3.45), Ruše—Graz (2.70), Sv. Jurij ob Taboru—Kunsdorf (2.70), Bled—Wolfsberg (2.70), Celje—Dellach (2.70), Celje—Wien—Gurtramsdorf (3.45), Kamnik—Velden am Wörthersee (1.50), Begunje pri Lescah—Ledenitzen (1.50), Celje—Fronleichnam (2.70), Celje—Freilach (2.70), Guštanj—Kallnitz (3.45), Kamnik—Klagenfurt (2.70), Kropa—Steier (3.45), Krško—Stockerau (3.45), Ljubljana—Dellach (2.70), Ljubljana—Bornbrunn (4.35), Ljubljana—Trass Steiermark (3.45), Maribor—Admet (3.45), Moškanjec—Wien (3.45), Bled—St. Pölten (4.20), Bled—Kopfenberg (3.45), Bled—Judenburg (3.45), Bled—Steinbrücken (2.70), Bled—Fusch a-d. Grossglocknerstrasse (3.45), Celje—Fursterfeld (2.70), Celje—Weiz (2.70), Guštanj—Launsdorf (1.50), Jesenice—Kotschah (2.70), Kranjska gora—Latschnach am Faakersee (1.50), Ljubljana—St. Veit am der Drau (2.70), Maribor—Feldkirch Vorarlberg (4.65), Maribor—St. Michael in Obersteiermark (2.70), Maribor—Hermagor (3.45), Maribor—Edelschott (2.70), Maribor—Deutsch Matreu (3.45), Muta—Knittelfeld (2.70), Rateče—Arnoldstein (2.70), Rogatec—Hruck am der Mur (2.70), Radenci—Fehring (1.50), Slovenska Bistrica—Millstadt (3.45), Donji Kraljevec—Unter Pullendorf (3.45), Beograd—Reinitz am Wörthersee (4.95),

Beograd—Nackelsdorf Nieder Donau (4.95), Split—Thal—Assing (5.10), Split—Rosenbach (4.35), Split—Seefeld Grossadolz (5.55), Ljubljana—Steindorf am Assiachensee (2.70), Maribor—Ulrichskirchen (3.90), Poldjuka—Graz (2.70), Zagreb—Zillingharts (4.65), Zagreb—Zillingthal (4.20), Guštanj—Hofgastein (3.45), Guštanj—Badgastein (3.45).

Za praznike v špikovo kraljestvo

Gozd Martuljek, 23. decembra. Še pred leti je bil Gozd Martuljek, ta najkrajšji kot našega planinskega sveta, širši javnosti povsem neznan. Le z vlakom smo za hip občudovali silovite razdrpane stene, dvigajoče se nad deviško belimi snežišči in kipeče pod sinje nebo in bežno je mimo nas švigala zelena silka gozda stoletnih hoj in smrek. Zdaj pa je ta prelepi svet postal prava letna dočka. Vsako leto prihaja večno več turistov, izletnikov in letoviščarjev v divni borovški kot, v špikovo kraljestvo, da se tu naučijo njegovih lepot, ki prav nič ne ostajajo za slovitihi Dolomiti. Poleti je tu nastalo malo letovišče, ki mu je položil temelje ponosni dom železarjev, ozroma hotel Ko-op, ki je gotovo med najlepšimi hotelskimi napravami v naši državi.

Polagoma se pa v Martuljeku razvija tudi zimska sezona. Res je sicer, da razvajeni smučarji tu ne bo našli idealnih terenov, a za začetnika je dovolj ugodnih smučišč s položnimi tereni. Sicer pa so močnejši na vse strani krasni izleti: Kranjska gora je le za streljaj oddaljena, a z vlakom je do Planice jedva 10 minut. Če se omenimo, da je hotel prvotno oskrbovan in da nudi ves potreben komfort, potem pač ne boste v zadregi, kje preživeti božič in Silvestrovo.

Snežne razmere

Uradno poročilo Tujskoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru, JZSS in SPD 23. decembra 1939.

Rateče-Planca 870 m: —9, jasno, mirno, 40 cm snega, srež, skakalnice uporabne.
Planca-Slatina (Dom Hribe) 950 m: —11, jasno, mirno, 50 cm snega, srež, drsalisce uporabno.
Planca-Tamar 1108 m: —12, jasno, mirno, 60 cm snega, srež.
Peč-Petelinjak 1440 m: —12, jasno, mirno, 70 cm snega, srež.
Kranjska gora 810 m: —12, jasno, mirno, 25 cm snega, srež, drsalisce uporabno.
Bukovnik: 35 cm snega, srež.
Ejstjeva koča na Vrhu 1551 m: —6, jasno, mirno, 60 cm snega, srež.
Dolje-Mojstrana 650 m: —9, jasno, sever, 38 cm snega, kot, krma, pršič, Jesuice 584 m: —3, barometer se dviga, 15 cm snega, srež.
Sv. križ Planina 1000 m: —2, jasno, mirno, 30 cm snega, srež.
Bled 501 m: —12, jasno, mirno, 21 cm snega, srež.
Pokljuka 1300 m: —15, jasno, mirno, 30 cm snega, srež.
Dom na Konni 1520 m: —5, jasno, mirno, 120 cm snega, srež.
Dom na Voglu 1510 m: —6, jasno, mirno, 120 cm snega, srež.
Bohinj Sv. Janez 530 m: —10, jasno, mirno, 30 cm snega, srež.
Bohinj Zlatorog 530 m: —12, jasno, mirno, 35 cm snega, srež.
Bohinjska Bistrica: —16, jasno, mirno, 30 cm snega, srež.
Gorjue, 1000 m: —18, jasno, mirno, 40 cm snega.
Koča na Zelezel, 1534 m: delno oblačno, mirno, 80 cm snega, srež.
Do mna Kravcu, 1700 m: —7, jasno, mirno, 60 cm snega, srež.
Velika Planina, 1558 m: —6, jasno, mirno, 60 cm snega, srež.
Orožna koča na Crni Prsti, 1349 m: —5, jasno, mirno, 85 cm snega, srež.
Jezersko, 890 m: —10, jasno, mirno, 25 cm snega, srež.
Škofja Loka, 350 m: —13, barometer se dviga, jasno, mirno, 17 cm snega, srež.
Polzevo, 620 m: —8, jasno, 13 cm snega, srež.
Radovljica 470 m: —16, barometer se dviga, jasno, 20 cm snega, srež, drsalisce je uporabno.
Bleke, 900 m: —12, 15 cm snega, srež.
Pohorski dom, 1030 m: —11, jasno, vetrovno, 10 cm snega, srež.
Sv. Lovrenc na Pohorju, 483 m: —9, jasno, mirno, 30 cm snega, srež, drsalisce je uporabno.
Koča na Pesku, 1382 m: —14, barometer se dviga, jasno, mirno, 40 cm snega, srež.
Rimski vrtele, 530 m: —13, jasno, mirno, 15 cm snega, srež.
Koča na Smrekovcu, 1318 m: —15, jasno, mirno, 80 cm snega, srež.
Feča, 1654 m: —11, jasno, mirno, 60 cm snega, srež.
22. decembra 1939
Sv. Marjeta v Zlebeh: —15, 15 cm snega, srež.

Naše gledališče

DRAMA
Začetek ob 20. uri
Sobota, 23. decembra: Velika skušnjava. Izven. Znižane cene. Ljudska predstava.
Nedelja, 24. decembra: ob 15. uri: Peterčkovce poslednje sanje. Izven. Znižane cene.
Ponedeljek, 25. decembra: ob 15. uri: Kozarec vode. Izven. Znižane cene. Ob 20. uri: Striček Vanja. Izven. Znižane cene.
Torek, 26. decembra: ob 15. uri: Sneguljica. Izven. Znižane cene. Ob 20. uri: Tri komedije. Izven. Znižane cene.
Sreda, 27. decembra: zaprto.
Četrtek, 28. decembra: Zupanova Mleka. Slavnostna predstava v proslavo 150. letnice prve vzpostavitve. Govori univ. prof. in član Akademije g. dr. Kldrič.
OPERA
Začetek ob 20. uri
Sobota, 23. decembra: Nižava. Red B.
Nedelja, 24. decembra: zaprto.
Ponedeljek, 25. decembra: ob 15. uri: Glumac Matere božje. Izven. Znižane cene. Ob 20. uri: Sabaka kraljica. Izven. Znižane cene. Gostovanje Josipa Gostića.
Torek, 26. decembra: ob 15. uri: Pri belem konjčku. Izven. Znižane cene. Ob 20. uri: Figarova svatba. Izven. Znižane cene.
Sreda, 27. decembra: Nižava. Red Sreda.
Četrtek, 28. decembra: zaprto.

Boleznica

KOLENDAR
DANES: Sobota, 23. decembra: Viktorija JUTRI: Nedelja, 24. decembra: Adam in Eva
POJUTRIŠNEM: Ponedeljek, 25. decembra: Božič
V TOREK, 26. decembra: Stefan
DANASNJE PRIREDITVE
KINO MATICA: Gospa Judita
KINO SLOGA: Patuljka smrti
KINO UNION: Edvard VII. in njegova doba
UMETNOSTNA RAZSTAVA »LADE« v Jakopičevem paviljonu podaljšana do vstega 26. decembra. Odprta od 9. do 18.
PRIREDITVE V NEDELJO
KINO MATICA: Gospa Judita
KINO SLOGA: Ljubezen mladega Hardyja, matineja ob 10.30 »Patuljka smrti«
KINO UNION: Edvard VII. in njegova doba
KINO SSKA: Heidi — Shirley Temple in Humoreska
KINO MOSTE: Banditi prerije in Matevrih greh
PRIREDITVE NA BOŽIC
IN STEFANOV
KINEMATOGRAFI NESPREMENJENO
DEŽURNE LEKARNE
SOBOTA, NEDELJA: Dr. Kmet, Tyrševa cesta 43, Trnkovci ded., Mestni trg 4 in Ustari, Selenburgova ulica 7
PONEDELJEK: Dr. Bakaršič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78
TOREK: Dr. Sušnik, Marjini trg 5, Kuralt, Gosposvetska cesta 4, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31
MESTNO DEŽURNO ZDRAV. SLUŽBO bodo opravljali od sobote do 8. zvečer do ponedeljka do 8. zjutraj mestni zdravnik dr. Ivan Logar, Knezoza ul. 34., telefon št. 41-52
V PONEDELJEK ob 8. zjutraj do torka do 8. zjutraj mest. zdravstveni svetnik dr. Franta M. S. Poljanjska cesta 15/II, telefon št. 32-84
V TOREK ob 8. zjutraj do srede do 8. zjutraj mestna zdravnica dr. Jožica Žitko, Plešniškova ul. 13/I, telefon 47-64.

Opod s'ta

Na »Slovenčev« vprašanje z dne 21. t. m. pravimo tole: Eksportne cigarete so res kaj mikavna stvar, ne samo za ono žensko iz neke obmejne občine, marveč tudi za nekega občinskega odbornika iste občine.

Ko se je vrnil domov, ga je občina nagradila še s 700 din iz naslova podpore za izgubljeni čas na orožnih vajah, dasi je imovil posestnik.

Vemo pa tudi za neko vdovo, ki ima 10 otrok, pa kljub temu ni dobila podpore od občine.

Spominjamo vas na svetopisemski izrek o pedirju v bratovem očesu in o brunu v vašem lastnem. Izderite bruno, mi smo pedir že odstranili! Upamo, da nas razumete!

Križanka

1	2	3		4	5	6	7
8			9		10		
11			12		13		14
		15					
16	17					18	
		19				20	
		21		22	23		
24			25				26
		27					
28	29		30				31
32		33				34	
35						36	

Pomen besed

Vodravno: 1. Vsakodnevna jed, 4. priložnost, 8. številka, 10. razboje, 11. predlog, 12. agregatno tanje vode, 14. osebni za mek, 15. časovna enota, 16. potepuh, 18. predlog, 19. ujeta, 20. prvi dve črki v abecedi, 21. veznik, 22. zakrita muslimanka, 24. kazalni zaimlek, 25. požorje v Bosni, 27. oblačilo, 28. kem. znak za prvine, 30. družinski član, 31. predlog, 32. morska žival, 34. gozdno drevo, 35. največji grški junak pred Trojo, 36. ptica.
Navpčno: 1. največja svetinja vsakega naroda, 2. reka v Bosni, 3. kratice za porvirsko mero, 5. nota v skali, 6. Gotočeva opera, 7. moško ime, 9. naša želja reševalcem naš h križank, 12. reka, ozroma izvir, iz katerega so pile duše pozab, 13. padavina, 15. žensko ime, 17. vrsta poslopja, 18. reka v Srbiji, 20. Bog neke vere, 23. arabsko moško ime, 24. prisilno brezplačno dele, 25. ptic, 26. mesto v Palestini, 29. neparen, 31. velik ptic, 33. osebni zaimlek, 34. predlog.

Rešitev križanke, objavljene danes teden

Vodravno: 1. Elizabeta, 8. grad, 9. vol, 10. imam, 12. Rače, 13. da, 14. Ida, 16. ak, 17. anoda, 19. ilo, 20. ona, 22. aroma, 25. as, 27. ih, 28. Om, 29. Trst, 31. Riga, 33. Una, 35. kor, 36. mandolina.
Navpčno: 1. egida, 2. lama, 3. Ida, 4. ar, 5. Eva, 6. toča, 7. Aleks, 11. minor, 12. Radomir (Putnik), 15. do, 17. Ala, 18. Ana, 21. Batum, 23. ol, 24. omara, 26. srna, 28. ogon, 30. San, 32. Iki, 34. to.

SPORT

— Finski olimpijski odbor se ni odpeval olimpijadi. Finski olimpijski odbor uradno objavlja, da so zaenkrat brez odlage vse vesti o tem, da olimpijadi v Helsinkih ne bo. Odbor bo storil nove sklepe na sejah v januarju in februarju. Upravni odbor olimpijskega odbora je začasno ustavil priprave za olimpijado.

Možnost druge pomorske bitke v ameriških vodah

Angleške vojne ladje preže na »Arauco«, »Admiral Scheer« pa pluje s polno paro na pomoč

New York, 23. dec. e. Ameriška javnost z velikim zanemanjem zasleduje vsako gibanje angleških vojnih ladij na meji ameriških teritorialnih voda. Nemška ladja »Arauco«, ki se je zatekla pred angleškimi vojnimi ladjami v Floridsko luko, je še vedno tam. Ameriške ladje, ki prihajajo v ameriška pristanišča, javljajo, da pred ameriški teritorialnimi vodami križari okrog 10 angleških vojnih ladij, ki so na preži. Če bi »Arauco« zapustila luko, Z druge strani pa prihaja iz Južne Amerike vest, da je »Admiral Scheer«, ki je najprej plul na pomoč oklopnici »Admiral Grof Spee« spremenil smer, in s polno paro pluje proti severu. Srdijo, da bi »Admiral Scheer« na pomoč »Arauco«.

Urugvaj zavrnil nemški protest

Montevideo, 23. dec. i. Urugvajska vlada je zavrnila protest Nemčije, češ da je bil oklopnici »Admiral Grof Spee« dan prekratek rok, in da urugvajska vlada ni postopala v skladu z mednarodnimi določili. V svojem odgovoru navaja urugvajska vlada, da se je točno ravnala po mednarodnih določbah haške konvencije in da so pomorski strokovnjaki ugotovili, da je bilo 72 ur dovolj časa za vse reparature na poškodovani oklopnici.

Povečana pomožna armada našega RK

Svečana začetjuba 149 absolventin bolničarskih tečajev

Ljubljana, 23. decembra. Izredna slavnost je bila večeraj v telovadnici na liceju. Predsednik banovinskega odbora Rlečega križa, pododborna za Ljubljano g. dr. Fetič je zaobljubil 149 absolventin bolničarskih tečajev in jim izročil legitimacije za prostovoljno bolničarke. Pomožna armada našega Rlečega križa, ki se je začela z vsvo vno izpolnjevanju sprico položaja, v katerem se ves narej in država nahajata, svoje vojne naloge, se je pomnožila z novimi odredi požrtvovalnih, idealnih bolničark in bolničarjev, ki so se slovesno zaobljubili, da bodo nudili prvo pomoč v potrebi, opravljali pomožno službo pod strokovnim osebjem v primeru vojne, elementarnih nezdov in epidemij ter sodelovali pri zdravstvenem socialnem delu za ohranitev in napredek narodnega zdravja.
Predsednik dr. Fetič je pozdravil zastopnike civilnih in vojaških oblasti, sefa sanitete dravske divizije, polkovnika dr. Brista, sefa voja ke bolnice dr. Gligorijeviča, banovinskega načelnika g. Kosija, za stopnika župana dr. Ravnharja, zastopnico na dobrodelnem in kulturno-socialnem področju delujočega žentva g. Minko Krotovo, sanitetnega banovinskega referenta dr. Justina in zastopnike tiska. V svojem lepem govoru je predsednik orisal plemenite

naloge, katere bodo absolventi opravljali, ko so z uspehom dovršili 23. 24. in 25. bolničarski tečaj Rlečega križa. Zahvalil se je vsem, ki so sodelovali pri pouku, zlasti mestnemu fiziku dr. Rusu dr. Misu in zdravnikom dr. Pavšiču, dr. Kajželu, dr. Ložarju, dr. Meršolu in dr. Avčnu.
Zdravnik dr. Mis je spregovoril nekaj v srca segajočih besedi o nalogah samarjanstva in spomnil absolvente na dolžnosti, katere so se zaobljubili izpolnjevati. Izrazil je tudi priznanje onim, ki se na gasilskem kongresu sodelovali in pripomogli k lepšemu uspehu kongresa. Podčrtal je zlasti zasluge sokoškega zmagaovalca Borisa Gregorke, ki mu gre za sluga, da so samarjanski odredi na gasilskem kongresu tako častno izpolnili svoje naloge.

Starešina ljubljanske gasilske žune g. Pristovšek je oertal vrline samarjanskih odredov, ki so sodelovali na gasilskem kongresu ter je sporočil, da je Gasilska zajednica odlikovala najzslužnejše sodelavce, kakor je izročil odlikovanja in diplome odlikovancem dr. Misu, Borsu Gregorke, g. Senku, gdč. Zorki Ličenovi in ge Adi Princičevi, nato pa je predsednik dr. Fetič slovesno zaobljubil absolvente in absolventke ter jim izročil legitimacije.

Edvard VII. in njegova doba

Premiera največjega filmskega dela francoske produkcije

Ljubljana, 23. decembra. Danes in pred božičnih praznikov se to predvajal v knu Unionu največji, najrazkošnejši in obenem tudi najkakovnejši film francoske filmske produkcije »EDVARD VII. IN NJEGOVA DOBA«. Film je napravljen po znamenitem knjižnem delu člana francoske akademije Andreia Mauroisa. Ta film, ki je bil povsod drugod predvajal pod imenom »Entente cordiale« (Prisrta sporazum) je doživel po vsem s tu epochen uspeh. Na Angliškem in v domovini je bil sicer prepovedan in to razlogov, ker po nekem angleškem zakonu ne smejo biti prikazani na filmskem platnu suvereni in član vladarske hiše gotovo dobo let, pri nas v Jugoslaviji pa je film imel v Beogradu ogromen uspeh. V njem je prikazan zgodovinski potek prizadevanj francoskih in angleških suverenov in diplomatov, ki so dovedla do prisrčnega sporazuma med Anglijo in Francijo na političnem in vojaškem polju, kar je imelo za nasledek zmago zapadnih držav v pretekli svetovni vojni. Z vsem sijajem, bleiskom in razkošjem je izdelano to monumentalno filmsko delo, v katerem nastopajo najpomembnejši umetniki francoskega filma. Viktor Francen v vlogi kralja Edvarda VII. je v tem filmu podal svojo najlepšo filmsko vlogo, ki bo vsakega gledalca ostala nepozabna. Poleg imenovanega umetnika nastopajo še Gaby Morlay, Pierre R. Willm, Janine Darcey, Jean Galland, Jean Worms in še mnogi drugi, ki jih tu imenoma ne navajamo. Vse te zgodovinske osebnosti nam v filmu oršjo potek dolgotrajnih posvetovanj in prizadevanj, ki so nadvse zanimiva in še danes aktualna. Francoski so za film sečali v svojih atelijah vse stavbe, točno po zgodovinskih načrtih tedanje dobe, vsi igralci nastopajo v originalnih tedanjih kostumih in zato ni čudno, da je bil to eden najdražjih filmov, kar jih je ustvarila doselej francoska filmska produkcija. Film je kupila v Parizu ljubljanska film-

ska izposojevalnica Emona Film, ki se ni ustraša visoke cene, temveč žilovala ogromne vsote, samo da seznani jugoslovnsko kinopubliko z najlepšim in najkakovnejšim filmskim delom Francije. Za vsakega človeka bo izredno zanimivo gledati defle znamenitih zgodovinskih osebnosti, ki so konec preteklega stoletja in začetkom sedanjega stoletja ustvarjale usodo sveta: Kraljica Viktorija, kralj Edvard VII., kraljica Aleksandra, lord Clayton, Kitchener, Théophile Delcassé, predsednik Loubet, Clémenceau, Joé Chamberlain, poslanik Roussel, lord Balfour, princ Albert, knez Bilow itd. itd.
Redkokdaj je kak film napravljen s tolikim umetniškim okusom in pazljivostjo. Redko kateri film je pa tudi imel pri premieri tak uspeh, kakor »Entente cordiale«. Pariška premiera tega filma je bila družabni dogodek velikega stila. Prisostvovali so poleg izbrane pariške visoke družbe vsi poslaniki velikih svetovnih sil in ves diplomatski zbor.

Za božične praznike bo torej imela Ljubljana prilo videti eno najlepših filmskih del v zgodovini kinematografije in prepričani smo, da bo tudi ljubljanska publika vesela tega krasnega filma. 3523

Živilski trg

Ljubljana, 23. decembra. Zelo oster mraz kljub vsemu ni mogel zadržati gosposdin, da bi ne začele zahajati na trg že v zgodnjih jutrnih urah. Vendar je bilo najbolj živahno na trgu šele po 9., ko je bil tudi trg najbolj založen. Mraz je nekoliko zadržal prodajalke

Božič je bil praznik miru...

Ljubljana, 23. decembra

Božič je bil prejšnje čase praznik miru, ko beseda mir ni imela takšnega prizvoka kakor danes. Bil je praznik, ki je imel pristržno poudarjevanje. Če sama beseda božič je budila plemenitejša čustva in blage misli. Zdi se nam zdi vse to skoraj kakor pravljica. Nekoč je bilo. Toda tako lepa pravljica, da se še vseeno ne moremo povsem sprijazniti z mislijo, da ni ostala več niti troha poezije, da o božiču ne smemo več govoriti o večnem snu človeštva, o miru. Najsi bo to naivnost, ali kakor koli hočete imenovati, toda naj nam bo vsaj dovoljeno to o božiču, da smo nekoliko naivni. Blagor naivnim, ker njihovo je kraljestvo sanj v teh časih surove stvarnosti...

Nekoč je bilo. Zakaj bi ne verjeli, da bo zopet tako, vsaj verjeti? Res se je svet zelo naglo spremenil, res se je marsikje ne morejo praznovati božiča kot praznika miru, toda ali mir ni ostal človeštvu ideal? Če ni dosežen ideal, s tem ni rečeno, da ga ne bomo mogli nikdar doseči. Če je vojna neizogibno zlo, vendar ne more biti nikoli ideal in nihče nas ne more prepričati, da bo vedno neizogibna. Vsi vemo, da se časi spreminjajo in da nobena vojna ni večna. Zato praznujmo božič, če ne kot praznik miru, kot praznik upanja, da se svet ne bo spremenil večno tako nesrečno kakor se mor da komu zdi zdaj. V resnici je človek sam svoj največji sovražnik; ne naravne sile, ki si jih je že vsaj delno podvrgel. Človek celo zlorablja to svojo moč v svojo škodo. Podjarmil si je sile, a je kot otrok, ki mu pride po naključju

v roke nevarno orožje. Toda svojo otroško dobo bo človeštvo prej ali slej preživelo. Otroci se ne zna logično misliti, a s tem ni rečeno, da ne bo nikdar znal človeštvo bo prej ali slej postala logika najvišji zakon. Tedaj pa bomo v resnici lahko srečni brez sentimentalnosti. Zdi se, da ne moremo biti. Tedaj bomo lahko srečni tudi brez praznika miru, a zdaj naj nam bo dovoljeno vsaj to, sanjati o božiču, o miru, o lepših razmerah in lepših časih. Ne moremo verjeti, da bi kdo ne ljubil miru, čeprav tega ne priznati. Ljubijo ga tisti, ki se morajo vojskovati, kajti vojna je pri vsej glorifikaciji in mističnemu opevanju vendar nekaj strašnega. Vojna je brez poezije, vojna je sovražnica vsega življenjskega, lepšega in tega, kar imenujemo človečnost ter kar nas povzdiguje nad živalstvo. Ne, vojne ne more nihče opetati iskreno, kajti ljubiti življenje in vojno ni mogoče.

Božič je bil praznik ljubezni. Da to plemenito čustvo zasluži, da bi mu posvetili vsaj en dan v letu. Zasluži, da bi skušali izgnati sovraštvo iz srca vsaj v enem dnevu na leto. In ta praznik bi dosegel povsem svoj namen, ko bi se vsaj tedaj zavedli, da je najlepši nauk vseh časov: Ljubite svojega bližnjega! Toda ne samo to, sprevideti bi morali tudi, da človeštvo ne bo srečno, dokler ne bo živelo dosledno po tem nauku, dokler nam ne bo sleherni brat. Če je bil božič praznik ljubezni in miru, zakaj bi ne mogli biti kljub vsemu tudi danes? Sovraštva v resnici ni mogoče iztrebiti iz ljudi čez noč, vendar zakaj vsi ne bi skušali zadušiti strasti, zakaj bi si ne priza-

devali biti človeški? Neki francoski pisatelj je zapisal, da se človek loči od živali po tem, da pozna usmiljenje. Živali, tudi višje vrste, ne poznajo tega čustva. Zdi se, da znajo po svoje misliti, da imajo razum ter da jih ne vodi zgolj nagon. Toda usmiljenja ne poznajo; vemo, da poznajo strah, vemo, da poznajo materinsko čustvo, ki je pa nagonsko, a samica pogosto tudi poje svoje mladiče. Ko človek zaduši v sebi to čustvo, se več ne loči od živali, postane sam zver, in sicer najbolj krvoločna zver med zvermi. Zdi se nam pa, da se človek lahko loči od živali tudi po drugih plemenitih čustvih, predvsem po čuti nesebične ljubezni. Ljubezen je še več kakor usmiljenje, je čustvo, ki ne zasluži samo pesniškega opevanja, temveč, da zaradi njega živimo. Ljubezen do soljudi nas edina lahko dvigne nad živali in nam pokaže smisel življenja. Morda kdo dandanes obupava nad človeštvom in se mu zdi, da je človeško življenje brez smisla. Toda to je resignacija posameznikov, ki pogosto nimajo poguma pogledati resnici do dna. Zagrenjenost ne sme vzeti človeku vere v življenje. Ljubiti življenje — to je vse. Živeti moramo in življenje samo na sebi ima po svojih globinah in širinah svoj smisel, tudi trpljenje je njegov del, morda najbogatejši, če že ne najlepši.

Da, tudi v teh časih ne smemo izgubiti vere v življenje; prav zdaj moramo ljubiti tem bolj mir, ceniti tem bolj plemenita čustva, praznovati praznik ljubezni, ko se nam zdi, da smo tako daleč od miru in vsega plemenitega. Božič je bil praznik miru — zakaj bi ne mogel biti zopet?

da se društvo imenuje »Kraljevsko«. Zgledu kraljice so seveda sledili tudi drugi člani kraljevske družine in ostali oddelki, s čimer se je društvo povzpelo med najodličnejša društva v Angliji. Vpliv društva na angleški narod se je kmalu pokazal. Ljudje so postali obzirnejši do živali, odpravljene so bile razne stare okrutnosti, zdani so bili zakoni v zaščito živali. Angleškemu primeru so sledili tudi po ostalem svetu, pri nas pa šele po 100 letih, saj je bilo Slovensko društvo za varstvo živali ustanovljeno šele 1. septembra 1929. Za proslavo 10letnice društva naj bi se javnost izkazala s tem, da bi povečala svoje zanimanje zanj in ga vsestransko podprla.

Namen angleškega društva je gojiti dobrročnost in preprečevati okrutnosti, kar se dosega z ljudsko vzgojo, z opominom, s svarili, po potrebi tudi s kaznijo, katere se poslužijo le v skrajnem primeru. Tako je bilo n. pr. v letu 1935, zdanih 19.362 opominov a kazni 1644. Na vprašanje, koliko je bilo pri nas izdanih opominov in kazni, ki bi bile večkrat nujno potrebne, bo pač nekoliko težko odgovoriti.

Slovensko društvo za varstvo živali ima svoj sedež v Ljubljani, Lipičeva ulica 2. Vse informacije se dobe tudi v Veterinarskem bakteriološkem zavodu istotam.

Pojdimo za praznike na Lisco

Zidani most, 22. decembra
Planinska postojanka na Lisci ima 947 m nadmorske višine. Najbližje in najpriljubljenejši izhodišče je s postaje Breg pri Sevnici. Koča ima 24 prenočišč. Poleg dobre kuhinje je na razpolago izvrstna kapljica, s Bizejskega. Koča je oskrbovana vso o.

Podružnica SPD Zidani most priredi čez božične praznike na Lisci smučarski tečaj, katerega bo vodil strokovni učitelj z Laškega. Tečaj bo namenjen v prvi vrsti smučarjem-začetnikom in bo trajal od 25. do 29. t. m. Na Lisci se najidealnijejši smučski teren za začetnike, kakor za izkušene smučarje. V zadnjih dneh je zapadlo na Lisci precej snega. Smuka bo torej napopolnjenjša.

Lisco posejajo vsako nedeljo številni Zagrebčani, pa tudi Zasavci in Celjani, pogrešamo samo Ljubljance, kateri še vse

prema poznajo naš planinski raj na Lisci. Železniške zveze za k Lisci so zelo ugodne. Najpriljubljenejši je jutranji vlak, ki odhaja ob 5.30 uri iz Ljubljane, ki je še pred osmo uro na Bregu, odkoder je samo dobri dve uri hoda na Lisco. Do vasi Razbor vodi lepa avtomobilska cesta, ki vodi mimo graščine Ruda, kjer ima g. inž. Uhlir svojo »Umetniško propagando«, ki izdaja vsako leto na tisoče lepih slovenskih knjig. Od Razborja je do koče na Lisci samo še 50 min. Pri lepem sončnem dnevu se ti nudi tu krasen razgled daleč naokoli. Znanj pro. dr. Orožen, ga je prav lepo opisal v planinski knjigi. Priporočamo vsakomur, da prečita te zapiske.

Prijazna oskrbnica te postreže z vsemi, kar ti srce poželi. Cene so zmerne. Ves dnevni pensijon stane od 40 do 45.— din, kar je za naše kraje vsakako primerno, zlasti ob prvovrstni postrežbi. R. B.

Težak položaj pomožnega občinskega osebja

Treba se bo pobrigati tudi za pokojninsko zavarovanje teh pozabljenih in zapostavljenih uslužbencev

Ljubljana 22. decembra

O občinskih uslužbencih pomožnih občin se v časopisih malo ali skoraj nič ne piše, kakor da bi te občine ne imele uslužbencev, ali pa, da se jim tako dobro godi. Uslužbeni kader pri pomožnih občinah se je v zadnjih letih tako pomnožil, da tvori že lepo število. Tu so tajniki, blaginiki, pomožni pisarniške moči, slugi, obč. policisti, stražniki itd.

Dočim imata tajnik in blaginik, ki sta na glavnih službenih mestih, kotikor toliko po uredbi o občinskih uslužbencih urejen svoj položaj, je položaj pomožnega osebja skoraj obupen.

Ni naš namen, da bi kritizirali uredbo o občinskih uslužbencih, vendar moramo na žalost ugotoviti, da ta uredba prepušča pomožnega občinskega uslužbenca njegovim usodni ter na milost in nemilost občinski upravi. Ker pa vemo iz dosedanjih bridkih izkušenj, da imajo uprave pri nekaterih pomožnih občinah malo smisla za ureditev položaja svojega pomožnega osebja, si lahko vsak sam ustvari sliko, kakšen je položaj tega uslužbenca. Tako ima večina občin še danes urejenega položaja svojih uslužbencev. Njih služba je od danes do jutri. Vse je odvisno od dobre volje in socialnega čuta občinske uprave. Prejemki so po veliki večini pod minimom, tako da se uslužbenec v resnici ne more človeka dostojno preživljati. Posebno je težko v sedanjih časih naglo rastočih cen življenjskih potrebščin. Ako bo šlo tako naprej in ako se ne bodo zganili občinski odbori, potem se občinskemu pomožnemu osebju obeta težki dnevi.

Pokojninskega zavarovanja ti uslužbenec nimajo, razen onih, ki opravljajo izključno pisarniška dela. Svoječasno je Pokojninski zavod za privatne nameščence sprejmal v zavarovanje tudi pomožno osebje kakor n. pr. občinske policiste, stražnike, če so jih občine v to prijavile. Sedanjim zakonom o pokojninskem zavarovanju pa sprejema v zavarovanje samo take uslužbenec, ki opravljajo pretežno duševno delo. S tako izpremembo zakona so bili strašno prizadeti pomožni občinski organi, ki opravljajo tudi duševno delo, vendar pa njih posej zahteva tudi večji ali manjši telesni napor. Občine so na tozadevna vprašanja Pokojninskega zavoda po večini odgovarjale negativno. To je tudi razumljivo, če pomislimo, da bi bile morale nekatere, posebno po mestih, ki imajo takih uslužbencev več, šteti Pokojninskemu zavodu prav čedne vsote, ker bi bilo treba v večini primerov plačati prispevke za nazaj. Zakon o pokojninskem zavarovanju je tako nudil občanom lepo priliko, da se izognejo plačevanju prispevkov a občinskim uslužbencem je bil prizadejan hud in nenapravljiv udarec. Dali je to bilo v škodo Pokojninskemu zavodu ali ne, o tem tukaj ne bomo razpravljali. Moramo pa priznati, da so se nekatere občine kljub temu potrudile in so svoje uslužbenec zavarovale, ker so se zavedale, da bo samo dobro plačan in za bodočnost preskrbljen uslužbenec z veseljem in vestno opravljal svojo službo.

Govorilo se je svoječasno, da bo ustanovljen pri banovini banovinski pok. fond za občinske uslužbenec. Ta fond se je menda medtem ustanovil, ali pomožno osebje menda tudi sem ne spada. Sedaj slišimo, da se dela na to, da se pri tegego k pok. zavarovanju tudi trgovski pomočniki. Mi pomožni občinski uslužbenec jim iz srca privoščimo, da bi le do tega prišlo. Mislimo pa, da je prišel čas in da se bo treba pobrigati tudi za naše zavarovanje kajti uredba o starostnem in omladnem zavarovanju delavstva, ki ga damo točnoma mi nam ne pusti

nam po značaju in odgovornosti naše službe pripada.

Da je pa naš položaj tak, kakršen je, je v prvi vrsti krivda nas samih, to pa zaradi naše stanovitve nezavednosti. Treba se je poprijeti dela in se najprvo trdno in do poslednjega organizirati, ker le na ta način bodo naše upravičene želje upošteane. Prizadeti

Tragična smrt

Krško, 22. decembra

Semkaj je prispela vest o tragični smrti četa sedmih otrok, posestnika žulca Janca iz Osterca, katerega je ubila podiračica se bukev. V graščinskem gozdu so začeli čas podirati dreve po Potovo goru. Ko se je ugodnega dne vračal z dela pokojni žulci, ni tega opazil ali pa ne vedel o podiranju ter je šel brezskrbno po cesti, ko se je nenkrat zrušila nanj 30 metrov visoka bukev in ga pokopala pod seboj. Sicer so delavci, ki so podirali dreve, takoj preiskovali k ponesrečenca in ga rešili izpod drevesa, toda vsa pomoč je bila zaman, kajti žulci je moral biti na mestu mrtev.

Komisija je ugotovila, da je imel prebilo lobanje, zlomljeni obe roki in nogi ter več reber. Oblast je takoj uvedla preiskavo, kdo je zakrivil nesrečo. Dotični ki je vodil podiranje dreve, bi moral na vsa knačin postaviti nekoga na cesto, ki bi opozoril mimoidoče na nevarnost. Toda to se ni zgodilo in nesreča se je pripetila. Še večja tragedija pa je v tem, da zapuščajo žulci sedem mladoletnih otrok, ki bodo sedaj brez rednika. Tragična smrt je zbudila po vsej okolici sočustvovanje z nesrečno rodbino.

LEPO DARILO

PFAFF šivalni stroj
NA UGODNA MESEČNA ODPPLAČILA!
IGN. VOK
LJUBLJANA — TAVCARJEVA UL. ST. 7

Jubilej društva za varstvo ptic

Ljubljana, 23. decembra

Na Angleškem praznuje letos društvo za varstvo živali 115letnico svojega delovanja v korist t. u. m. pod odličnim naslovom »Kraljevsko društvo za preprečevanje mučenja živali«. Omenjeno društvo je naistarejše in največje društvo za varstvo živali na svetu. Ustanovila sta ga rev. Arthur Broome in poslanec Richard Martin. Prvi poskus ustanovitve društva je bil narejen že leta 1822, ko je izšel Martinov zakon o varstvu živali in ptic. Sprva je društvo životalilo ker je imelo hudega nasprotnika v brezbržni javnosti, neznano manju tiska in parlamenta. Šele leta 1835, ko sta vojvodinja Kentška in knežinja Viktorija prevzeli pokroviteljstvo nad društvom, je društvo začelo napredovati. Ko je knežinja Viktorija zasedla angleški prestol je obnovila svoje pokroviteljstvo nad društvom in je ukazala,

Prekrasni film »Gospa Judita« bo za božične praznike na sporedu v kinu Matici

Ljubljana, 23. decembra

Premiera danes Gotovo je še vsem številnim kino-obskovalcem v spominu »Juarez«, ki je 10 dni polnil dvorano kina Matic. Kakor je uprava vstrela s tem filmom, nič manj — nasprotno še bolj bo ugajal vsem, tako moškemu svetu, kakor našemu nežnemu spolu, najnovejši filmski umotvor »Gospa Judita« z prvo umetnico Amerike Bette Davis. Prav gotovo bo te dni za Ljubljano to največji dogodek in smo prepričani, da bodo Ljubljance zadovoljni z našo izbiro filma za praznike.

Kaj predstavlja film »Gospa Judita«? Dama s kamelijami današnjih dni. Dovršen lik bitja, ki je plemenitejši od povprečnega človeka, plemenitejši, ker je moglo trpeti — in v tem trpljenju našlo spoznanje smrti, umarjanja in končni mir. In ravno danes ko je smrt postala povsod občajna stvarnost vsakdanjega našega življenja, ko postajajo ljudje že samo številke, nam tem izrazitejša priča tragedija v tem filmu, kakšne vrednosti je življenje poednega bitja.

Bette Davis je doprinesla višek v filmskem vstvarjanju. Dvomimo, da bi se našel med gledalci kdo, ki ni bil v dno duše prevzet in ganjen gledajoč film »Gospa Judita«.

Zena predsednika Amerike gospa Rooseveltova je čestitala posebej Betti Davisovi

k tem filmu z besedami: »Gospa Davis, jaz vas občudujem in sem vam hvaležna za umetniški užitek pri tem filmu. Prepričana sem, da bodo ta film gledale ne samo vse žene Amerike, temveč žene vsega sveta.« In tudi Paul Muni, ki ji je bil partner v filmu »Juarez«, je po premieri filma »Gospa Judita« čestital Davisovi: »Bette podala si nam nekaj dovršenega. Dokazala si svetu, da tudi danes kljub vsem strahotam, ki jih svet preživlja, umetnost stoji na visoki.«

Oglejte si torej tudi vi vsi v Ljubljani na vsak način film »Gospa Judita«, katerega premiera je danes v kinu Matici, pa se bodele prepričali, da nismo pretirali hvalo o vrednosti tega filma. 3519

Ples Jadranske straže na Taboru

Ljubljana, 23. decembra

Brez hrupa in samohvale, tiho in skromno, zato pa tem marljivjeje deluje med nami Jadranska straža. Mnogi sadoj njenega dela niti ne opazijo, ker se ne zanimajo za nje. A ti sadoj, dasi ne obsežni na veliki zvon, so bogati. Pomislimo, kaj bi bilo, če bi ne širila Jadranska straža med nami zanimanja za naš Jadrani, ljubezni do našega morja, naših pljuč. Naša mladost v tem pogledu bi bila ubila v nas še tisto veselje do dela za naše morje, kar nam ga narekuje same potrebe vsakdanjega življenja. Tako nas pa Jadranska straža ne preostano opozarja, da moramo stati budno na straži in zavedati se, da bi bila brez ja naša bodočnost mračna.

Za svoje važne delo za lepšo bodočnost vseh zasluži Jadranska straža našo globoko hvaležnost, pa tudi vso podporo. Kako naj je podpremo? Kakor je skromna v delu, tako so skromne tudi njene želje. Le redko potrkna na naša vrata, a kakor stori to, ji odprimo na stečaj. Vsako leto samo enkrat vas vabi na svojo veliko prireditve na Taboru, na ples Jadranske straže. Letos bo ta privlačna družabna prireditev v soboto 13. januarja. Rezervirajte se zdaj ta večer Jadranske straže, združite prijatelje s koristnim!

Vsem našim kino-obskovalcem želimo vesele božične praznike in vam nudimo prekrasni božični spored

Gospa JUDITA
Z NAJVEČJO UMETNICO AMERIKE
BETTE DAVIS
WARNER BROS. FILM

Romantična tragedija v stilu »DAMA S KAMELIJAMI« v okviru velike ljubavne drame naših dni. — Bette Davis kot gospa Judita je največji dogodek letošnje filmske sezone

Premiera danes v kinu Matici
Telefon 21-24

Predstave v nedeljo ob 15. in 17. uri; oba praznika ob 10.30, 15., 17., 19. in 21. uri

NABAVITE VSTOPNICE V PREDPRODAJI!
Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Dr. Zwitter o koncepciji slovenske zgodovine

Proti koncepciji slovenske zgodovine ne govore tuji vplivi, ki so jo oblikovali, ali argument, da so bili Slovenci večji del svoje zgodovine pod tujim vplivom

Ljubljana, božič 1939

Ob priliki 100-letnice Muzejskega društva so imeli slovenski zgodovinarji zborovanje, na katerem je predaval tudi univerzitetni docent g. dr. Fran Zwitter o koncepciji slovenske zgodovine.

Predavanje g. docenta je vzbudilo veliko pozornost spricozmede, ki vlada v našem znanstvenem in pedagoškem svetu glede načina obravnave zgodovinskega učnega predmeta v šolah na nižji in srednji stopnji. Debata po referatih na zborovanju slovenskih zgodovinarjev je pokazala, da vladajo največja naprotja med profesorji in učitelji glede snovi, ki naj bi se obravnavala v zgodovinski uri in glede načina podajanja. Profesorji se drže pač predpisane programa, toda program je mrtva reč, ki oživi in oplodi šele tedaj, če ga izvaja učitelj, ki je osebnost in ve, kaj hoče. In v tem primeru je potrebno, da vlada vsaj v načelu enotnost v koncepciji narodne zgodovine. Prav te pa med našimi učitelji zgodovine ni, saj so še vedno aktualne debate med profesorji zgodovine, ali naj bo izhodišče narodna zgodovina vseh jugoslovancev, ali samo narodna zgodovina Slovencev, Srbov in Hrvatov, ali naj bo izhodišče učenja kulturna, sociološka, filozofska ali verska podlaga, itd. K rešitvi vseh teh problemov ugotovimo, da prispel je referat docenta dr. Zwitterja. Referat objavljamo v celoti zaradi današnji za laika zanimivih vprašanj o zgodovinskih zasnovah.

Realistično pojmovanje zgodovine

Koncepcije zgodovine katerega naroda morejo biti različne. Romantična filozofija je razvijala idejo »Volksgeist« kot izven posameznikov živčnega duhovnega principa, ki se razvija v literaturi in v pravu, v folkloru in na vseh drugih področjih narodnega življenja.

Zgodovina narodov se včasih primerja z življenjem rastline, ki se razvija po svojih notranjih principih rasti in umiranja, ki jih zunanji vplivi ne morejo spremeniti, ali pa morejo le nasilno prekiniti njihovo učinkovanje. Najbolj izrazito je zastopala te nazore nemška panteistično-idealistična romantična filozofija, posebno Schelling. Njegov vpliv je velik zlasti v historični pravni šoli, ki je utemeljevala razlike in pravnih pojmovanjih z različnim značajem narodov (Savigny), in v etnologiji.

Danes doživljajo ti nazori nekako renesanso na primer v Solinjevi koncepciji fundamentalne enotnosti italijanske zgodovine od Avgustovih časov dalje, posebno pa v nemškem razizmu, saj sta po Rosenbergovih besedah rasa in duša le zunanja in notranja stran istega bistva. A tudi pri znanstvenikih, ki take nazore teoretično odklanjajo, večkrat opazimo, da stoji nezavedno pod njihovim vplivom, ko mislijo, da obstoji prava zgodovina dolžnega naroda le v njegovih originalnih tvorbah, ne pa v vsem tem, kar je prostovoljno ali nepriljubljeno sprejel od drugih narodov. Velika historična je pa že v prvi polovici 19. stoletja odklanjala naziranje, da je zgodovina narodov produkt njihovega avtonomno snujočega narodnega duha, ki se razvija po lastnih zakonih, ki jih tuji vplivi ne morejo spremeniti ali pa jih le kvarno odvrtačo od njihovega razvoja poti. Priznavali so medsebojno vplivanje in odvisnost zgodovine raznih narodov, priznavali raznooblikovitost, ki more nastati v okviru istega naroda zaradi različnosti vzrokov, ki vplivajo na posamezne geografske predele, socialne plasti, posameznike ali drugačne enote in ne na vse narod. S tem je izločen pojem narodnega duha in rase kot centralne formule narodne zgodovine, v kolikor se odteguje kontroli empirične znanosti in ostane le objekt mistike in vere. Nikakor pa ni s tem premagana nacionalna koncepcija zgodovine, ki je nastala mnogo prej kakor pa mistika narodne duše in rase.

Prva tri zgodovinska dela na Slovenskem

Okoli 18. stoletja se je v Sloveniji začela strne dognana dejstva, ni nekaj absolutnega, ampak v vsaki dobi nova slika naziranja zgodovinarja. Od srednjega veka se je delila zgodovina v cerkevno zgodovino, ki je govorila o zgodovini veseljne cerkve, škofij, samostanov in versko pomembnih osebnosti, in v posvečeno zgodovino, v bistvu politično zgodovino držav, dežel, mest. Ze renesansa pa ustvari tudi koncept zgodovine naroda, ki ne tvori posebne znanstvene enote, najprej pri zgodovinarjih Italije, nato pri zgodovinarjih Nemčije, nemških plemen in tudi že Slovanov. Vsebinsko takih del tvorila seveda še vedno politična in verska zgodovina, ki skoraj izključno zanima historike.

Na Slovenskem so v 17. stoletju nastala prva tri večja historična dela. Megiserjevi »Annales Carinthiae« (1612), Schönlehnova »Carinthia antiqua et nova« (1681) in Valvasorjeva »Ehre des Herzogthums Krain« (1689). Koncepcija teh del je teritorialna, vsebinsko njihovih historičnih delov tvorijo dejstva polit. in cerk. zgodovine, razen tega pa so vsi ti historiki pod vplivom nemške humanistične historiofilije, ki proučala na primer Kelte in Slované za narode prvotno germanskega izvora, in pod vplivom

naziranja, ki mu je pri določevanju narodnosti pripadnost k pokrajini in pripadnost ne pokrajine k nemškemu Reichu bolj važna kakor jezik prebivalstva. Vsi ti avtorji poznajo približno obseg slovenskega sveta in govore o Slovanih brez animoznosti, vendar pa v njihovi celotni koncepciji igra slovenski jezik velike večine kranjskega in dela koroškega prebivalstva podrejeno vlogo. Pojma slovanstva kot enote, ki družijo kranjske in izvenkranjske Slovence, ne poznajo, in ob dejstvu, da je imela srednjeveška Karantanija večji obseg kakor kasnejši teritorij, ne razmišljajo mnogo.

Epohalen pomen Linhartove zgodovine

Šele pri primerjanju s temi historiki nam postane jasen epohalen pomen Linhartove zgodovine. Prosvetljenska historiografija je nastopila proti dotrajani politični zgodovini pod geslom zgodovine civilizacije. Pod njenim vplivom se začne razlikovanje med politično in kulturno zgodovino, ki je med drugim tudi predhodnica socialne in gospodarske zgodovine 19. in 20. stoletja.

Linhart poudarja, da hoče opisati pot človeštva v tem malem delu Evrope, in posveti obširna poglavja opisovanju notranjih razmer. Kriterij za periodizacijo so mu narodi, ki so živeli na Kranjskem, ne pa vladarji in tudi ne vera. V svojem raziskovanju je Linhart bolj kritičen kakor njegovi predhodniki, kritičen tudi tam, kjer bi ga moglo nacionalno čustvovanje zapečlati v napačno smer. Tako odklanja na primer slovanstvo starih Ilirv. V tem oziru se prijetno razlikuje od mnogih prejšnjih in kasnejših slovenskih in kakor smo videli tudi nemških zgodovinarjev, pri katerih se izraža nacionalno čustvovanje predvsem v proglašanju slavni narodov za prednike in sorodnike lastnega naroda.

Pri rekonstrukciji notranjih razmer starih Slovencev se Linhart po Antonovem vzoru poslužuje komparativne lingvistike in etnologije slovenskih narodov. S tem mu postane jezik in življenje lastnega ljudstva, ki samo ni zapustilo pisanih dokumentov in o katerem so pisani viri bolj redkobesedni, važen, čeprav seveda često nevaren zgodovinski vir. Najbolj važno pa je, da je Linhart spoznal pomen stare Karantanije, kjer je na obsebnem ozemlju živel eno samo ljudstvo, da je proglasil Koroško, štajersko in kranjsko za produkt kasnejšega administrativnega razvoja in s tem formalni slovenski stališče proti prejšnjemu teritorialnemu gledanju.

Pojem »kranjskega naroda«

To naziranje pa se je šele mnogo kasneje resnično uveljavilo. V 19. stoletju nastajajo v posameznih deželah muzeji, splošna muzejska društva in splošne znanstveno-literarne revije, kmalu pa že tudi posebna historična društva, ki izdajajo periodične publikacije in se zanimajo za arhivalije. Končno dobe posamezne dežele svoje deželne zgodovine in diplomatije. Vsa ta prizadevanja imajo pa teritorialen značaj. V postev pride razen tega privlačnost grškega centra, kjer je nadvojvoda Ivan zaščitnik historičnih raziskavanj.

Tudi kranjsko zgodovinsko društvo, ki je več desetletij središče dela kranjskih historikov, je nastalo iz podružnice notranjeavstrijskega društva, med njegovimi člani so pripadniki obeh narodnosti, jezik njegovih razprav in publikacij je vseskozi nemški. Dimitzveva kranjska zgodovina, ki je glavni rezultat društvenih prizadevanj, je bolj zbirka beležk in izvlečkov iz arhivov kakor pa resnična zgodovina. Avtor si prizadeva, da bi bil pravičen obema deloma svojega »kranjskega« naroda, katerih medsebojno borbo obžaluje v predgovoru svoje knjige.

Cegnarjeva ideja l. 1851, da bi se društvo fuzioniralo s Kukuljevičevim »Društvom za jugoslavensku povjesnicu« v Zagrebu, ni bila izvedena. Misel, da bi društvo razširilo svoj doseg na vse slovenske kraje, sploh ni bila formulirana. V dobi revolucije je Rechfeld v društvenih »Mittheilungen« branil kranjsko in pozicije nemškega jezika proti ideji zedinjene Slovenije. Pozneje prevladujejo med društvenimi delavci Slovenci. Tedanje smer slovenske historiografije, ki ni imela velikih predstavnikov, bi mogli imenovati staroslovensko, saj kaže analogije s staroslovenstvom v literaturi in politiki v dveh ozhirih: na eni strani v tendenčni nekritičnosti svojih tez, posebno svojega avtohtonizma (Krempel, Trstenjak, Hiebler), ki ga je bil zavrnil že Linhart in ki se je proti njemu upravičeno boril Dežman, obenem pa v svojem omahovanju in možnosti, da se postavi na stališče, ki bi prelomilo s tedanjim političnim in jezikovnim stanjem na Slovenskem.

Prva kritična generacija s slovenskim konceptom

Šele v intervalu med prenehanjem aktivnosti obeh ljubljanskih društev v šestdesetih letih in oživiljenjem Muzejskega društva l. 1888 je nastopila generacija novih zgodovinarjev (Šuklje, Kaspret, Rutar, Aplh, Kos, Vrhovce, Koblar), ki v svojem delu razodeva kritičnost in obenem vseskozi slovenski koncept. Novi duh se razodeva v največjem delu te generacije. Kosov »Gradivus« in mnogi monografiji. Sintetična slovenska zgodovina nam na generacija ni dala. A tudi organizacijskega problema ni rešila. Potem ko je v dobi intervencije objavljala svoje razprave v publikacijah Slovenske Matice in v literarnih revijah, se je kasneje vendar zadovoljila s kompromisnim sožitjem v oživiljenem Muzejskem društvu. Problem centralnega slovenskega zgodovinskega društva in glasila no imenu, jeziku in predvsem po vsebini dela na je ostal nerešen in prav za prav tudi danes ni dokončno dognan.

Danes premagano stališče

Proti koncepciji slovenske zgodovine ne govore tuji vplivi, ki so jo oblikovali, saj pri nobenem narodu zgodovinski razvoj ni produkt immanentne logike narodnega duha. Neutemeljeno je tudi njeno zavračanje z argumentom, da so bili Slovenci večidel svoje zgodovine pod tujim gospodstvom. Ze prosvetljenstvo je začelo nasprotovati naziranju, da je država edini predmet zgodovinskega raziskovanja. V 19. stoletju zastopajo sicer to naziranje Treitschke in mnogi drugi

historiki, ki nadaljujejo v tem oziru tradicijo historiografije absolutistične dobe, danes pa smemo vendar označiti to stališče za premagano.

Koncepcija slovenske zgodovine sloni pač na identičnosti naroda, ki živi na tem ozemlju od naselitve do danes. Slovenska historiografija našega stoletja se seveda ni slučajno razvijala predvsem na dveh področjih, kjer se kaže naša zgodovina v najbolj originalni luči. V starejši zgodovini spadajo sem problemi prvotne naselitve Slovencev, stare slovenske družbe in države, kasnejše kolonizacije in manjšanja slovenskega ozemlja ter formiranja poznejših narodnih meja. Mnogo pobud za raziskovanje teh problemov so dale hipoteze Peiskerja, Puntscharta in Vl. Levca, ki so ob prelomu stoletja uvedle k nam socialno in gospodarsko zgodovino. Ta nova panoga, ki je nadomestila velik del »kulturne zgodovine« 19. stoletja, je postala zaradi svojevrstnosti slovenskega zgodovinskega razvoja za nas prav posebno važna.

Neizkoriščeno bogastvo zelene Krke

Predlanskim so vložili v Krko 13.000 rakov iz Bosne in Slavonije

Novo mesto, 22. decembra. Reka Krka je bila že od nekdaj na glasu kot redek ribarski revir, poln vsakovrstnih užitnih rib. V vsem svojem dolgem toku od svojega izvira pa do izliva je Krka še danes zelo bogata na raznovrstnih cipredov do najplemenitejših salpopihalnih besed čuje zlasti od tujcev. Ob vsej tej dolgi reki ni prave industrije in sprčo tega tudi ne za ribogojstvo škodljivih industrijskih odpadkov, kar pospešuje naravni razpored vseh rib in to od običajnih cipredov do najplemenitejših salmonidov (Sulc, lipan, postvir itd.). Hvalevredno nalogo v pogledu ribolovstva je izpolnil ribji športni klub Posavje v Brezicah, ki je preprečil lov z mrežami. Med merodajnimi faktorji, ki skrbje za proseg našega ribolovstva, se je pojavila pametna in koristna zamisel, da se je pričelo letos vlagati v Krko in to od Zuzemberka do St. Petra, potrebno število sulčevega zarjarnic pa se je seveda iztegala le v Krko. Ljubljani je bil na dunajskem dvoru krški rak. Na veliko žalost prebivalstva ob Krki in pa vseh sladokuscev je kuga pred dobri 50 leti pomorila in uničila vse rake v Krki. S tem je bil seveda uničen tudi bogat vir dohodkov. O kugi je bilo mnogo govora, vendar pravega vzroka te bolezni ni bilo mogoče dognati. Nastanek bolezni med raki v Krki so ljudje v največji meri pripisali tedanjim strojarskim podjetjem. Ob Krki je bilo namreč veliko strojar, kjer so strojili raznovrstne koze. Sprčo tega je nastala velika možnost, da so bile v teh strojarskih odpadkih kužne kalle, saj so se strojele in izpirale koze v sami strugi Krke. Kože, ki so bile prinešene v stroj, pa tudi niso bile vse od zdravih živčevij. Pri strojenju kož pa so strojarji rabili vsakovrstne kemikalije domačega in tujega izvora. Vsa grda izplaka iz strojarnic čuda, da je zašel v leno Krko kuž-

roda (Salmaluch). Ta plemenita riba je bila v Krki že od nekdaj zelo upoštevana in priznana. Naravni drest, zaradi naravnih neprilic ni omogočil, da se ta kranjski ribarski revir oživi. Sprčo tega se ga je moralo na enotni način restavrirati in tako spraviti na ono višino, kakor je bil nekdaj. Upamo, da bo pobuda vseh prizadetih zakupnikov in sozakupnikov ribarskih lovišč v Krki pripomogla k oživiljenju tega plemenitega športa in da bo Krka kmalu zopet to, kar je bila nekoč. Ni nikakega dvoma, da se bo ribolovstvo v Krki v sedanjih razmerah še bolj razvilo kakor pa je bilo to prejšnje čase. To se predvsem iz narodno-gospodarskih ožvirov, ki v sedanjem času nujno zahtevajo, da se konzum govejega in drugega mesa skrči. Reka Krka pa je bila v svetu znana tudi bogat vir dohodkov. O kugi je bilo izvažali v vse evropske prestolnice. Zaradi izredne množice rakov v Krki so imeli domačini skoraj vedno na mizi rakovo juho in meso, ki je bilo tudi zelo slastno pripravljeno. Če novomeška gospodinja ni mogla postaviti na mizo drugega, so to raki prav gotovo rešili iz zadrege. To bogastvo Krke se je v ogromnih množinah izvažalo na Dunaj, zlasti na dvor, ki je bil stalen odjemalec krških rakov, dalje berlinski cesarski dvor in ruski carski dvor, kjer so prav dobro poznali in visoko cenili to dolensko poslastic. Posebno pri-

Reja angorskih zajcev v Mokronogu

Redita jih g. Müller iz Zagreba in g. Demšarjeva iz Mokronoga

Mokronog, 23. decembra. Reja zajcev ali kuncev je na doželi že dolgo v navadi. Skoro je ni hiše na kmetih, kjer ne bi imeli in s' otroci ne bi ukvarjali z zajci, ki prosto skačejo po hlevih. A o kakih umni in dobričnosni zajčereji ni govora. Naši ljudje goje največ le manjvredne domače zajce, zlastnejših zajcev v splošnem ni videti. Tudi o kakih sistematični reji zajcev ni govora.

Med svetovno vojno je vojaška oblast imela lepo urejeno zajčarno pod Rožnikom v Ljubljani, kjer so gojili zlastne zajce zaradi okusnega mesa. Po vzhodu ljubljanske zajčarne so začeli iz istega vzroka zajčerejo tudi drugod, ki pa so jo sčasoma opustili. Vendar je zajčereja zlastni zajcev zelo dobičkosna, zlasti takih zajcev, ki dajejo dragoceno volno, kakor n. pr. angorski kunec.

sebo važna. V historiografiji novejših dobe se pa začnejo v prvih letih tega stoletja bolj intenzivna raziskovanja razvoja literature, kulturnega in političnega prepoda in političnih borb zadnjega stoletja. S temi problemi so se bavili predvsem literarni historiki, osvetliti pa bi jih bilo treba še z mnogih drugih vidikov. Kljub razumljivi in upravičeni simpatiji za ta področja bi pa ne bilo prav, ako bi naša historiografija zanemarila tista važna poglavja naše preteklosti, kjer kaže naš razvoj prav malo originalnosti. Njen predmet mora biti celota slovenskega zgodovinskega razvoja.

Po poti, ki jo je prvi označil Linhart

Ta načela so v teoriji splošno priznana. V praktični izvedbi so pa naša dosedanja sintetična dela in monografije, prav posebej pa naša bibliografija in kritika kakor tudi historična popularna in šolska literatura v tem oziru s svojo omejitvijo snovi navajanjem in urejanjem dejstev večinoma prav malo zadovoljivi.

Res je, da je izvedba te koncepcije združena z velikimi težkočami zaradi različne preteklosti slovenskih krajev od beneških do madžarskih predelov, zaradi njihove sedanje politične ločenosti in zaradi sile vztrajnosti starih zgodovinskih konceptov in vidikov.

Vendar pa nas vse te ovire ne smejo odvratiti od vztrajanja na poti, ki jo je nam prvi označil Linhart.

Rejereji odgovarjajoči hlevčki stoje v vrstah in imajo več nadstropij. Vsak hlevček, v katerem je le po en zajec plemenjak, je razdeljen v dva dela, v zajčje bivališče in v zajčje gnezdo, kjer si oplemenjene zajke v primeren času narode gnezdo.

Angorci se krmijo s suho in svežo krmo. Kot suha krma pride v poštev seno, oves in koruza, sveže pa krmijo travo, deteljo, peso in korenstvo. Krmijo se dvakrat dnevno in sicer s spremembo hrane, ker zajci ljubijo v hrani izpremembo. Krme dobivajo bolj malo, ker preobilna hrana, gre kuncem le na meso, zlastaja pa pri tem rast dlake, čemur je ravno reja kuncem namenjena.

Za krmo ima vsak hlevček posebno posodo, kamor se polaga hrana in tudi lesoni koritce za krmljenje, jasli in posodo za vodo.

Redno vsak teden se vsi zajci skrbno počestojo in se jim pogladi dlaka; vsak drugi mesec pa se jim dlaka populi. Striženje dlake ni primerno. Najbolj gosto dlako imajo zajci pozimi. Angorci so zelo plemenito zajčje plemo, zato potrebujejo prav skrbne nege in mnogo snage. Obolenje zajce se takoj odstrani in separira. Za ta primer imajo zajci posebne hlevčke, ki so ločeni od ostalih hlevov.

Zajčereja v Mokronogu je namenjena le angorskim zajcem, vendar goje tu tudi druge zlastne vrste — plemenjake za križanje samic slabših vrst in s tem po zlastnjenju posameznih pasem, ki naj se soje poleg pridelovanja volne tudi za pridobivanje zlastne mesa.

Poleg navedenega ima zajčereja v Mokronogu tudi namen seznaniti okoliško prebivalstvo z umno in dobičkosno zajčerejo.

Če bi se naši ljudje poprijeli umne zajčereje plemenitih živali, bi bilo to zelo dobičkosno, saj se proda 1 kg volne angorskih kuncov od 500 do 600 din. Po proučevanju po volni angorskih kuncov je zelo veliko. Dasi že ni dolgo odkar goje v Mokronogu plemenite angorce, se že oglašajo kupci za nakup dragocene volne.

Po vzhodu mokronoške zajčarne bi lahko vpeljali slične zajčarne, če tudi v manjšem obsegu tudi drugod in to bi bil nov vir bogatih dohodkov za našo deželo, ki je v pridobitvi denarnih virov tako revna.

Reji angorskih kuncov radevolje razkazuje svojo zajčarno in dajo tudi potrebne nasvete in navodila, kako je ravnati z zlastno in raznim boleznim podvrženo življio zajčjega plemena.

Ptičji paradiz v Ljubljani

Ljubljana, 23. decembra. Ljubko razstavo kanarčkov zlastnih vrstev nam priredi vsako leto za božične praznike Društvo za varstvo in vzgojo ptic pevk v Ljubljani. Letos nam prijatelji ptičkov pripravljajo še posebno presenečenje, saj bo med zelenjem in cvetjem prepevalo nad 250 najzlastnejših kanarčkov, ki bodo te dni na tekmi in oceni zbrani za razstavo. Pevce letos ocenjuje g. Gojznikar iz Ljubljane. Razstava bo na ženskem oddelku učiteljske šole na Resljevi c. 10 in bo odprta vse tri božične praznike. Otvorjena bo ob navzočnosti povabljenih gostov in posetnikov v nedeljo 24. XII. ob 10. dopoldne. Veliki pritlični razred ženskega učiteljskega bo spremenjen v pravi ptičji paradiz, saj bo med zelenjem kljunček pri kljunčku in iz vsega bo donelo mehko, čisto in toplo vzgorenje. Na razstavi bomo letos prvič videli najbolj praktične in moderne kletke za kanarčke, ki jih je po dolgoletnih izkuštvih izumil g. Jurij Jugović iz Ljubljane. Zdravo in lepo, čisto ptičjo krmo bo razstavila ljubljanska trvdka F. Berdajs. Na Stefanovo popoldne ob treh bo tajnik društva g. Kelnerič predaval o prehrani ptic na prostem in o kanarčkih.

Naši pevci bodo tudi prepevali po radiu in sicer na sam božič ob 17. popoldne, ko bo prenos petja najbolje nagradnih pevcev na razstavi. Kdor bo imel srečo, bo lahko dobil kanarčka za 1 din. Na razstavi bodo namreč prodajali srečke po dinarju in je pripravljenih v ta namen kakih 10 kom. finih in pravih zlastnih vrstev. Čisti donos razstave je namenjen izključno za prehrano ptic pod milim nebom, zato pa obisk razstave toplo priporočamo.

Božičnica škofjeloške mladine

Škofja Loka, 23. decembra. Dva in osemdeset obdarovancev, dečkov in deklic, se je zbralo v nedeljo dopoldne v lepo okrašen školski sobi deske ljudske šole v Škofji Loki k božičnici, ki je bila tudi letos izredno marljivo delavnost škofjeloških Kolašic in njih ljubezni do pomoči potrebnih. Na božičnem drevescu so gorele svečke, spodaj so bile jaslice, okrog so bili zloženi na mizah darovi za mladino. Ker je bila božičnica skupno z desko šolo, je otvoril pristrčno slavo domači školski upravitelj g. Karel Jeretina, ki je opozorjal mladino na njene dolžnosti, hkrati pa se je tudi zahvalil vsem, ki so pripomogli, da je božičnica tudi letošnje leto dosegla tako lep uspeh. Kot predsednica KJS je spregovorila učiteljica g. Ljuba Lendovska, ki se je v svojem materinskem nagovoru spominjala tudi rojstnega dne blagopokojnega kralja Aleksandra. Potem so bila razdeljena darila, same praktične stvari in precej več tisoč dinarjev. Mladina je prejela blago za obleke, za perilo, čevlje, pecivo in sadje. Po obdaritvi sta se zahvalila v imenu fantikov Niko Jesenovec in za deklško šolo Francka Pušarjeva. Otroci so se zapeli nekaj božičnih pesmi, s čimer je bila božičnica zaključena.

KJS čuti prijetno dolžnost, da se vsem svojim zvestim prijateljem in dobrotnikom kar najiskrenejše zahvali za radodarnost, saj je bila tako obsežna obdaritev mogoča le sprito polnega razumevanja, ki ga je pokazala javnost do nesebičnega dela KJS. Hvala vsem tovarnam, vsem zasebnikom, vsem korporacijam, ki so kakor koli pripomogli, da je KJS lahko priredila tako lepo božičnico.

Iz Kranja

Slovenska služba božja bo v nedeljo 24. t. m. ob pol devetih v Narodnem domu v Kranju s skupnim sv. obhajilom. Po maši bo v Narodnem domu v Kobilcovi sobi letni občni zbor starokatoliške cркve za Kranj in okolico.

Mickey Rooney

Ljubezen mladega Hardy-ja

Premiera v nedeljo!

Predstave v nedeljo ob 15. in 17. uri, na Božič in na praznik sv. Štefana ob 15., 17., 19. in 21. uri. Ne zamudite našega lepega in zabavnega božičnega spreda!

Rezervirajte si vstopnice v predprodaji!

KINO SLOGA
Tel. 27-30

BOMBA
SMEHA

Danes v soboto ob 16., 19. in 21. uri ter v nedeljo, v ponedeljek in torek vsakokrat ob 10.30 uri (po znižanih cenah)

Pojoči kovboj

v napetem filmu vratolomnih senzacij

Patrulja smrti

V brlogu razbojnikov, napad iz zareda najhitrejši jezdce Divjega zapada z revolverjem in lasom po gorskih klancih. Film, pri katerem gledalec zastane srce v prsih!

Čulčna beseda državnih uslužbencev

Zahteva po izboljšanju gnotnega položaja in po zaščiti ugleda uradniškega stanu

Ljubljana, 23. decembra. Te dni so se sestali v Beogradu zastopniki združenih inženjerjev in arhitektov, učiteljev, ženskih, vozačev in kmetarjev, pregledovalcev železniških vozov, poštinih uradnikov, geometrov in geodetov, davčnih uradnikov, igralcev, izvršni organi poštne hranilničnih uslužbencev, zvanikov finančne kontrole, monopolne uprave, meščanske šolskih učiteljev, profesorjev, učiteljev za defektno deca, kurjačev, strojevodij, zdravniških uslužbencev in zdravniškega sindikata. Sklenili so poslati pristojnim faktorjem posebno vlogo, v kateri so obrazložili svoj težavni položaj posebno glede na dragotino. Zahtevali so, da se vsem državnim uslužbencem, upokojencem in delavcem izplača trinaestpla plača ohraniti pokojnina kot najnižnja podpora. Spremeni naj se nadalje uredba o draginskih dokla-

dah, tako da se tudi uradnikom posnaže te doklade, a da se vobče ustanovi stalna komisija, ki bi vsake tri mesece na osnovi indeksov cen, ki jih je izdala Narodna banka določila primerne draginske doklade. Ukinje naj se določbe § 76 uradniškega zakona ter § 78 zakona o državnem prometnem osebu.

Nadalje naj bi se dovolila občutljiva zveza, ki bi služila kot vez med državnimi namestniki in oblastmi. Zagotoviti naj se avtomatsko napredovanje vseh državnih uslužbencev. V novem volilnem zakonu naj bo določeno, da izgube službo ohranijo pokojnino ter da se postavlja pred sodišče vsi starejši, ki bi pisмено ali ustmeno kakorkoli zlorabljali svoj službeni položaj v tem smislu, da bi izdajali ali prenašali navedbe, nasvete ali navodila, kako in za koga morajo državni uslužbenci glasovati.

temveč zato, da bodo prvaki pokazali lepoto takih vaj. Četrta točka »Ples st. pa je že navedbana. Premaknjen korakov zdaj iz tega, zdaj iz drugega položaja bo zbudilo občudovanje. Peta točka »Sevilski brivci« je sicer znana stvar, toda prikrojena bo Silvestrovemu večeru in zato v tej obliki novost. Šesta točka »Balete« bo izvajana v izpopolnjeni obliki, kakor nekoč na visokih dvorih. V sedmi točki bodo nastopili artisti ki so sestaven del Silvestrova cirkusa. Dvoje giba izvajalec in njihova čudovita prožnost bodo presenetili zlasti one obiskovalce, ki so že sami kdaj v svojem življenju ob neprilicovanih prilikah in z raznih nagibov zabodili med artiste. V osmi točki »Miss Evropa« bodo imeli posebniki priložnost videti nov, svojevrsten način klugije. Deveta točka nas bo bežno povedla v tropsko Afriko in nam izmed 40 raznih zamorskih plemen predstavila najzanimivejši par v svojem divjem plesu. Deseta točka bo po učenju za prijatelje tova, ker se bodo pričeli, da se morejo zabavati tudi zvali na katere niso morda nikoli mislili. Enajsta točka »Kronka« se bo nanašala na kratak, poljuden enoleten življenjski podoben bratov in sester. Polnočna alegorija, ki je vselej dosegla svoj namen bo napovedala srečen konec letošnjega leta. Tako nato bo otvoritev plesa. Društveni orkester neprestano vadi s poslušnimi pesnimi komadi ne bo v zadregi.

Priporočamo, da o praznični proučite naš spored. Ne bo vam treba ugotabiti kje bi preživeli prehod iz starega v novo leto. Ena je gotova, da ne bo tako prijetno nikjer, kakor na večeru Sokola matice.

Prosvetni odbor Sokola Celje-matice

V soboto 16. decembra se je sestel na ustanovno sejo društveni prosvetni odbor. Na prošnji društvenega prosvetarja so vstopili v odbor: Anton Baša, dr. Franc Farkas, Ivanka Gorinčeva (tajnica), Janko Holecvar, Vera Levstikova, prof. Ivan Milinar, in Stefan Rajh. Poedni so prevzeli mesta poročevalcev za dramski odsek, lutkastvo, goibeni odsek, jubilejno razstavo, predavanja in prosvetne prireditve.

Prosvetni odbor je predelal spored društvenega prosvetnega dela, ki ga je že lani prepsal savezni prosvetni odbor. Prosvetni odbor bo priredil neobvezne debatne večere, da se navežejo z vseh strani mešani stiki in da se članstvo podrobneje vži v šolsko delo, dolžnosti in naloge. Prvi deb tni večer bo 24. januarja v mali dvorani Narodnega doma. PO bo še predpisal spored tega večera. V drugi polovici januarja ase bodo pričeli nagovori pred vrsto. Ob obletnici vlovanih atentatorjev, ki bo 3. februarja 1940, bodo tisti tedni nagovori pred vrsto: »Sokolstvo v borbi za osvoboditve V župni dramski tečaj v Krškem bo skušalo društvo napotiti po enega člana in članico. PO bo skrbel nadalje za predavanja za vs članstvo in bo v ta namen povabil po potrebi tudi zunanje predavatelje. V jubilejnem letu tkaajo društveni prosvetni odra vel ke naloge. Navedeni bratje in sestre so se očitno udeleževali že v raznih funkcijah pri Sokolu in v drugih prosvetnih panogah zato smo prepričani, da bo prosvetno delo v društvu hitelo k novemu razmahu.

ZVOČNI KINO SOKOLSKI DOM V ŠIŠKI — Telefon 41-79

Vesela in zabavna komedija

HUMORESKA

V glavni vlogi: Herman Thunig
Predvajamo samo v soboto 23. t. m. ob pol 9. uri, v nedeljo ob 11. ponedeljek ob 11. in torek ob 11. uri po enotnih matinejskih cenah
din 3.50

V ponedeljek 25. in torek 26. t. m. ob 3., 5., 7. in 9. uri
prekrasen film, ki mora ganiti vsako srce

HEIDI

V gl. vl. prijubljena Shirley Temple!
Polg tega bogat dopolnilni program!
Pozor! Obnovljena zvočna aparatura!

ceste. Prot križšču je vozil avtomobil, ki ga je vodil šofer Anton Fujs iz Murske Sobote. Dijaka sta mahala proti avtomobilu, da bi ga zaustavila, vendar pa šofer njihovega svarila ni vzel resno ni je vozil dalje ter s kolesom zdrobil glavo posetnika Fuhanu, da je kmalu zatem umrl. Anton Fujs je bil zaradi malomarne vožnje obsojen na 3 mesece zapora, pogojno na 2 leti.

— Policaja je ozmerjal. Rudolf Horvat iz Dolnje Lendave je bil na obisku v Murski Soboti. Razgrajal je po ulicah in je hotel celo strahovati poveljnika policijske straže, ko ga je ta pozval k redu. Ker ni prenehal z žaljivkami na naslov varnostnega organa, ga je ta aretirati in postavil za nekaj časa na hladno. Pred malim sentom okrožnega sodišča je bil Horvat obsojen na podrug mesec zapora in 240 dimerjev denarne kazni.

— Divjaški mož. Irmo Hotvat posestnik iz Središča je njen mož tako p etepel, da je delila več hudih poškodb po glavi in po telesu. Moral so jo prepeljati v bolnico v Soboti.

— Dva na enega. Čevljarski pomočnik Stefan Santavec iz Mačkovec se je pozno zvečer vračal po samotni cesti domov. Brata Janez in Valdemar Cör iz Otovca sta ga srečala na poti in med njimi se je vnel prepri, v katerem je stal Stefan Santavec sam proti dvema, ki sta mela v rokah kole. Proti premoči se ni mogel uspešno braniti in je ostal na bojišču z zlomljeno levo roko. Moral je v bolnico.

— V slomorenico je vstopila roko 12-letna posetnikova hč Matija 22 k in pila ob prist. Zeleno kolo ji ga je zmečkalo.

— Zet in tast. Alojz Bačič je prepustil svoje posestvo zetu Alojzu Križanu. Od takrat se je v hišo naselil stalen prepri. Nekdo je zet dejansko napadel tasta in ga tolkel po glavi, ter ga tistal za vrat. Tast je dobil resne poškodbe in je bil celo v nevarnosti za življenje. Pred malim senatom je bil zet obsojen na 5 mesecev strogega zapora, pogojno na 2 leti.

— Nož v hrbet je dobil zidarški pomočnik Matija Vrhovnik iz Samostana, ko se je zvečer vračal na svoj dom. Napadla ga je skupina fantov z Slove.

— Z bikom se ni dolro bosti. V Benkovi tovarni mesnih izdelkov je b k pritisnil k steni mesarskega pomočnika Maksa Kovača in mu poškodoval roko, da je moral v bolnico.

Iz Maribora

— Zadruga Sokolska planinska koč v Mariboru, opozarja vse one člane, ki so izgubili legitimacije, da dvignejo dup'katke istih pri tajniku Vsi, ki želijo preživeti božične praznike in Silvestrovo v Sokolskem planinskem domu na P. horju, naj se nemudoma javijo v svrhu rezerviranja prenočišč pri zadruginem tajniku A. Kraju. Maribor, Tre Svobode (Putn'k).

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Slovensko trgovstvo za obmejno šolstvo

Nad 100.000 dir je vrgla nabiralna akcija — Obdarovanih je bilo 45 šol

Ljubljana 23. decembra. Zveza trgovskih združenj dravske banovine je letos izvedla nabiralno akcijo za obdaritev obmejnih šol. Vkljub temu, da so letos nabirale neštevilne druge organizacije v isti namen in da so bili pri vseh nabiranih akcijah trgovci krepko zastopani kot darovalci, je vendar samostojni nastop slovenskih trgovcev krasno uspel. S tem se je samo znova potrdilo dejstvo, da je slovensko trgovstvo visoko nacionalno zavedno ter da je lahko še vedno v vzletu drugim gospodarskim stanovom, ki se deluje za narod.

Vkljub temu, da ni v Sloveni nobene tobole, notene prireditve, za katero ne bi trgovci prispevali — sicer se uspih takih prireditev rečno pripise v dobro drugim organizacijam — je samostojna akcija za obmejno šolstvo takole uspešna: Zdravstveni trgovci: Brežice 500, Celje-mesto 400, Celje-sredi 1000, Črnomelj 1600, Dolina Lendava 1905, Kamnik 2200, Kranj 5 tisoč petsto, Koško 120, Laško 4200, Ljubljana 200, Ljubljana 17.000, Ljutomer 7600, Ljubeč 500, Maribor-mesto 13250, Murska Sobota 8000, Novo mesto 2509, Ormož 200, Ptuj-mesto 1000, Ptuj-okolica 1580, Radovljica 1600, Slovenska Bistrica 1000, Slovenj Gradec 1939, Sv. Lenart 5900, Škofja Loka 5000. Skupaj 82.333.

Za nabiralno akcijo se je nabavilo blaga po ceni, ki je bila nižja od nabavne cene, ta-

ko da znaša prometna vrednost razdeljenega blaga nad 100.000 din.

Obdarovane so bile te-le šole: v srezu dravogradskem: Črncec L'belec, Leše Ojstrica, Sv. Trije kralji, Gravograd, Marenberg in Muta; v srezu slovenskem: Sv. Jošt na Kozjaku; v srezu Maribor-levi breg: Sv. Jurij ob Pečnici, Svečina. Sv. Križ nad Mariborom, Sv. Ana v Slov. goricah in Jarenina; v srezu ljubotmarškem: Stogovci in Gornja Radgona; v srezu murskosloboškem: Kuzma, Trčkova Markovci, Prosenjakovci, Serdica, Gerlinč, Fikšinci, Kramarovi, Domaniševci, Hodoč, Cankova, Veliki Dolenci, Zevanje in Gederovci; v srezu lenjavskem: Petesovi, Zamostie, Genterovci, Centba, Dolina, Dobrovnik, Benica in Dolina Lendava; v srezu ptujtem: Svetinite in Sv. Duh v Halozah; v srezu črnemurškem: Planina, Retica, Marverien in Čepiče.

Vsega skupaj je bilo obdarovanih torej 45 šol.

Letos ni obmetne šole ki ne bi bila obdarovana. Potrebno na je da se v bodoče obdarujejo vse šole sporazumno, da ne bo orejala ena šola ogromno darov druga pa prav malo. Zaradi tega je potrebno sodevovanje vseh organizacij, ki skrbje za obmejno šolstvo!

Slovensko trgovstvo je nacionalno-ogroženim šolam častno pomagalo!

za sokolskim praporom

Uspešno delo gorenjskega sokolstva

Z rednega letnega zborovanja načelnikov in načelnice S. kolske župe Kranj

Načelniki in načelnice 34 društev Sokolske župe Kranj so polno in v nedeljo 17. t. m. v Kranju na svojem letnem zborovanju obradili svojega dela in sestavili program za bodoče leto. Zbor je potekel v najlepši harmoniji in razumevanju današnjih razmer. Žal, da je novozapadli aneg zadržal mnoge načelnike in načelnice, da niso mogli na zbor. V imenu župne uprave je zbrane načelnike pozdravil župni staršina br. Špicar in v svojem govoru pozval zbrane, da se poklonijo spominu Viteškega kralja.

Pregled dela v župi je podal dolgoletni župni načelnik br. Beznik. Preteklo delovno leto smo začeli s tečajem za vodnike društvenih tečajev, kateremu so sledili vadi-teljski tečaji po edinicah. Preko leta se je vršil tečaj za orodno telovadbo, bile so razne predelave vaj in tečaj za Sokole-rekrute, pri katerem je položilo prednasitni izpit 30 bratov, ki bodo radi tega deželni skrajšane vojne službe.

Tudi tekme so v splošnem uspele. Zelo dobro so izpadle mladinske smučarske tekme v Kranjski gori, dočim so morale smučarske tekme za članstvo odpasti radi neugodnih snežnih razmer.

Splošne župne tekme so pokazale dosti dobre uspehe in deloma napredek. Vrata naših članic je pri tekmah za prehodno darilo — prapor Nj. Vel. kraljice Marije — dosegla II. mesto.

Na mednarodnih telovadnih tekmah v Parizu in Veršavi je našo župo častno zastopal br. Pristov Janez. Tekem za slovansko privenstvo v Sofiji sta se udeležila br. Pristov Janez in s. Hefnerjeva.

V drugi polovici leta je bilo delo v edijemno vsled velikega vplivke vojničkov in telovad na orožne vaje. Radi tega so tudi odpadle že razpisane župne kolesarske in strelske tekme.

Župni zlet na Bledu je bil eden najlepših in najboljših, kar smo jih dosedaj imeli. Na zletu je sodelovalo preko 3000 oseb.

Zleta v Sofiji se je udeležilo iz naše župe 218 priučenikov, zleta sokolstva na Jadranu pa 104.

Edinice pa so priredile 12 poletnih telovadnih nastopov.

Kljub težkemu gospodarskemu in negotovemu političnemu stanju upamo in verujemo, da bomo v bodoče mogli naše delo ne le nadaljevati, ampak celo pomnožiti. Zato so zbrani načelniki in načelnice v nadaljem zborovanju sestavili program dela v bodoče. Program obsega najvažnejše in najvažnejše, ter odgovarja splošnemu stanju. Največ pažnje se bo posvetilo odbrambnosti.

Pri volitvah novega župnega načelnikstva je na soglasno željo vseh zbranih ponovno prevzel načelnikstvo br. Beznik Vinko. Prav tako so tudi načelnice ponovno izvolile dosedanje župno načelnico s. Horvatovo.

Silvestrovanje Sokola Celje-matice

Letošnje leto bomo zaključili v Narodnem domu in tam vstopili v novo leto. Na sporedu je 12 točk, ki bodo izpolnile ves spored do polnoči. Najprej bo enodejanka »Hlače«, burka iz kmetijske življenja. Dramatični odsek je ustalnil v Celju nekaj novih igralcev, ki bodo tudi v bodoče zvesti sotrudniki. Druga točka bo govor cirkuskega ravnatelja. On bo po potrebi predstavil tudi pojedine cirkuske umetnike. Zaradi tesnega prostora bo cirkus v okrnjenem obsegu, vendar bo vsakogar zadovoljil. Sledila bo tretja točka s parterno gimnastiko to je s telovadbo na tleh brez orodja, ne zvonja, razni vzmeti,

Življenje 11 ljudi v nevarnosti

Razpravi pred velikim in malim senatom okrožnega sodišča v Mariboru

Maribor, 23. decembra. V noči na 15. september 1939 je nenadoma izbruhnil v domači posestnik Franca Rojka v Krčevini pri Vurbergu požar, ki je v kratkem času upelnil vse poslopje z inventarjem vred. Sreča v ne-reči je, da ni požar zahteval človeških življenj, kajti v času ognja je bilo v poslopju 11 ljudi, ki so se v zadnjem času rešili. V trenutku, ko je bilo poslopje v ognju je trdno spala Rozalija Muršec s svojimi 8 otroki in starosti 6 mesecev do 12 let. Požar je opazil domači hlapec ki se je zbudil šele takrat, ko so ognjeni zublji še švigali iz strehe. Brž je zbudil Muršecovo družino. Ko je zadnji otrok zbežal na prosto, se je zrušilo goreče tramovje.

Na kraj požara so prišli gasilci, ki pa niso mogli ničesar več rešiti. Prišli pa so tudi orožniki, ki so takoj pričeli s poizvedovanjem, kako je požar nastal. Ko so si ogledali teren okoli hiše, so našli 8 cm dolgo in 7 cm debelo svečo, s katero je bila nedvomno zažgana domača ja.

Na podlagi te najdbe so orožniki takoj sumili da je zanetil požar posestnik Fran Rojko sam, zlasti ker ga ni bilo nikjer najti. Nadaljnje poizvedbe so pokazale da je prevršil Josip Preložnik meseca aprila t. l. vložil tožbo proti Rojkovi ženi Tereziji na plačilo preživne in bi moralala Terezija Rojko plačati 3000 din preživnine ter 2000 din sodnih stroškov. Te ugotovitve so še bolj podkreple sum, da so Rojkovi sami zažgali domačijo. Končno so orožniki Franca Rojka izvedli in aretirali. Pri zaslišanju je po daljšem oklevanju priznal, da je sam zažgal domačijo, ker se je bal, da bo Preložnik predlagal svrško in da bodo njegovi ženi prodali hišo, če ne plača dolga. V smislu lastnih izpovedi si je Rojko napravil podoben načrt, kako bi se rešil dolgov. Najprej je domačijo zavaroval za 10.000 din in plačal celoletno premijo kar vnaprej. Dne 10. septembra je kupil v nek trgovini 9 malih svetil in jih v več nočeh namestil na podstrešju. Dne 15. septembra je svečke

ovlil s papirjem, da se ne bi videlo kako gorijo. Ko je okoli polnoči svečke prižgal pa se mu je pri petna nesreča. S svečo, ki jo je držal v rokah, je zaradi neprevidega ravnanja zažgal slamo in v naslednjem trenutku je bilo vse podstetje v ognju. Ni pa imel več časa, da bi ogenj pogasil in je pobegnil. Pri tem mu je sveča padla iz rok, kar je bilo zanj usodno.

Franca Rojka, ki je star 31 let, so prepeljali v mariborske sodne zapore. Danes popoldne se je znašel na zatočni klopi pred velikim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Državni tožilec je Franca Rojka obtožil da je zažgal h-šo svoje žene iz koristi ljubja in da je spravil v življenjsko nevarnost več ljudi. Razprava ob času poročila še traja.

Pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je danes dopoldne obravnavalo krivopletitje v noč na 4. junija 1938 v Črni, ko so našli na gnojšču Hoblove gostilne v Črni mrtvega 23letnega delavca Andreja Napotnika. Sodna obdukcija je dognala, da je bila Napotniku prezezana pljučna odvodna in dovodna žila in da je umrl na posledicah izkravitve Orožniki so dognali, da je pokojnega Napotnika do smrti zabolil 24-letni Franc Kodrun, ki je skupno s pokojnim Napotnikom popival v Hoblov. gostilni. Med fanti se je razvil prepri in pretep, v teku katerega je bil ranjen tudi Anton Gobočnik. Franc Kodrun je svoje dejanje priznal, zgovorjal pa se je, češ, da je ravnal v alobranu ker da je pokojni Napotnik navlil nanj s kolom.

Sodba ob času poročila še ni izrečena.

Iz Prekmurja

— Nepreviden avtomobilist. O vseh svetih smo poročali o smrtni avtomobilski nesreči pred železnim skrim križščem v Murski Soboti. Posetnik Josif Puhan je pijan obšel sredni ulice in dva dijaka sta ga v večernem mraku našla na cesti, vendar pa ga nista mogla spraviti h kraju.

Najboljši vodnik po radijskem svetu je

„NAŠ VAL“

sporedi evropskih postaj na vseh valovih strokovni članki, roman, novele, novice s radijskega in televizijskega sveta, filmski pregled nagradni natečaj, smešnica.

Izšaja vsak petek in je tudi lep ilustriran! UPRAVA: Ljubljana, Knapijeva ulica 6. Mesečna naročnina samo 10.— dinarjev!

Pri »Amerikancu«

v Florjanski ulici 20

dobite za praznike prvovrstna dolenska, štajerska in druga vina. Po naročilu se vam dostavi na dom 2 din ceneje. Kuhinja nudi vsakovrstna jedila po solidnih cenah. — Se pripravite in želi vsele božične praznike

LASTNIK

Dalmatinska vina

prvovrstna, naravna, po najnižji ceni samo din 8.— za liter, pri odjemu nad 10 litrov din 7.50 liter, plavac in vugava din 10.— liter toči za praznike

gostilna »Jadran« in »Vaj podrum«
Florjanska ul. št. 23 Poljanska cesta 17

Veselo božične praznike želi vsem odjemalcem
Vladimir Miloš

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO ZELI

Karol Florjancič

elektrotehnično podjetje
CELJE — CANKARJEVA UL. 2

ZA PRAZNIKE OBIŠČITE

KAVARNO CENTRAL

Prvovrstna damska kapela — Na sveti večer ter vse praznike in v aredo odprto vso noč. ZA BOŽIČ IN ŠTEFANOVO PLES. Ne zamudite prilike in veselite se!

DALMATINSKI PROIZVODI

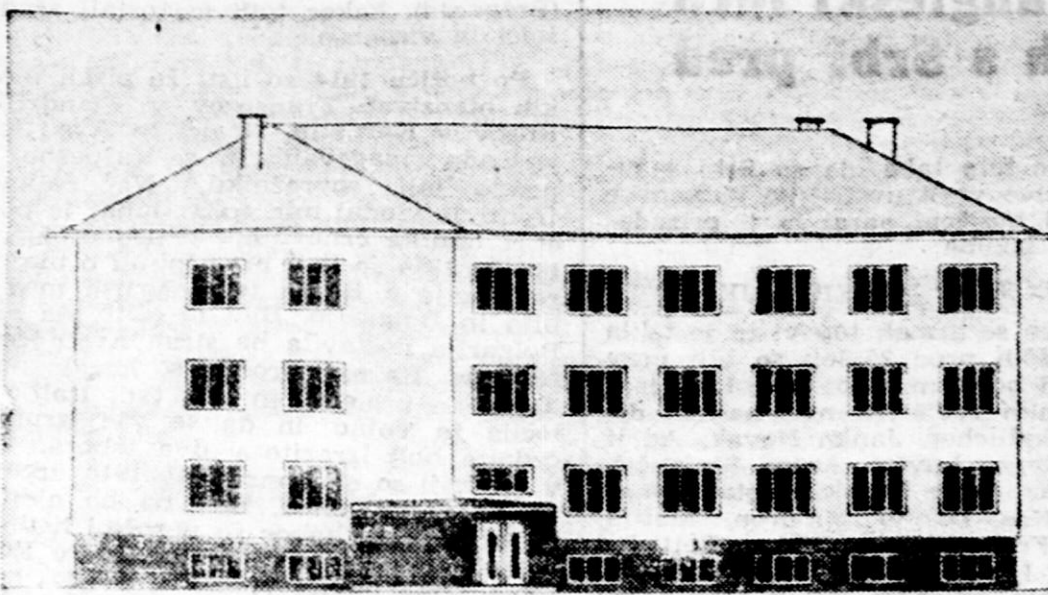
Vina, žganje, vinski kis, oljvno olje lastno prešano dobite

pri »LASANU« v Šiški
na drobno in debelo po najnižjih cenah.

TELEFON 57. 33-49 TELEFON 57. 23-19

Zdravje šolske mladine v Ljubljani

po podatkih šolske poliklinike

Poslojše šolske poliklinike v Ljubljani

Ljubljana, 23. decembra. Če hočemo proučiti zdravstvene razmere šolske mladine v Ljubljani, se moramo predvsem ozirati na podatke o delovanju šolske poliklinike. Mladina je naše potomstvo, od nas zavisi v veliki meri, če bodo naši potomci zdravi. Zato smo dolžni posvečati posebno skrb zdravju mladine, ne le iz ljubezni do naroda. Navajamo nekaj splošnih ugotovitev o zdravju šolske mladine v Ljubljani. K temu je treba pripomniti, da je zdravstveno stanje mladine na deželi manj ugodno, kolikor pač lahko o tem sklepamo po nekaterih podatkih iz raziskovanj mladinskega zdravja in socialnih delavcev. Podatki pa, ki jih ima zbrane šolska poliklinika v Ljubljani, se nanašajo tudi na mnoge šolarje s podeželja, predvsem iz ljubljanske okolice, zato nam lahko dobro služijo za presojo splošnega zdravstvenega stanja šolske mladine v Sloveniji.

ŠTEVILO ORGANIZACIJ NARASČA
Zanimivo so že same številke o številu organizacij v polikliniki v posameznih letih. V 15. letih, od šolskega leta 1924/25 do sedaj, se je število organizacij zelo pomnožilo. Samo primerjajmo: l. 1924/25 je bilo v splošnem ambulatoriju samo 2.336 organizacij, v letu 1938/39 pa 10.479. To sicer ne pomeni, da zdaj mladina mnogo bolj bolega, temveč, da se je delovanje pomembnega zdravstvenega zavoda razširilo ter izpopolnilo, da lažje nadzira tem več šolarjev. Upoštevati moramo, da bi bilo v preteklem šolskem letu še več organizacij v splošnem ambulatoriju, ko bi SP ne bila prisiljena ustaviti svojega poslovanja za mesec dni zaradi selitve v novo poslojše.

Lani je bilo tudi mnogo organizacij v osebni ambulatoriji, in sicer 5.023, med tem ko jih je bilo prejšnje leto 4.928. Med vsemi ambulatoriji (razen v splošnem) imajo v tem največ dela. Tako je bilo n. pr. v otolaringološkem ambulatoriju (za bolezen grla, ušes in nosu) le 220 organizacij in v zobnem ambulatoriju 3.682. V splošnem ambulatoriju je bilo največ organizacij v šolskem letu 1938/39, in sicer 16.996.

NALEZLJIVE BOLEZNI MED MLADINO
Obolenja za nalezljive bolezni med našo šolsko mladino zadnja leta več ne narasčajo, a tudi ne upadajo. Zaradi nalezljivih bolezni se je v preteklem šolskem letu oglasilo v splošnem ambulatoriju 427 otrok. Od 11.131 dijakov, ki spadajo pod okrilje šolske poliklinike, jih je obolelo za nalezljivimi boleznimi 19 ali 0,17%, kar ni mnogo. Za škrlatinko in davico je obolelo 26 otrok ali 0,23%. Primerov obolenj za otroškimi boleznimi je bilo zelo malo (5 ošpic in samo eden osovčnega kašlja), kar je pa pripisati predvsem temu, da ima SP po svojim zdravstvenim nadzor-

stvom le srednje šole, torej že starejše dijaštvo. — V februarju in marcu se je pojavila lažja epidemija influence. Na polikliniki se je javilo 108 obolelih dijakov ali 0,97%.

TUBERKULOZA NA VSEH SOLAH
Število organizacij zaradi tuberkuloznih obolenj je naraslo, a ne morda zaradi številnejših obolenj, temveč, ker so bolniki bolj redno prihajali na kontrolne preglede. Rentgenoloških pregledov je bilo 1130. Resnejših tuberkuloznih obolenj so imeli v evidenci 32. Izmed 32 bolnikov jih je bilo 20 v evidenci že od prejšnjega leta. Dokler so imeli denar iz Fonda za zdravstveno zaščito učencev, so težje bolne tuberkulozne pošiljali v sanatorije, ko jim je pa pošel, so se obrnili na bansko upravo za podporo; posredovali za sprejem v sanatorij 4 bolnih učencev na račun sredstev oddelka za socialno politiko in zdravstvo na banski upravi. Druge bolnike so napotili v bolnico. Po trije bolniki so bili iz srednje tehnične šole, I. dr. realne gimnazije in II. dr. r. gimnazije; 7 jih je obolelo v klasični gimnaziji, po 2 v trgovski akademiji, mestni ženski gimnaziji osrednjem narodu za ženske domače obrti in III. dr. mešani meščanski šoli; po enega bolnika so imeli v dr. dvorazredni trgovski šoli, zasebnem učiteljskem uršulniku, II. dr. r. gimnaziji, II. dr. deklinski meščanski šoli, zasebni meščanski šoli uršulnik, II. dr. deški meščanski šoli, na državnem konservatoriju in zadržni šoli.

PORAST OBOLNOSTI ZA GARJAMI
Med internimi obolenji so ugotovili največ bronhialnih katarjev, bolezni prebavil, angin itd. Kirurških obolenj je bilo nekaj manj kakor prejšnja leta. Zanimivo je, da se poškoduje vselej več dekav kakor deklav. V preteklem šolskem letu je znašalo to razmerje celo 3:1, v prejšnjem pa 2:1. Nekaj posebnega je velik porast obolenj za garjami. V preteklem letu so ugotovili 64 primerov. V bolnico so poslali na zdravljenje 42 bolnikov. Šolske telovadbe so opustili 111 dijakov in dijakinj zaradi obolenj srca in ledvic, kar je precej visok odstotek v primeru z drugimi obolenji, 0,98%.

SP ima tudi zdravstveno posvetovalnico, ki se je starši in dijaštvo dobro poslužuje. V preteklem šolskem letu se je oglasilo v posvetovalnici 1245 roditeljev in 2488 učencev. Večina staršev je bilo povabljenih, prostovoljno jih je prišlo le 238.

V odseku za bolezen grla, ušes in nosu je bilo pregledanih 220 dijakov, 62 zaradi nosnih obolenj, 60 zaradi grla in 98 zaradi ušesnih obolenj.

8 POČITNIŠKIH KOLONIJ
Pomembno zdravstveno zaščitno delo šolske poliklinike je prirejanje počitniških ko-

lonij. Za kolonije izberejo najslabotnejše ter najpotrebnejše učence. Letos so priredili 8 počitniških kolonij in otroci so bili na počitnicah po mesec dni. Na Rakitni so priredili 3 kolonije, po 2 v Lukovici in Medvohah in eno na Gorjušah. Kolonijo na Gorjušah so priredili letos prvič kot poskus, ki se je dobro obnesel, kar se tiče podnebja, ki je zelo ugodno (višina 1000 m), a računati je treba z večjimi stroški, ker so Gorjuše zelo oddaljene od železniške postaje, veljajo pa tudi za letovišče. V vseh kolonijah je bilo 350 šolarjev, dijaštva srednjih šol 183, učencev in učenek ljudskih šol pa 167.

Za počitniške kolonije so prispevali: Fond za zdravstveno zaščito otrok 39.202 din, banska uprava 31.338, Kulinja, Nj. Vel. kraljice Marije 7.440, občine 8.360 in humanitarne ustanove 47.116 din, skupno torej 153.701 din. Letovanje mesec dni je veljalo 500 din, za otroke državnih in samoupravnih nameščenecv je bila določeno 450 din, za otroke, ki jih je poselala letovna mestna občina ali mestna delavska zavarovalnica, 440 din in za otroke, ki jih poselala banska uprava, 410 din. Oskrbnina za posameznega otroka je znašala povprečno 439,14 din. Ustanove so plačale za vsakega otroka povprečno 381,3 din na mesec ali 12,71 din na dan. — Razen teh kolonij je SP organizirala pozimi še božično počitniško kolonijo na Rakitni, ki je trajala od 26. decembra do 4. januarja. Udeležilo se je 45 učencev, 42 iz srednjih šol.

TELESNE NAPAKE ŠOLSKE MLADINE
SP ima tudi ortopedski oddelek, a žal, nima še zanj svoje telovadnice, ker še vedno niso končana vsa dela v novem poslojšu. V preteklem šolskem letu so telovadili v telovadnici I. dr. realne gimnazije. Vpisanih je bilo 38 gojencev, 14 dekav in 34 deklav. Vseh telovadnih ur je bilo 60. Učenci so bili poslani po posebnem pregledu vsega dijaštva k ortopedski telovadbi zaradi naslednjih najpogostejših telesnih napak: povišene rame v 12 primerih, povišeni kolki (5), ploščat toraks (7), okrogel hrbet (6), ukrivljena hrbtenica (6), odstopajoče lopatice (14), udrtni prsni koš (3), izredno slabo razvito mišičevje (5), ploščate noge (8) in krivice noge (4). Od lanih 12 gojencev so ugotovili pri pregledu izboljšanje pri petih gojencih.

V preteklem šolskem letu je bilo na šolski polikliniki zaposlenih 5 zaščitnih sester, in sicer 4 na posameznih oddelkih, ena pa v šolski kuhinji. Sestre so opravljale razen rednega dela v oddelkih tudi delo na terenu; obiskovale so dijaško po domovih zaradi zdravstvene zaščite. Vseh obiskov so opravile 210. Zaradi boleznih so opravile 7 obiskov, zaradi počitniških kolonij 195, zaradi prehrane 8 in po šolah 62. Razen tega so sestre opravljale še službo nadzornih organov v počitniških kolonijah.

POLOVICA ŠOLARJEV IMA SLABE OČI
Posebno pozornost zaslužijo podatki o zdravstvenem dijaštvu v oddelku za očesne bolezni. Preseneča namreč izredno veliko število dijakov s pokvarjenimi očmi. Sistematsko so pregledali 5.937 učencev in učenek, in sicer 313 osnovnih šol, 1925 meščanskih in 3729 srednjih. Ugotovili so, da ima na ljudskih šolah normalen vid 55,3%, torej samo dobra polovica, na meščanskih le 47,3%, na srednjih pa komaj 44,8%. Sprevidimo torej, da ima dijaštvo od leta do leta bolj pokvarjene oči in število normalno vidnih učencev upada, čim višja je šola, to se pravi čim delj učencev zahaja v šolo, tem slabše ima oči. Na ljudskih šolah je bilo 39,3% učencev daljnovidnih, na meščanskih 42,2%, na srednjih 36,1%. Kratkovidnih je pa bilo v ljudskih šolah samo 5,4%, a na meščanskih šolah že 10,5% in na srednjih 19,1%. Zanimivo je, da število daljnovidnih znatno presega število kratkovidnih.

zi v Ljubljani in Mariboru skupno s centralo Putnika v Beogradu.
Letni piakat 1939 »Slovenija«, ki je bil v nakladi 2.500 izvodov tiskan v sedmih barvah in je izšel v osemih jezikih. Izdala sta ga na enak način kakor prospekt »Zima v Sloveniji« naša tujskoprometna zveza. Prospekt »Gornja Savinjska in Logarska dolina« je v nakladi 20.000 izvodov izdala mariborska Tujskoprometna zveza. Izšel je v dveh jezikih.
Prospekt »Rogaška Slatina« je v nakladi 20.000 izvodov v petih jezikih izdalo ravateljstvo zdravilišča.
Prospekt »Dobrna pri Celju« je v nakladi 15.000 izvodov v šestih jezikih izdalo ravateljstvo zdravilišča.
Prospekt »Kranjska gora« je v nakladi 30.000 izvodov v sedmih jezikih izdalo Tujskoprometno društvo v Kranjski gori.
Prospekt »Dolje-Mojstrana« je v nakladi 5000 izvodov v dveh jezikih izdalo Tujskoprometno društvo za ta dva kraja.
Prospekt »Kranje« je v nakladi 5000 izvodov v petih jezikih izdalo kranjsko Tujskoprometno društvo.
Prospekt »Bohinj« je v nakladi 10.000

izvodov v štirih jezikih izdalo Tujskoprometno društvo v Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru.
Prospekt »Gorje pri Bledu« je v nakladi 5000 izvodov v dveh jezikih izdala podružnica SPD v Gorjah.
Prospekt »Vitanje« je v nakladi 1000 izvodov v treh jezikih izdalo vitanjsko Tujskoprometno društvo.
Prospekt »Mislinja« je v nakladi 3000 izvodov v treh jezikih izdalo Tujskoprometno društvo v Misljni.
Prospekt »Vuhred« je v nakladi 1500 izvodov samo v slovensčini izdalo vuhredsko Tujskoprometno društvo.

Poleg teh važnejših prospektov, ki so letos izšli v Sloveniji, jih je izšlo seveda še tudi veliko drugih, tako da lahko skupno naklado letošnjih v Sloveniji izdanih turističnih propagandnih publikacij ocenimo z 250.000. Če upoštevamo, da je bilo letos razdeljenih tudi zelo veliko publikacij, ki so ostale iz prejšnjih let, si lahko šele pravilno predstavljamo ogromno delo, ki sta ga za propagando Slovenije izvršili naši tujskoprometni zvezi skupno s krajevnimi tujskoprometnimi društvi. Pri tem velikem številu razposlanih turističnih propagandnih publikacij tudi lahko verjamemo, da subvencija banske uprave našima zvezama ne zadošča niti za poštnino. Misliti je torej potrebno prav resno, kako najti za našo zvezo nove dohodke, ki bodo omogočali nadaljevanje zdaj tako lepo zasnovanega dela v nezmanjšanem obsegu. Zavedati se moramo, da bi skrajšanje propagande za obisk Slovenije pomenilo padec števila gostov, s tem pa bi bila v gospodarskem pogledu prav hudo prizadeta vsa Slovenija.

Ce pogledamo po inozemstvu, bomo videli, da turistične zveze, ki imajo v drugih državah manj dela kakor naši, vzdržujejo ali pa vsaj izdatno podpirajo države.
Pri nas tega ni. Država skrbi za zdravstvene domove in skoraj za vse ostalo, kar je v interesu javne blaginje. Za turizem, ki je najbolj v interesu siromašnih, sicer čisto pasivnih pokrajin, ne skrbi in ga tudi v omembe vrednem obsegu ne podpira. Tega naša javnost ne ve in zato marsikdaj postavlja našima zvezama dolžnosti, ki jima jih nihče ne more naložiti. Obe naši tujskoprometni zvezi sta prostovoljni organizaciji, ki sami skrbita zase in ki si sami morata

pridobiti dohodke, ki jih ne delita članom svojih odborov, pač pa investirata v turistično delo, ki je v prid vseh Slovenijci.
Naši tujskoprometni zvezi torej nista delniški družbi, ki bi skrbeli za blaginjo svojih delničarjev, pač pa sta idealni in res poštenjavni organizaciji, ki sta prostovoljno prevzeli težavno nalogo skrbeti za turistični napredek Slovenije in za njeno turistično propagando. Če bi bili v prejšnjih letih kupčiji prebritek od svojega poslovanja, bi se zdaj čisto zanesljivo ne postavljalo vprašanje, kakšna bo njuna bodočnost?

Samo ljubljanska Tujskoprometna zveza je od 1923. leta do zdaj izdala za turistično propagando Slovenije blizu 1.800.000 dinarjev, če pa k temu dodamo še izdatke mariborske Tujskoprometne zveze za turistično propagando naših krajev, bomo dobili približno število 3.000.000 dinarjev. Ki sta jih dve prostovoljni organizaciji na lastno pobudo in s prostovoljnimi delom zaslužili in vrnili javnosti. To je dovolj

Med pomembnejšimi turističnimi publikacijami, ki so letos izšle v Sloveniji, moramo predvsem omeniti:
Prospekt »Zima v Sloveniji«, ki je v nakladi 26.000 izvodov izšel v sedmih jezikih, izdala pa sta ga Tujskoprometni zve-

zvezi skupno s krajevnimi tujskoprometnimi društvi. Slednja so nekatere prav okusne publikacije izdala tudi sama.

Med pomembnejšimi turističnimi publikacijami, ki so letos izšle v Sloveniji, moramo predvsem omeniti:
Prospekt »Zima v Sloveniji«, ki je v nakladi 26.000 izvodov izšel v sedmih jezikih, izdala pa sta ga Tujskoprometni zve-

zvezi skupno s krajevnimi tujskoprometnimi društvi. Slednja so nekatere prav okusne publikacije izdala tudi sama.

Med pomembnejšimi turističnimi publikacijami, ki so letos izšle v Sloveniji, moramo predvsem omeniti:
Prospekt »Zima v Sloveniji«, ki je v nakladi 26.000 izvodov izšel v sedmih jezikih, izdala pa sta ga Tujskoprometni zve-

zvezi skupno s krajevnimi tujskoprometnimi društvi. Slednja so nekatere prav okusne publikacije izdala tudi sama.

Med pomembnejšimi turističnimi publikacijami, ki so letos izšle v Sloveniji, moramo predvsem omeniti:
Prospekt »Zima v Sloveniji«, ki je v nakladi 26.000 izvodov izšel v sedmih jezikih, izdala pa sta ga Tujskoprometni zve-

zvezi skupno s krajevnimi tujskoprometnimi društvi. Slednja so nekatere prav okusne publikacije izdala tudi sama.

Hotel Toplice na Bledu

Letošnji uspehi našega tujskega prometa

Zanimivo je, da število domačih gostov v naših turističnih krajih vedno bolj narasča, število inozemskih pa nazaduje

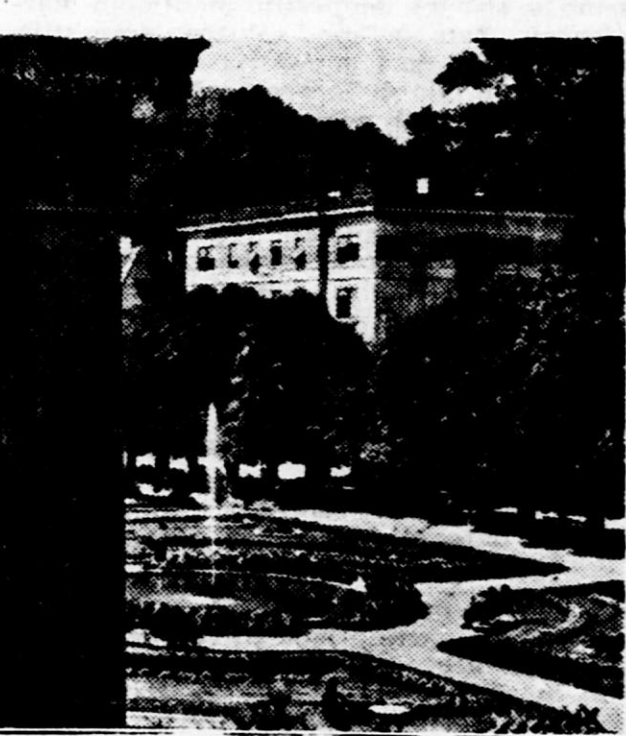
Ko so pred tremi meseci izbruhnile sovražnosti med nekaterimi evropskimi državami, smo bili prepričani, da bo bodo na našo letošnjo turistično bilanco vplivale zelo neugodno in da bo sprito tega izid naše letošnje turistične sezone slab. Statistični podatki, ki so najtočnejši podlaga za sestavljanje turistične bilance, pa povedo nasprotno: letošnja turistična sezona je bila v Sloveniji prav dobra in niso nanjo preveč neugodno vplivali niti znani dogodki v zadnjih štirih mesecih letošnjega leta.

Glavna turistična sezona je bila letos v Sloveniji celo boljše kakor lanske. Navajamo statistične podatke za najvažnejše slovenske turistične kraje:

Gosti v: 1938 1939
Rogaška Slatina 8.065 7.849
Dobrna 3.932 4.053
Laško 1.053 989
Rimske Toplice 669 482
Bled 20.616 23.577
Kranjska gora 4.547 4.263
Bohinj 5.084 4.251
Rateče Planica 2.363 2.250
Jezerško 1.025 1.445
Dolenjske Toplice 685 929
Skupaj 48.039 50.688

Manjše število gostov v nekaterih krajih izravnavajo večje število gostov v drugih, predvsem v Dobrni, na Bledu, na Jezerškem in v Dolenjskih Toplicah, tako da je letošnja celotna bilanca za Slovenijo res ugodnejša od lanske.

Se zanimivejšo sliko nudi statistika nočnih: 1938 1939
Rogaška Slatina 120.230 116.166

Pogled na zdraviliški dom v Rogasški Slatini

Tudi pri nočnihah so Dobrna, Bled, Jezerško in Dolenjske Toplice nadoknadile izgubo pri drugih naših turističnih krajih, tako da je tudi pri nočnihah skupni uspeh v Sloveniji boljši od lanskega.

Veliko lepši uspeh naše letošnje turistične sezone nam pokaže skupna statistika za vso Slovenijo, ki izkazuje pri jugoslovenskih gostih v naših turističnih krajih skoraj 20.000 nočnih več. Ta okoliščina je razveseljiva posebno zaradi tega, ker smo v sedanjih nemirnih časih navezani predvsem na domače goste, ki nam morajo nadomestiti izgubo pri inozemskih gostih. Ta izguba je razumljiva, saj smo imeli do-

slej vedno največ inozemskih gostov iz Nemčije, Avstrije in Češke. Če se razmere hodnjem letu izkazuje tako ugodno turistično bilanco kakor letos.

Od 1. januarja do 31. oktobra je obiskalo Slovenijo:

leta	domačini	inozemci	skupaj
1939	122.919	52.839	175.812
1938	121.835	56.826	178.661

Skupno število gostov je torej za malenkost nazadovalo, kar pa ne pomeni, da je bila — upoštevajoč normalne razmere — naša letošnja turistična sezona slabša od lanske. Ta malenkostna razlika nam nasprotno potrjuje, da bi bila letošnja sezona po uspehu boljše od lanske, če bi ne prišlo do znanih dogodkov v Evropi.

Podobno sliko nam kaže tudi statistika nočnih v istem razdobju:

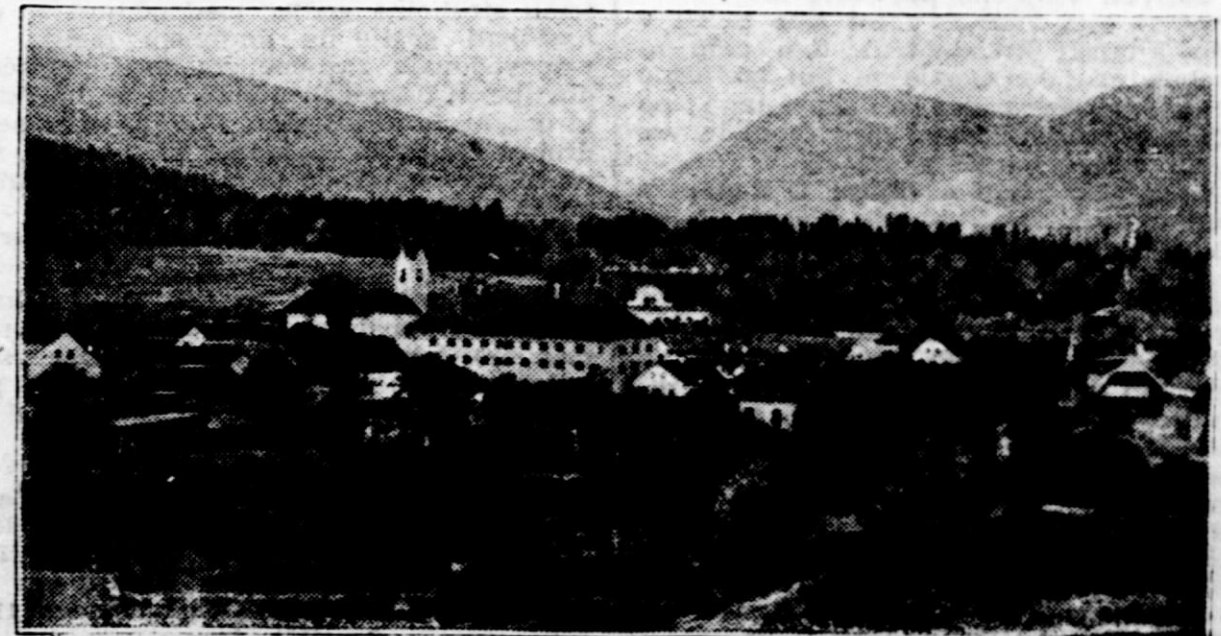
leta	domačini	inozemci	skupaj
1939	734.765	260.248	995.013
1938	713.477	283.730	997.207

V prvih dveh mesecih vojne, septembra in oktobra, je bil najbolj prizadet Bled, ki je imel v lanskem septembru 2967 gostov (19.060 nočnih), v istem mesecu letos pa samo 235 gostov (3786 nočnih). Prav takšen padec gostov izkazuje tudi v oktobru, ko je imel lani 424 gostov (2160 nočnih), letos pa samo 46 gostov (615 nočnih). Zanimivo je, da so v prvih dveh mesecih vojne nekateri naši turistični kraji po številu gostov celo napredovali, med njimi predvsem Kamnik in Laško.

Z letošnjo turistično sezono smo torej v splošnem lahko prav zadovoljni, lepi uspehi pa nam hkrati dokazujejo, da sta Tujskoprometni zvezi v Ljubljani in Mariboru izpolnili svojo težavno nalogo kljub vsem denarnim oviram, ki se z njimi morata boriti.

Prav tako zanimiv kakor statistika je tudi pregled letos izdanih turističnih propagandnih publikacij, ki sta jih izdali zvezi sami ali pa s sodelovanjem s krajevnimi tujskoprometnimi društvi. Slednja so nekatere prav okusne publikacije izdala tudi sama.

Med pomembnejšimi turističnimi publikacijami, ki so letos izšle v Sloveniji, moramo predvsem omeniti:
Prospekt »Zima v Sloveniji«, ki je v nakladi 26.000 izvodov izšel v sedmih jezikih, izdala pa sta ga Tujskoprometni zve-

Dolenjske Toplice

Pred 10 leti na turneji ljubljanske Glasbene Matice

Zanimivi spomini na vtise in doživljanja naših pevčev in pevcev na potovanju po Franciji

Ljubljana, 23. decembra. Po dobro uspešnih koncertnih turnejah leta 1928 v takratni ČSR in republiko Poljsko, se je čez leto dni opogumila ljubljanska Glasbena Matica za večji podvig in daljšo pot, v Francijo. »Z tedaj raste toka« pravi pregovor. In tako se je odpravil tudi kranjski Janez v Francijo, da tam zapoje domačo pesem. Bilo je 23. novembra 1929, ko smo se odpeljali z monakovskim brzcem na daljno pot, in zares, srca so nam bila nekam tesna. ... Pa saj ni bilo čuda, pred nami je bila nad štiri tisoč kilometrov dolga pot v tridesetih dneh od doma. Po vsenočni naporni vožnji smo privzeli ob osmih zjutraj v bavarsko velemedo München.

V Münchenu

Prva vest, ki so jo prinesli monakovski jutranji listi in je močno zaskrbelo, je bila ta, da je ponoči umrl »veliki tigris«, francoski državnik Clemenceau. Kaj bo

izklesani kipi svetopisemskih prerokov in modrijanov. V dobi nemške okupacije me svetovno vojno se je dal ovekovečiti na ta način tudi imperator Viljem kot — prerok Danijel. Francozi so mu po vojni priznali in dodali napis: Sic transit gloria mundi. Popoldne smo se odpeljali v rufarski revij Merlebach, kjer je bilo takrat zaposlenih več tisoč slovenskih rudarjev. Matični kvartet pa se je odpeljal v manjšo slovensko rudarsko kolonijo Aumetz. Mračilo se je že, ko smo izstopili v Merlebachu. Cel gozd dimnikov, žerjavov in raznih železnih konstrukcij je pošastno strmel in molil v nočno nebo. Med rudarskimi družinami in nami so se razpletali pogovori: O, tam dol ni bilo več živeti! Bili so v Zagorju, Trbovljah, Hrastniku in še drugod. Pa so prišli izprta, omejitve dela, odpuštili. Družina je neizprosno zahtevala kruha. ... In so odšli s trebihom za kruhom. Pravilo so, da dobro zaslužijo, toda delo je težko, v akordu. Petdesetletniki so bili za težje delo že

»ECHO du Nord«. Dnevnik, ki ima danes več tisoč naklade, izhaja že od leta 1811. Nato pa smo se poklonili spomeniku, ki je postavljen »Lille & ses fusillés«. Ob trdnjaki skem zidu stoji štirje kipi. Štirje junaki Francozi in en Belgijec. Mirno in prizrljivo gledajo predse, bradač na desni rokavi v žepih. Posredovale so nevrta države, papež se je zavzel zanje, toda v zaman. Pasti so morali, češ da se niso pokoravali nemškimi okupacijskim zakonikom. Simpatični Lille nam je ostal v lepem spominu.

Na vojaškem pokopališču

V nedeljo zjutraj 1. decembra smo s kopet med našimi rojaki v rudarski koloniji. Po dobri uri vožnje iz Lille proti jugu smo dospeli v Lens, središče velikih premokopov, kjer je živelo takrat na tisoč naših ljudi. Tukaj okrog so divjali me svetovno vojno poleg Verduna najhujši boji. Karkoli se je dvigalo iznad zemlje, vse je bilo izravnano. Ko pa so na končani vojni začeli Francozi z obnovo industrije, se bila v treh mesecih sezidana povsem moderna bivališča, večina pritične hiše z več deset tisočev rudarjev. Vpliv visoke kulturne države se je dobro odražal tudi pri naših rojakih. Pri skupnem obedu, ki so nam ga pripravili ljubezni naše rojakinje, s pristnimi domačimi krofi za močnatno jed, so vstajali naši rudarji drug za drugim ter iznašali vsebinsko in oblikovno dovršene podvorne govore, da se jim kar nismo mogli načuditi. Po obedu so nas opozorili na 11 km oddaljeno vojni pokopališče Loreto, kamor smo se odpeljali na avtomobilih čez nizko brdovito ozemlje. Izstopili smo spodaj ob cesti, nato pa šli še nekaj minut neč po breču navzgor. Spodaj smo opazili na polju izkopane vojne ostanke, dele pušk in razne vojne opreme. Ko smo dospeli na vrh, sta nam zastala korak in srce. Kamor je segal pogled, naprej, na desno na levo: križ pri križu, dve sto tisoč belih križev, dvesto tisoč belih grobov, na sredi pa veličastna bazilika in poleg nje visok svetilnik. Ko se z mračil, se zasveti električna luč in pozdravlja, v krogu se vrteč, vso noč do zore spomin pokonih. Stotih smo se v krsto pod svetilnik kjer sveti vojni luč, na se poklonili spominu vojnih žrtv z naših slovensko na grobovih »Blasor mus«. V mraku smo se našli z vsesvetilniki čustvi kraj veličastne grozote in se vrnili na postajo, odkoder nas je potemnil vlak v štirih urah v Pariz. Krvavoredeči svit nam ga je javljal že od daleč.

Končno v Parizu

Pariz. Štiri dni in pet noči smo poslušali utripe vselega, razposajenega, razkošnega velomesta. To je Babilon, to je raj in prokletstvo, to so sanje in resnica, to so nebesa in peklo. Kdaj se oddahne, kdaj sniva? V dnevnem svitu, v polnočni uri, v jutranji zarji in večernem mraku, neprestano hrumi in teče sope, v mogočnem toku mu polje vroča, nebrzdana kri po nemirnih žilah. Vhodi na postajah pariške podzemne železnice »metrô« požirajo na tisoče potnikov, isto toliko jih bruhajo iz sebe izhodi. Milijon ljudi na dan prevozi podzemne električne, ki se vrstijo vsake tri minute z največjo brzino. Še večji je promet popoldne in zvečer, pa ga opazuj na Place de la Concorde, kjer so pred poldrugi stoletjem padale glave velikašev pod revolucijsko giljotino, ali pa pri Arc de Triomphe, pod katerim ima neznanj ljudek svoj poslednji počitek. Da, tako je bilo takrat, tako je bilo še pred nekaj meseci. Danes pa je Pariz zatemnjen in promet omejen do skrajnosti.

Množica slovenskih rudarjev pozdravlja Matičarje v Franciji

zda? Splošna narodna žalost, nekaj dni nobenih prireditev, koncertov itd. Najmanj do pogreba ne, tako smo modrovali, in morali se bomo vrniti. Že prihodnje izdaje listov so nas rešile zaskrbljenosti: stari tigris je v svoji oporoki ukazal skromen pogreb v vsej tišini in prepovedal vsako narodno žalost. Oddahnili smo si. V razglednih vozovih električne cestne železnice smo si ogledali Monakovo. Za razne muzeje, piknolete in palače, žal, ni bilo časa. Pač smo bili pičle tri ure, kolikor je čas dopuščal, v »Deutsches Museum«, ki kaže v velikanskem obsegu razvoj nemške tehnike in industrije. Bajje tišiti, ki obhodi vse dvorane, hodnike in nadstropja, prehodit pot 20 kilometrov. Večerne ure smo preživeli v največji monakovski pivnici Hofbräu, kjer je bilo v tistem času nad tisoč gostov. Nu, bila je nedelja in pivo izvrstno. Mi pa na nadaljnjo pot z nočnim brzovlakom proti zapadu. Zgodnja jutranja ura nas je pozdravila na omejeni postaji Kehl, kjer smo pomaknili ure po zapadnoevropskem času za eno uro nazaj. Nato pa smo zapustili »die Wacht am Rhein« in oddirali čez most na francoska tla, v prestolnico Alzasko-Lotarinske.

Strasbourg

Strasbourg je preprosto, domače mesto; novejših, modernih stavb je malo. Velik del mesta je zvezan s številnimi prekopmi, zato spominja na Benetke. V kanalih je mnogo čolnov, tudi takih s strehami, okni in dimniki. Tukaj bivajo in opravljajo svoje delo perice. Na cestah smo srečavali ženske v alzaski narodni noši: v temni obleki, na glavi značilno črno pokrivalo s širokimi črnimi pentljami kakor peruti. V protestantski cerkvi smo si ogledali zanimiv umetniški nagrobnik maršala saksonskega. Pred univerzo stoji spomenik slavnemu izumitelju Pasteru. Obiskali smo še veliko oranžerijo v mestnem parku in se nato ustavili pred strasbourškimi katedralo, Münsterom, velikanskim spomenikom stavbarške umetnosti. Občudovali smo čudovite, do najmanjše podrobnosti izdelane skulpture ogromnega portala in zrlj tja gor v nebo: tično višino, kamor se vzpenja 142 m visoki stolp, drugi stolp pa nima vrha in meri do ravnega zaključka 68 m. Tik pred poldnevom smo se zbrali pred astronomsko uro stolnice, ki velja za čudo sveta. Kaže pravi in sončni čas, cerkveni kolektar, lune spremene, stanje zvezd premičnih, podobne mesecev in sedmih dni v tednu itd. Opoldne defilirajo dvanaest apostolov pred Kristom, ki jih blagoslavlja, le pred Judo obstoji mirno. Petelin zapoje in zakrili s peruti. Smrt udarja s koso na zvonce. Zanimiva ura, v mnogo večjem obsegu kakor sta podobna praška in olomuška ura. Popoldne smo se odpeljali naprej na zapad. Vlak je kmalu zavil med severne odrastke Vogezov. Spremljal nas je Canal de la Marne au Rhin. Zanimiv je promet po kanalu, ki je tako ozek, da more po njej ploviti le po ena ladja. Vlak je konj, ki po časi stopa na bregu. Od časa do časa smo videli ob kanalu postaje, kjer je struga širša in se morejo ladje srečavati. S takimi prekopmi je preprežena vsa Francija ter je tako ustvarjena zveza med Severnim, Sredozemskim morjem in Atlantikom.

Nancy, Metz, Merlebach

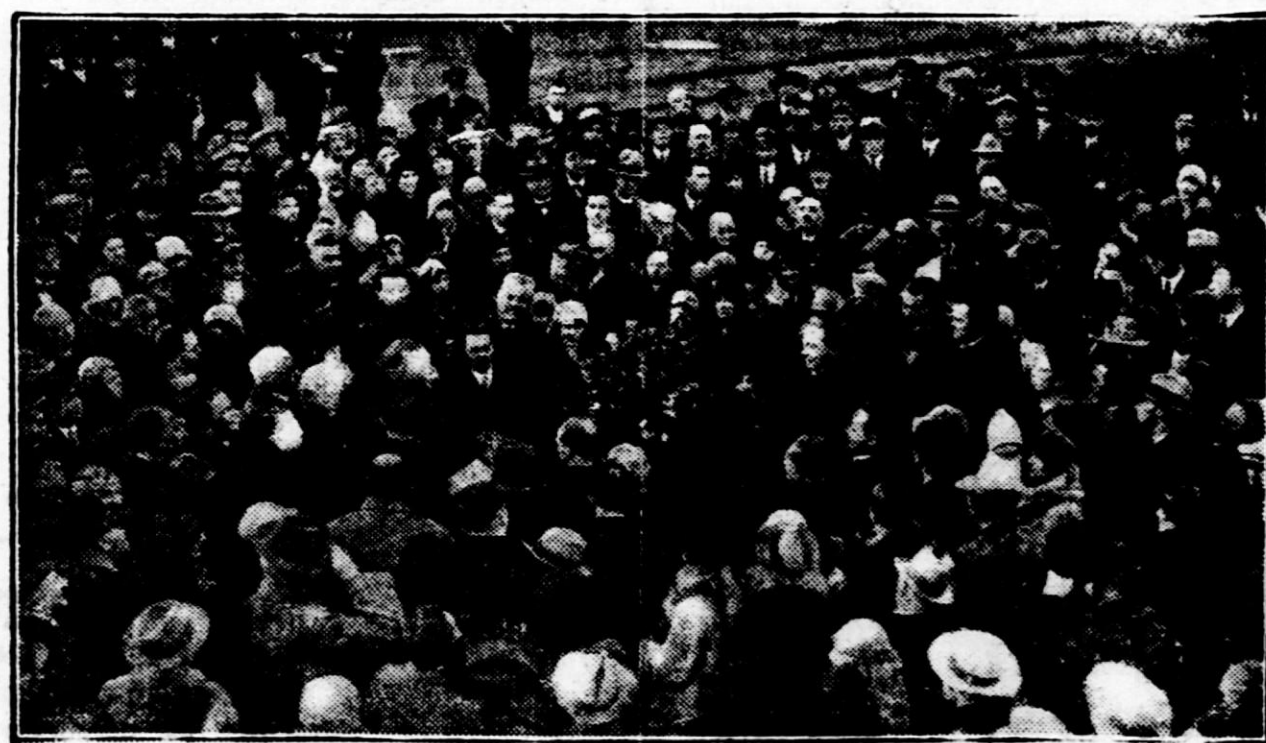
Nancy je bil prvi kraj našega daljšega bivanja in odmor v Franciji. Po dnevno utrudi vožnji iz domovine smo se tu prvič opočili v postelji. Tu smo tudi priredili svoj prvi koncert, ki je v nabito polni dvorani odlično uspel. Nepozabno nam je ostalo v spominu, da je prislo odposlanstvo našega delavstva iz oddaljenih krajev na koncert, prostori pa so bili vsi razprodani in so domačini razmestili naše rojake po ložah, da so mogli tudi oni biti navzočni pri koncertu. Središče mesta je veliki Stanislavski trg, ki ga zapirajo na štirih oglih zlati vrata umetno kovana in bogato pozlačena. Sredi trga stoji spomenik poljskemu kralju Stanislawu Leszcynskemu, kateremu so Francozi kavalijsko prepustili Alzacio-Lotaringo za izgubljeno kraljevino Poljsko. Iz one dobe je ostalo tukaj še mnogo poljskega življa.

Tretji dan zjutraj smo se izstopili na velikanskem, v trdnjavnem slogu sezidanem kolodvoru nekdanje dobro utrjene nemške postojanke Metz. Še smo videli na zidovih sledove izstrelkov. Na vzvišenem prostoru stoji spomenik na strašno svetovno vojno »Le pottu de defense«. In še drug spomenik je v Metz. Nad monumentalnim portalom stare gotike katedrale so

nesposobni. Kar smo jim mogli nuditi domačega in dobrega, je bila naša domača slovenska pesem. In smo opazili, da so jim za hup zažarela lica v spominu na daljno domovino.

V Verdunu

Prihodnje jutro je šla naša pot čez strahotno verdunsko bojišče. Kmalu smo našli na znake in ostanke svetovne vojne: razvaline vasi, in večjih krajev, tvornic in raznih stavb. Iz vlaka smo gledali velikanske granatne kotanje, ostanke razbitih betonskih utrd, krnine strelskih jarkov. Na verdunski postaji smo si kupili razglednico. Eno je kazala trdnjavo Douamont, ki je večkrat menjala gospodarje in zahtevala cele hektombe žrtv. Sedaj je spreminjena v kinstino in ima napis: Qui que tu sois, passant, entré et salut bien les restes des héros tombés pour ton salut. — Kdorkoli si popotnik, vstopi in se globoko pokloni ostanom junakov, padlih za tvojo rešitev. ... Spodaj pod postajo pa se je svetil v zimske soncu popolnoma novo pozidani Verdun. Nato smo prezevali po širini Argone in dospeli kmalu čez poljan v Reims. Štiri petne mesta je do tal porušila vojna vihra. Nemci so tu gospodarili deset dni; po bitki ob Maru so jih Francozi sicer vržili iz mesta, toda držali so se v neposredni bližini mesta do oktobra 1918. Odtod so tudi občutno poškodovali katedralo, eno izmed največjih svetovnih stavbarskih umetnin. Vžigalne granate so uničile velik del oboka in veličastna stolpa. Še smo videli strašno razdejano. A že takrat so začeli z restauracijskimi

Sprejem Glasbene Matice v Ljubljani po francoski turneji

dell, katere so denarno omogočile Združene države ameriške. Pred katedralo stoji spomenik verske in narodne junakinje Jeanne d'Arc, ki je pripeljala po osvobodilni vojni francoskega kralja Karola VII. v Reims k kronanju, nato pa svoje junaštvo plačala z lastnim življenjem. Tudi v Reimsu smo priredili koncert.

Lille

Prihodnji dan smo potovali iz vinorodne Champagne, vse preorane od srdite in dolgotrajne svetovne vojne, približali smo se belgijski meji ter se vozili ob njej vso pot do večera, po ozemlju najbolj razvite francoske velike industrije: premog, železo, tvornice, tkalnice, predilnice. Hiše in cerkve imajo svoj poseben slog in so rdeče barvane. Pogosto presežejo železniško progo asfaltirane avtomobilske ceste, ravne, kakor bi jih potegnili z ravnilom, se izgubljajo v perspektivi na obzorju. Peljali smo se skozi Valenciennes, kjer se izdelujejo najfinše cipke, konkurenca svetovnoznanih bruselskih cipkam. Bila je že trda tema, ko smo dospeli v Lille, važno železniško križišče železniških prog proti kanalu, v Belgijo in na jug v Pariz. Veliko trgovsko mesto ni bilo prizadeto od svetovne vojne, nemška šapa ga je zajela brez boja kmalu v začetku vojne. Mesto ima velikanski promet, ki daje sluti tudi veliko blagostanje. Razkošne palače, trgovine in kavarne so vse v marmorju in kristalu. Ogledali smo si mesto, stopili v katedralo sv. Mavricija, gotiko stavbo, ki ima pet ladij in obiskali največjo tiskarno, lista

Vozili smo se v skupinah v avtomobilih po svetovnem mravoljstvu. In smo se peljali tudi na Montmartre, kjer kipi v nebo vsa bela, veličastna barilka Sacré-Coeur, svetlišče, ki mu menda ni več para na svetu. Videli smo na tem in prejšnjih potovanjih velikanske hiše božje, temne in mračne gotike stavbe, sto in stolčne cerkve, a nikjer ni bilo tako čiste, tako svetle, tako nove. Tik za cerkvijo pa so najbolj razvratne pariške ulice. Dva svetova. ... Tam preko mostu Aleksandra III. na levem bregu Seine se dviga veličastna kupola Invalidskega doma. Pod njo počiva prah genjalnega Korzičana. V zvezli s cerkvijo je muzej, ki prikazuje vse, kar je povezano s življenjem in delom francoskega imperatorja. In še nekaj so nam pokazali uslužniki Francozi: svoje največje bednike iz svetovne vojne, najtežje invalide. V rotundo invalidske bolnišnice so jih pripeljali na vozčkih. Gledali smo največje siromake med siromaki, brez rok, brez nog, slepe, hrome, z zlomljeno hrbtnico itd. Večina njih so bili mladi ljudje v najboljših letih. In smo jim zapeli naše pesmi. Po vsaki pesmi aplavz, vsaj rahel; bil je vsaj hvaležen pogled, oko se je zarosilo in solza je zdrknila po bledem licu. Za časa našega bivanja v Parizu smo imeli več koncertov: na Sorbonni v Salle Gaveau, peli smo za govorečim film na plošči in v radio, imeli smo na tisoč koncertne publike, toda nikjer ni bilo bolj hvaležnega in bolj dojemljivega občinstva.

Trda tema je že ležala nad Parizom in spanec nas je že štimal v oči, ko smo

zbrali na Gare de Lyon, na južnem kolodvoru, k odhodu iz Pariza. Kmalu je zavrel brzec proti jugu. Na desni smo pušili Fontainebleau z nelzmernimi vrtnimi usadi. Polagoma smo prešli v valovito snij, bližali smo se vinskim goricam, sivoj Cote d'or, nekakšno francosko nekijo. Opoldne nas je sprejela v pravem mladanskem sončnem sijaju prestolnica burgundije, Dijon. Kratkoga pol dneva nam bilo določeno, in bilo je dovolj. Tu so nekaj stolovni burgundski vojvode. Vili smo njihovo palačo, današnji Hôtel de ville, dijonski magistrat, kjer smo bili steno sprejeti in pogosteni s pristnim burundcem. Da, tamkaj je preprosta, domača gostoljubnost, ki nas je spominjala na esele dolenske hrame. Tudi tebe ne bomo nikdar pozabili, sedesetletni profesor lasbe, ki si prišel več ur daleč, da si sli al na našem koncertu »pevaka razodetje«, takor si se izrazil v napitnici pri večerji. A, zares veselo je bilo tam v burgundskem dijunu! Še leto noč smo nadaljevali vožnjo z Dijona v Grenoble. Tu je središče pokrajine Dauphiné in francoske alpskega tuzima ter izhodišče v svetovnoznana letišča: Chamonix, Modane, Gap, Chartreuse, Thabery itd. Grenoble ima univerzo, ki je ena izmed najslavnejših francoskih vrasitiš. Prihodnji dan smo se peljali v prekrasem sončnem decembrskem jutru po asfaltiranih serpentinah 1000 m visoko na oređgorje Savojskih Alp v gorsko vas Lafrey. Spodaj leži pokojno planinsko jezero, v ozadju kipe nebotične zasažene visine alpskih verig tja do najvišjega vrha Mont Cenis. Tik nad jezerom stoji baš pred našim obiskom dovršen spomenik Napoleona na konju. Semkaj je pribežal z Elbe ne-

ugnani Bonaparte. Tu je lokal zaslonbe pri svojih zvestih, tu so tudi pripravljale vladne čete prvi spopad. Pa jim je šel Napoleon naproti, razpel je svoj plašč in zaklical: »Vojaki, mar ne poznate svojega imperatorja?« In so se mu vse vladne čete brez strela pridružile. Maffreyaki mlaire je v svojem pozdravnem nagovoru poudarjal, da je bila ljubljanska Glasbena Matica prvo oficijalno društvo, ki je obiskalo zgodovinski spomenik.

V Lyonu

Prihodnje jutro smo se odpeljali v zadnji kraj naše francoske koncertne turneje, v Lyon. Tukaj je gradil Cezar svoj znameniti most čez Rodan. Danes pa so tu arhitektonski viseči mostovi in več kilometrov dolga zidana nabrežja. Ob izlivu reke Saone v Rodan se je razvilo tekotno strelj živahnega trgovskega velemedo, kjer prevladuje silvina industrija. Zanimiv je bazar na bregovih Rodana z novo in staro robo, od dragocene svilne do preprostih trakov. V reprezentantni sprejemni dvorani na magistratu nas je sprejel Edvard Herriot, lyonski mlaire, ministrski predsednik, večkratni minister, politik in znanstvenik, velikan na duhu in telesu. Stali smo pred njim in opazovali zanimivo njegovo pojavo: na orjaškem tliniku velikanska glava. Zamišljeno strmel tja nekam daleč, je govoril o naši državi, ki jo dobro pozna. Večerni naš koncert v Grand Theatre je zbral veliko množico občinstva. Zares velika je lyonska opera, štiri nadstropja lož.

Z Lyonom je bil konec najlepših dni našega francoskega potovanja in dostojno zaključek koncertne turneje v Franciji. Še smo se ustavili v Genuvi in priredili dobro uspešni koncert v Salle de la Reformation, kjer v oni dobi glavna zasedanja Društva narodov nato pa smo se odpravili po tridesetih dneh spet nazaj v domovino.

Rudolf Dostal

SPORT

II. zimskosportne igre KID na Jesenicah in Črnem vrhu

Prirejane bodo v soboto 13. in v nedeljo 14. jan. 1940

Jesenice 22. decembra. Po vzorcu lanskoletnih smučskih tekem razpisuje Kranjska industrijska družba za svoje sodelavce in njih svoje tekme v zimskih panogah.

PROGRAM

Sobota 13. januarja 1940.

Tekmovalni prostor: travnik Pisarje (na avtju, Jesenice).

Ob 15. uri — svečana otvoritev II. zimsko-sportnih iger z nagovorom tehničnega ravnanja K I D Razpored tekmovalcev, sodnikov gostov.

Ob 15. uri 30 m — vztrajnostni tek na 15 km za verificirane tekmovalce. Dolžina proge za razteza po pobočjih Možakije ali okoli naselbin Jesenice — Dobrava — Javornik in nazaj z višinsko razliko ca 250 m.

Ob 15. uri 15 m — vztrajnostni tek na 3 km za dame (juniorke in senjorke) z višinsko razliko ca 60 m.

Ob 15. uri 30 m — vztrajnostni tek na 1 km za neverificirane tekmovalce z višinsko razliko ca 80 m.

Ob 15. uri 10 m — juniorska stafeta na progi 4 x 4 km.

Nedelja 14. januarja 1940.

Dopolodne:

Tekmovalni prostor: Črni vrh in pot iz Črnega vrha do Čufarja.

Ob 9. uri — veselaletni na progi 2900 m za verificirane tekmovalce z višinsko razliko ca 800 m.

Ob 9. uri 30 m — veselaletni na progi 1000 m za skupino neverificiranih tekmovalcev z višinsko razliko 250 m.

Ob 10. uri — slalom za skupino a) obratovodji in višjih uradnikov b) ostalih sodelavcev — Dolžina proge ca 500 m, višinska razlika 100 m.

Ob 11. uri — sankarska tekma iz Črnega vrha po poti ob Goli peti in po g'vni cesti s ciljem pri Čufarju. Proga velja za eno- in dvosednežne sanki s poljubno zasedbo.

Popoldne:

Ob 15. uri — skoki na 30 m skakalnici SK Bratstva za senjorje in mladino.

Zvečer:

Ob 18. uri — beky tekma na ledu na sportnem igrišču K I D med moštvom S K Ilirije in K I D.

Ob 20. uri — razpisni rezultati in razdelitev daril po gosp. dr. Kilarjevi.

Ob 20. uri 30 m svečani zaključek II. zimsko-sportnih iger K I D, z zaključnim govorom dr. Kilarja (Svečana razsvetljava igrišča, bengalični ogenj itd.).

POTEK IN IZVEDBA ORGANIZACIJE

V soboto dne 13. januarja malo vsi prijavljeni tekmovalci neplačan dopust od 12. do 14. ure, o čemer se obvestijo posamezni obrati s posebno okrožnico od Inspekcije dela.

Tekme ob 14. uri 15 m krene spreved tekmovalcev iz tovarne po glavni cesti skozi Jesenice na tekmovalni prostor (to je na travnik Pisarje na Planju). Spreved se razvija po sledečem vrstnem redu:

1. Državna zastava — nosijo 3 smučarji.

2. Godba.

3. Zastava sportnih iger K I D, ki jo nosijo sledeči mednarodni tekmovalci: Smolej Franc, Praček Ciril, Zemva Lovro, Razingar Anton, Zvan Alojz, Kobar Stanok, Znidar Emil, Klančnik Gregor, Jakopič Albin in Taler France.

4. Predsedstvo in gostje.

5. Sodniški zbor.

6. Posamezni obrati.

7. Reševalno moštvo gasilske čete KID.

Po prihodni na tekmovalni prostor se izvrši razmored tekmovalcev in svečana otvoritev iger.

DOLOČILA

Pravico nastopa imajo vsi sodelavci KID in ona mladina, katerih starši so zaposleni pri gornjem naslovu Skupina verificiranih tekmovalcev tekmuje po pravih lizss. Istotako neverificirani.

Za skupino tekmovalcev na progi 500 m pa veljajo sledeča pravila:

1. Tekmuje lahko vsak obratovodja, odromu nedeljski smučar, zaposlen pri KID.

2. Dovoljeno je ishanje palic, zavarjanje s telesom ali kak drugo, odpenjanje in amenjav smuč. Dovoljena je tudi nočnja smuč, vendar s pridržkom, da se premučajo vsa vrata Dovoljena je tuja pomoč pri padcih.

3. Tekmovalci teh skupin se razdelijo na 3 skupine razreda in dolo.

a) tekmovalci v starosti 35 — 40 let, b) tekmovalci v starosti 40 do 50 let, c) tekmovalci v starosti nad 50 let.

Ocena tekmovalcev se vrši po handicap sistemu, takole:

a) skupine prejemajo za vsako preko 35. leta prekoračeno leto starosti po 1 sekundo, ki se jim šteje v dobro ter odbije od doseženega časa.

Tekmovalci v b) skupini prejemajo za vsako preko 40 leta prekoračeno leto starosti a 2 sekundi, ki se jim štejejo v dobro ter odbijejo od doseženega časa.

Tekmovalci v c) skupini prejemajo za vsako preko 50 leta starosti prekoračeno leto po 5 sekund ki se jim štejejo v dobro ter odbijejo od doseženega časa.

4. Vsak tekmovalce mora presmueti vso progo in vsa vrata. Drugače je diskvalificiran.

5. Vsi tekmovalci se razdele po znanju in izvežbanosti v 3 skupine in to:

a) metrenirani smučarji,

b) dobri smučarji,

c) nedeljski smučarji.

V skupini a) se tekmovalcem se tekmovalcem na startu prišteje 2 minuti v slabo v skupini b) 1 minuta v slabo, v skupini c) brez pribitka.

Uvrstitev v te skupine izvrši vodstvo tekmovalcev na licu mesta. Zoper razsodbo vodstva ni priziva.

UDELEŽBA

Nastopiti so dolžni vsi verificirani tekmovalci, ki so zaposleni v obrat'h KID. Tekmovalce v ostalih skupinah pa vabimo k številni udeležbi. Vsak tekmovalce tekmuje na lastno odgovornost.

ZREBANJE

startnih števil se vrši ob 14. uri 26. decembra v pisarni plavža ob navzočnosti sodniškega zbora. Po zrebanju dobi vsak vodja skupne spisek startnih števil njegovih prijavljenecv najkasneje do 28. decembra do 8. ure.

DARILA

Prvi trije tekmovalci v vsaki skupini prejmejo praktična darila. Alpska in klasična kombinacija se ocenjuje. Zmagovalec posameznih panog prejme na lovor prvega KID v dotični panogi za l. 1940.

Da se poživi zanimanje za zimski sport in dvigne tekmovalna borbenost, na p'utemo istočasno tekmovalni moštvo posameznih obratov za

PREHODNI POKAL

predsednika A. Westen-a. V ta namen veljajo določbe:

Pravico tekmovalca za prehodni pokal imajo vsi obrati in pisarne, katerih popretnja razdelba je veljavna tudi za sestavo moštvo za to tekmovalce.

SOĐELAVCI

Dolžnost nas vseh je, da se tekmovalca udeležimo v čimvečjem številu. V naših vrstah se nahajajo najbolj zimskosportni tekmovalci, ki so že večkrat nad vse častno zastopali naše ime pred licem vsega sveta, ki je občudoval njihovo voljo, borbenost in disciplino. Naše II. zimskosportne igre morajo biti dokaz istih vrlin, predvsem pa dokaz naše sposobnosti — discipline in odlične organizacije.

VODSTVO.

Iz Radeč

Prepovedana sečnja božičnih drevesc. Sečnja božičnih drevesc gre v zadnjih letih na škodo gozdnega gospodarstva. Ker smo ravno pred božičnimi prazniki bomo seznanili in opozorili naše ljudi o predpisih o sečanju in prodajanju božičnih drevesc. Za božična drevesca se smejo sekati samo drevesca, ki se lahko izločijo sa čiščenje ali redčenje gozdnih sektorjev. Zlasti je prepovedano sekanje mladih iglastih dreves za božična drevesca v neobarahtnih gozdovih ako bi s tem bil ogrožen razvoj ali obstoj teh gozdov. Sečnja božičnih drevesc, ki obsegajo skupno površino 0,20 ali več, se smejo vršiti po posebnem odobrenju sreskega načelnika v Krikem. Kdor prodaja ali prevaža božična drevesca mora dokazati njih izvor s potrdilom predsedstva občine v območju katere so bila drevesca posekana. Božična drevesca, ki se prevažajo ali prodajajo brez predpisane potrdila, se bodo zaplenila. Pripadniki so kaznivi s denarno gubo do 1000 din za vsako posamezno gubo do 1000 din za vsako posamezno gubo.

150 letnica prve uprizoritve

„Županove Micike“

Spominu barona Žige Zoisa in Antona Linhart, pionirjema slovenske opere in drame

Ljubljana, 23. dec. Dne 23. decembra 1789 so imeli v Ljubljani prvo vseučno slovensko gledališko predstavo in so igrali prvi Anton Linhartovo vseučno iz knetiškega življenja »Županovo Miciko«.

Na gledališkem lepaku so bile sledeče persone: Tulpenheim, en shlahtni gospod, — Shterfeldovka, ena miada bogata vdova — Monkor, Tulpenheimov perjatelj, — Jaka, šupan — Mizka, njegova hčer — Anshie, Mizken shenen — Glazhek, en shribar.

Ze naslednjega dne je poročala »Laibacher Zeitung« (v prevodu):

»Včeraj so naši prijatelji gledališča zopet stopili na oder in nam najbolj prepričevalno dokazali, da ima tudi kranjski jezik dovolj prozosti, gibčnosti, moči in melodije ter se kakor ruščina, češčina in poljščina zelo lepo daje poslušati iz talijanskih ust.« Šupanova Mizka ali Marija, prav za prav znana vseučnega riharja hčer, loigra »Die Feldmühler«, je svobodno in čisto po noši kranjskega naroda prirejena. Izvrstni prevod je dal tej igri vso notranjo popolnost in že znana umetnost teh igralcev in igralke je nadkrilila vse pričakovanje publike. Vam, moji gospodje in gospe te družbe, se zahvaljuje iz polnega srca ne le siromak, tudi vse narod je ponosen na Vas in Vas ovekoveči v letopisih literature, rekot: Tle so bili, ki so položili temelj za izpolnitev svoje materinske in ga storili uporabnega tudi za odere.

»Laibacher Wochenblatt« je poročal tak isto o tej predstavi in pripomnil: »Igro je uprizorila v mestnem gledališču ljubljanskega zasebnega družba in je žela, kakor se je seveda moglo pričakovati, povsem nedeljeno priznanje publike«.

Ne vemo, kdo je bil poročevalec »Laib. Zitg.« Težko si pa mislimo, da bi bil Nemec, ki bi bil zapisal tako laskavo oceno prevoda in predstave ter bi tako ostro razumel pomen in kulturno važnost prve slovenske gledališke uprizoritve. Bržčas je bil poročevalec član Zoisove književne družbe ali pa morda sam baron Zois.

Zakaj baš Zois je bil dal pobudo Antonu Linhartu, da je Richterjevo igro prevedel, bržčas tudi režiral in celo sam na predstavi sfigural. In Zois je bil, ki je pridobil za igranje in igranje odlične dame in gospe najbolj ugledne ljubljanske slovenske družbe. Ni bila pusta šala in zabava, nastopiti prvič na velikem odru gledališča maskiran pred kritično nemško in v svetem navdušenju kar takoj popolno slovensko predstavo, pričakujočo slovensko publiko. Ni bilo lahko govoriti naravno prvi slovenski odskriti tekst, ki je bil brez dvoma umetniški in čistejši, zato težji kakor običajna govornica, pa končno po najvišji možnosti verjetno in življenjsko predstavljati tudi osebe, ki so bile tem poštvovalnim, idealnim diletantom iz najboljših mestne družbe znane le iz opazovanja, ne pa iz doživljanja. Ti diletantje so prostovoljno prevzeli težko nadlogo pač le v globoki zavesti, da začenjajo prevažno pionirsko delo za ugled slovenske, za prvi temeljni kamen bodočega slovenskega gledališča in za populariziranje dramske umetnosti, najmočnejšega vrela ljudske srčne in umstvene kulture.

Da, zares, tle so bili, ki so položili temelj za tako krasno izpolnitev naše materinske in zaslužili so si, da jih ob 150-letnem jubileju domače drame imenujemo s hvaležnim spoštovanjem: Ivan pl. Desselbrunner, tovarnar, G. pl. Gazzarolijeva, dr. Merik, kasneje dvorni svetnik na Dunaju, gospa Linhartova, roj. Homanova iz Radovljice, odvotnika dr. Piller in dr. Repič, pa dr. Makovic, Linhartov svak.

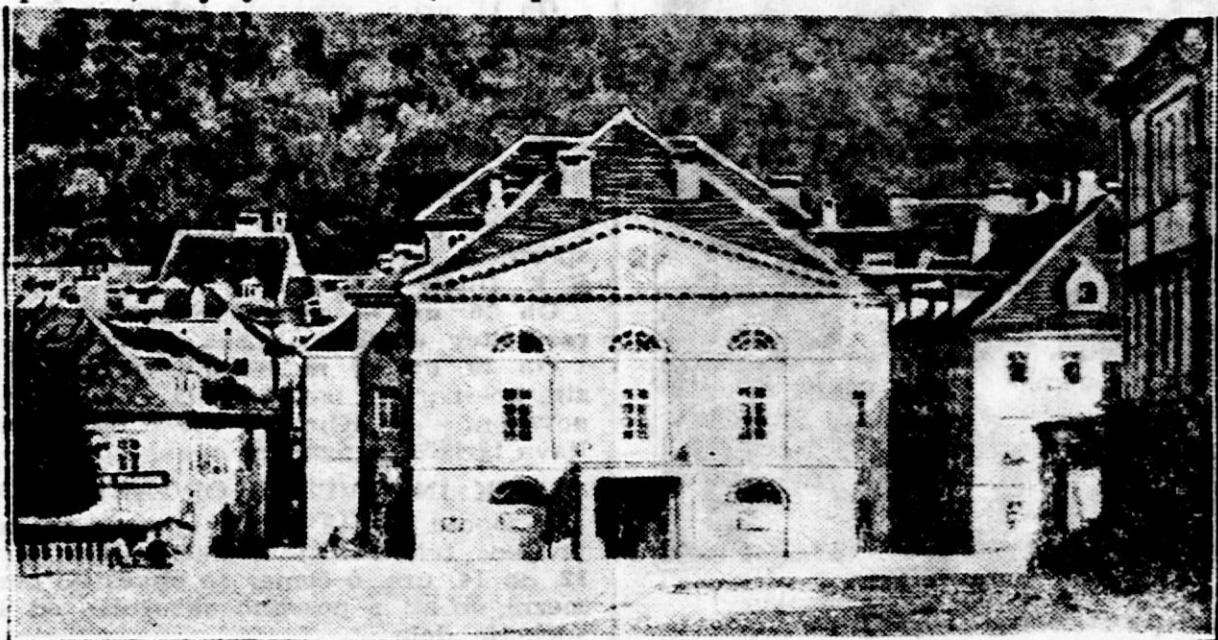
Vodil jih je baron Žiga, baron Zois Edelsteinski, ustvaritelj velike industrije, posestnik fužin na Gorenjskem, veletrgovec z železom, strokovnjak v naravoslovju in literarni estetik, učenec francoskih enciklopedistov. Po načelnih Herderjevih je Zois učil Val. Vodnika originalno pesniti

Baron Žiga Zois

v narodnem duhu za narod ter mu presojal jezik in stih z estetskega stališča svetovne literature, ki jo je dobro poznal. Japelj, Kumerdej, Linhart, pozneje Vodnik in Kopitar so se shajali na Zoisovem domu na Bregu v Ljubljani, in Zois jih je vzpodbujal, naj delajo za napredek slovenskega slovstva. Na Zoisovo pobudo se je lotil Kumerdej slovnice in slovarja in Linhart mu je pomagal, Vodnika je prigajal za ustvarjanje narodne lirike in ustanovitev prvega slovenskega časnika Ljubljanskih Novic. Kopitar se je seznanil s slavistiko pri Zoisu in pridobil je Linhart, da je postal z »Županovo Miciko« in z »Veselim dnevom ali Matiček se ženi« ustanovitelj slovenske drame v narodnem duhu za narod.

Po očetu Milaeu Angelu je bil Zois italijanske, po materi Slovenki Ivanki pl. Kapusovi iz Kamne gorice pri Radovljici pa slovenske krvi. Slovenska kri v njem je premagala italijansko. Rojen leta 1747 v Trstu, je umrl 10. novembra 1819 v Ljubljani ta veliki mož, čigar zaluge za slovensko kulturo in ugled slovenskega jezika ostanejo nepozabne. Jernej Kopitar je poročal Ožu slavistu Dobrovskemu takole o Zoisu (prevod): »Baron Zois je središče kulture na Kranjskem. Pa ni samo prijatelj in pospeševatelj, temveč tudi v visoki meri poznavalec slovenske. Glagolico in cirilico čita hitreje kakor gospeje strokovnjaki. Skoro vsako leto okoli velike noči prihajajo v Ljubljano italijanske opere. Za te je v prejšnjih letih baron Zois zmerom prevajal pri ljubljani arje v kranjsko. Poizkusi se niso obnesli slabo, saj so celo Lahi dejali, da je slovensčina cantabilissima, kar nemščina ni tako... Ko se časih nihče ni nadejal, da se bo pela slovenska pesem med laškimi, je začel pevec ali pevka sredi spevolgre peti domačo pesmico, ki jo je zložil Zois, in v par-

Tako je bilo staro ljubljansko gledališče

terju in po ložah je donel hrup in plosk, da ni moglo popisati...«

Razumljivo je, da je hotel Zois po teh svojih začetnih malih poizkusih v operah spraviti na oder tudi pravo vseučno dramo v slovensčini. In tudi to se mu je posrečilo: pridobil je za svoj cilj Antona Linhart, oglej pesnika dramatika in zgodovinarja v nemščini.

Linhart se je rodil decembra 1757 v Radovljici očetu Čehu in materi Slovenki. Radovljčan. Ko je dovršil v Ljubljani gimnazijo, je prebil dve leti v stiškem samostanu in nato odpotoval na Dunaj, kjer je pod Sonnenfelsovim vodstvom dovršil policijski, trgovski in finančni tečaj. Stopil je v vrsto nemških početov in se po Sonnenfelsovi nauki poglajbal v dramatik. Dunajski gledališča, posebej italijanska opera, so mu bili izvrstna šola. Tako pač Zoisu, začetniku slovenske opere vsaj z besedili, ni bilo težko, da je pridobil Linhart za ustvaritelja slovenske drame. Usoda ni dopustila, da bi se bil Linhart povzpelo do izvršnih slovenskih dramatik. saj je moral umreti kot tajnik kranjskih deželnih stanov že julija 1795. Šele 38 let star.

In še danes, ob 150letnici premiere prve slovenske veseligre in sploh prvega dramskega dela v slovensčini, lahko čitamo na Linhartovem nagrobniku v Navju pri Sv. Kristofu napis Franceta Preserna:

Anton Linhart

Ste se spomnili nemškega Farnasa, je pisal Kranja zgodbe starga časa, komu Matiček, Micka, hči župana, ki mar mu je slovenstvo, ni znana? Slavile, dokler mrtvi se zbudijo, donatci bosta ga Talija, Kljio.

Kajpak »Županova Micika« ni bila sploh prva slovenska gledališka predstava. V poročilu »Laib. Zitg.« čitamo, da »naši prijatelji gledališča zopet stopili na odere. Nastopili so torej že prej, a le v dramatskih prizorih in kratkih igrich brez pomena. Ali »Županova Micika« je bila prva sorazmerno velika, kar enotna vseučna slovenska uprizoritev in hkrati prvo seme moderne psihološke realistične slovenske dramatike. Zato nam je ostala literarno dragocena in njen jubilej je obenem jubilej našega gledališča, naše lju bezn.

Spomenica komiteja tehničnega dela

kako bi naj zbirali kovine in drug material

Ljubljana, 23. decembra. Komite tehničnega dela v Ljubljani združuje organizacije naših tehnikov v stremelju po tehničnem napredku in gospodarskem razvoju naše domovine. Zato pa tudi upravičeno opozarja na pomankljivosti, ki se pojavljajo v gospodarskem življenju. Prav je, tudi, da je zdaj opozoril oblasti na malomarnost, ki je izredno škodljiva vsem; nevede zapravljamo narodno premoženje, mečemo denar na smetišče, med tem ko so sirovine od dne do dne dražje, a tudi čedalje bolj dragocene. Komite tehničnega dela je predložil banki upravi spomenico, kako bi bilo treba zbirati kovine in razne druge odpadke, ki jih ne znamo izkoristiti. V spomenici je med drugim rečeno:

Časopisje sosednih držav poroča od časa do časa o organiziranem nabiranju raznih predmetov, kovin, papirja, cunj itd. Tako je pletel nekateri listi, da je organizirano nabiranje raznih odpadkov vrglo v Nemčiji. 1936 ogromno vsoto 500 milijonov mark (8

milijard din!). Nedvomno so Nemci rešili gospodarstvu tudi naslednja leta tako velike vsote premoženja. Znano je, da so predlanskim nabrali samo kosira — ki ga mora Evropa uvažati iz Indije — predvsem z zbiranjem konzerviranih škol za približno četrtino letne porabe, a hkrati so pri škalah pridobili še 60.000 železa. Ko so prej šnje čase zametavali prazne tube za pasta, so zavrgli na leto okrog 4000 ton kosira, a zdaj rešijo polovico te količine drage kovine. Kako pomembno je zbiranje odpadkov, sprevidimo tudi po tem, da Nemčija krije skoraj četrtino letne produkcije papirja, ker zbirajo tudi »nerabene« papir. Z zbiranjem starih fotografskih plošč, filmov in kemikalij pridobe približno 6000 kg srebra na leto.

Pri nas pa vse to roma na smetišče. Če izvajamo nekatere gasilske organizacije, pri nas ni organiziranega zbiranja uporabnih odpadkov. Omeniti je treba tudi, da nekatere trgovine kupujejo kovine, cunje in kosti, a o organizaciji zbiranja ne mo-

remo govoriti! Med tem ko zametavamo dan za dnem stare železe ali ga pa puščamo v raznih ropotarnicah, da ga požre rja, morajo naše železarne uvažati stare železe. Predlanskim je bilo v našo državo uvoženega 4302 vagona starega železa, v enem samem polletju, letos pa 3.087 vagonov. Znano je tudi, da naše železarne uvažajo cele vlate starega papirja, domneva pa za zametavamo. Kosira primanjkuje v naši državi čedalje bolj in podražil se je od 56 na nad 200 din/kg. Medtem pa za več kot v smeteh, uporabljenega v tubah in škalah.

Mnogo naravnega premoženja bi lahko rešili, če bi uvedli organizirano nabiranje raznih predmetov in odpadkov. Ki propadajo na smetišča po podstrešjih, kleteh in raznih skladiščih.

Naj naštejemo, kaj vse bi prišlo v poštev za nabiranje:

kovine: železo, baker, svinec, kositer (tuba in konzervne školice), cink, medenina, bron in aluminij; bombakovina: obleke, cunje, krpe; papir: časopisi, letaki, reklamne brošure, katalogi; steklo: steklenice, drobci stekla; porcelan: drobci; gumi: kavčuki, podpetice, podplati, galoše, plašč kolez itd.; plutovina: zamaški; kosti; loj, žma, dlaka, ščetine; obrabljene žarnice, žepne baterije; vosek in parafin; stare fotografske plošče in filmi; stare fotografije (sliv, maršic, breakov, črešnje), šir itd.

Organizacija zbiranja bi morala sloneti na prostovoljnem delu, ker bi sicer stroški najbrž ne krili dohodkov. Zato bi pa bilo treba pritegniti k zbiranju predvsem šolsko mladino in razne organizacije.

Koristi od zbiranja bi bile nedvomno velike. Banovina bi dobila nov vir dohodkov, ki bi jih lahko porabila za socialne namene. Prezreti bi ne smeli tudi vzgojnega momenta; zbiranje bi budilo smisel za varčevanje. Največje koristi bi imeli od zbiranja, ker bi se lahko zmanjšal uvoz raznih sirovin. Pozabiti tudi ne smemo, da bi zbiranje odpadkov nudilo zaslužek mnogim nezaposlenim, kajti potrebno bi bilo sortiranje, spravljanje v skladišča in prodaja zbranega materiala. Prav dandanes, ko je zaradi morske blokade skoraj povsem onemogočen uvoz kositra, parafina in kavčuka, bi zbiranje materiala zaviralo draginjo.

Zato Komite tehničnega dela predlaga: takojšnjo ustanovitev posebnega oddelka pri banki upravi za organizacijo zbiranja raznih predmetov; bankna uprava naj odredi ustanovitev referatov v ta namen na okrajnih načelnih; poskrbi naj za ustanovitev glavnega skladišča za zbiranje, sortiranje in odprodajo zbranega materiala v Ljubljani ter pomožno skladišča v Mariboru in Celju; takoj naj naroči šolskim vodstvom, župnim uradom, gasilskim, skavskim, telovadnim in športnim društvom, naj začno propagirati nabiranje raznih predmetov med prebivalstvom; šolska mladina naj bi začasno oddajala nabrane predmete v šoli v kakšnem zasilem skladišču; bankna uprava naj pouči in povabi prebival-

stvo, da bo začelo zbirati predmete, ki jih zdaj zametava; dalje naj uradno pozove industrijske in trgovske organizacije, da dajo nasvete glede predmetov, ki bi jih bilo treba zbirati, in o prodaji; naroči naj tudi občinam, da od časa do časa priredijo javno zbiranje raznih predmetov ter sirovin, predvsem naj bi poskrbele, da bi prebivalstvo spoznalo šaro s podstrešij. Občine naj bi ob določenih dneh odvažale to blago od hiš, da bi prebivalstvo bilo že vnaprej pripravljeno.

Ti predlogi so nedvomno umestni in izvedljivi ter smejo pričakovati, da jih bodo na pristojnih mestih upoštevali. Upamo pa tudi, da bo prebivalstvo pokazalo razumevanje za zbiranje raznih predmetov, saj je to v njegovem interesu. Četudi bodo oblasti pokazale dovolj razumevanja za akcijo, vendar ne smemo pričakovati, da bo prišlo do organizacije zbiranja čez noč. Zato pa bi bilo potrebno, da bi prebivalstvo takoj začelo zbirati predmete, ki smo jih našli, zlasti, naj bi se dela lotila šolska mladina, da ne bo zamujenega preveč časa ter da bo dotlej, ko bodo ustanovljena skladišča za zbranega precej blaga. — Šolska mladina lahko opravi to delo mimogrede. Če bi jo za to nagradili s knjigami — mladinskih knjig je pri nas toliko, a največ v knjigarnah, med tem ko otrokom ne pridejo mnogo do rok — ali kakšnih posebnih znaki ali diplomami, bi lahko dosegli najlepše uspehe. Zadeva je tako nujna, da se je treba dela lotiti takoj, saj smo zamudili že dovolj časa in utrpeli po malomarnosti veliko škodo.

Predsednik Rdečega križa

se obrača na vse prebivalstvo Jugoslavije s posebno poslanico

Beograd, 11. decembra

Preteklo je že 75 let od prvega mednarodnega sporazuma s katerim so bile postavljene podlage za zaščito in podporo ranjenim in obolelim vojakom ter ustanove Rdečega križa.

Delo društva Rdečega križa ki je bilo ustanovljeno pod težko vtiis bitke pri Solferinu po zaslugi plemenitega švicarja Dunanta je ostalo poglavitno vezano na bojno polje. V dolgotrajni in krvavi svetovni vojni 1914—1918 je stori Rdeči križ mnoge usluge človeštvu, izkazujot pomoč ne samo ranjenim in bolnim, temveč tudi ostalim vojnim žrtvam, beguncem, starim ljudem otrokom, neboljnim in zapuščenim. Od tedaj uživa Rdeči križ splošno upoštevanje po vsem svetu, njegovo delo se pa razširja tudi v miru na vsako pango, ki ima značaj dobročinstva, zdravstvenega in socialnega razvoja in napredka.

S posebno pozornostjo sem zasledovala to delo Rdečega križa, ki je v meni vzbudilo živo željo, da v njem aktivno sodelujem. Znamo si mi veliki napor in rodoljubno žrtvovanje našega Rdečega križa, s katerim je častno in dostojno izvrševal svojo samarjansko dolžnost v preteklih dneh za svobodo, neodvisnost in uedinjenje našega naroda. Povojno sodelovanje in po budi pri vseh akcijah za izkazovanje prve pomoči prizadetemu prebivalstvu in krajam, prizadetim po elementarnih nesrečah delovanje za higijensko prosveto in čuvanje narodnega zdravja, skrb, da se po organizaciji Podmladka Rdečega križa vzgoji številčno močan, telesno in duševno zdrav naraščaj bodočih članov društva in so delavcev, pripravljenost in zagotovitev, da se pri prvi poziv odzove in nesebno sodeluje pri delu in dolžnosti mednarodne za jednice Rdečega križa, so pridobili našemu društvu Rdečega križa zaslužen priznanje doma in na tujem in temu se tudi jaz v polni meri pridružujem.

S temi mislimi uvaževanja in ljubezni do našega društva Rdečega križa sem težko in odgovorno dolžnost predsednika rada prevzela, pripravljena, da jo vršim s požrtvovanjem računajot pri tem na vdo no sodelovanje vseh odborov in članov društva.

Sedanje prilike v svetu nam nalagajo vztrajno in naporno delo da bomo pripravljeni za vsak primer. Vzvišene in človekoljubne ideje Rdečega križa odgovarjajo plemenitemu značaju našega naroda. Naše društvo Rdečega križa dela čast našim domovini in potrebno je, da predstavljamo element njegove moči. Zato se obračam do vseh slojev našega naroda s prošnjo, da s pristopom v članstvo društva Rdečega križa okrepijo vrste njegovih sodelavcev, osobito pa, da s posebnimi darovi v gotovini in naravi — glede katerih

bo izdal glavni odbor posebna navodila na vse ednice — okrepijo njegovo gmočno pripravljenost.

Vse odbore in člane našega društva Rdečega križa in njegovega podmladka, kakor tudi vse sodelavce, podpornike in prijatelje društva pozdravljam z željo za uspešno delo v novem letu 1940 z iskreno prošnjo vsemogočnemu da zavladajo mir in ljubezen med brati, med ljudmi in narodi.

OLGA L. R.

Navodila glavnega odbora RK za nabiranje prispevkov

Vsi odbori društva Rdečega križa se naprošajo, da v smislu poziva Nj. kralj. Visočanstva knežjine Olge, vzvišene predsednice društva Rdečega križa, pristopijo k akciji za zbiranje prispevkov za Rdeči križ. Za to akcijo je potrebno da izvoli vsak odbor društva posebno sekcijo, sestavljeno v glavnem od ženskih članov društvenega odbora v dotičnem kraju. Prispevki se sprejemajo in zbirajo: a) v denarju in vrednostnih papirjih; b) v materialu za bolniško opremo, kakor: posteljina (vošnene oboje, ruže in slamnjace), posteljna pregrinjala, ruže, perilo (telesno) za bolne in ranjene, platno za izdelovanje perla, bolniški pribor (halje, brisače, nogavice, copate), jedilni pribor, kakor tudi pribor za kuhinjo, ovojni material (vata, gaza in kalifor-platno) ter vsak drug sanitetni in bolniški material; c) v živilih.

Prispevki v gotovini se bodo uporabili za nakup opreme postaj za prvo pomoč društvenega odbora v dotičnem kraju, osobito za primer napadov iz zraka ter nabavo materiala za rezervne bolnice banovinskih odborov. Prispevki v bolniškem in sanitetnem materialu se bodo porabili deloma za postaje za prvo pomoč v dotičnem kraju in za izpolnitev bolniške opreme banovinskih odborov društva Rdečega križa. Darovi v živilih se bodo uporabili za šolske kuhinje za prehrano siromašnih otrok in za zimske pomoči potrebnim v dotičnem kraju in v drugih pasivnih krajih.

Naprošajo se tudi vsi šolski odbori Podmladka Rdečega križa, da sodelujejo pri zbiranju daril v živilih za šolske kuhinje in za zimske pomoči. Vse članice in člani društva, kateri bodo prejeli pooblastila za zbiranje prispevkov, naj pri tej priliki tudi skušajo vpisati čim več novih članov, izvenših državne uslužbenice, za katere vršijo vpis pristojne državne oblasti. Banovski odbori društva bodo izdali nadaljnja navodila za uporabo odnosno razdelitev nabranih prispevkov v živilih, naknadno se bo pa izvršila razdelitev nabranih prispevkov v gotovini in bolniškem materialu v smislu zgornjih navodil.

Nova lepa planinska vas

in privlačna zimska sportna postojanka nastaja v gorski dolinici Na Poljanah

Jesenice, 22. decembra

Med Jesenicami in Gorjani leži samotna gorska dolinica, katero domačini nazivajo na Poljanah. Dolinica se z jesen ške strani prične na vrhu prelaza Kočne in se vije ob jugovzhodnem obronku strme gore Mežakle skoraj do vasi Spodnji graben, mimo katere hiti bistra hči naših vsokih gora deroča Radovna.

Ta dolinica, ki leži precej oddaljena od industrijskega revirja in gorenjskih vasi, bi bila škoda slovenski javnosti le malo znana, če bi nad njo ne kraljevala slovita »Kamenita babas«, ki stoji kakor ozromen spomenik na strmim izrastku gore Mežakle. O tej čudni naravni tvorbi so svoje čase krožile med preprostim ljudstvom zelo zanimive govorice, ki so bile le plod bujne človeške fantazije.

Tudi v tej gorski dolinici sami vedo povečati stari ožanci in brezbožne žence veliko zanimivega in strašnega. Baje je bilo v davni preteklosti v tem okolju izvršenih mnogo umorov in ropov na bogate ljudi, kateri so izgubili brez slehu in da so starike vedno izgnili kakor kakra. Naj bodo take govorice resnične ali ne, vendar hoja po tej gorski dolini v večernih in nočnih urah ni bila prijetna, ker so se v tej samotni še pred desetletji skrivali potepuhi, tatovi in vlomilci pred roko pravice.

V zadnjih letih pa je tudi v tej planinski samotni zadihalo novo življenje. Delavci z gorenjskih vasi, ki so zaposleni v tovarnah KID na Jesenicah in na Javorniku, so s v zadnjih letih postavili lepo stevilo hiš, ker jim je bila vsakodnevna vožnja z Jesenic na Gorje in obratno predolga in prenaporna. Na zelenih senošetih pod strmimi bregovi Mežakle in na obronkih bujnih gozdov je začela lepa planinska vas, ki jo tvorijo večinoma lesene hišice

in vile zgrajene v planinskem slogu. V vasi je že gostilna, mala trgovina in trafika. Nekaj hiš je prav lepih ter močno poudarjajo planinski značaj pokrajine, le dve ali tri, ki so deloma še v gradnji, bodo kazile to lepo planinsko vas. Ko bo v tem okolju obdelana zemlja, urejeni trtovi in ko bo zrastle sadno drevje — tedaj bo ta lepa vas cilj nešteti izletnikov in prijateljev prirode.

Po cesti, ki vodi po tej gorski dolini je nastalo novo življenje. V času visoke letovišne sezone brni po tej beli in dobro oskrbovani cesti mnogo avtomobilov in motociklov. Delavci iz gorenjskih vasi se vozijo s kolesi v železarne na Jesenice in na Javornik in nazaj. Na tej cesti srečujemo kmete, ki vozijo v industrijsko kotlino poljske pridele, sadje in les ter neštete gorenjske fante in može s kolesi, ki se kakor na veliki kolesarski tekmi z bliskovito naglico pode s prelaza Kočne po strmi in vijugasti cesti navzdol v industrijsko kotlino.

V zimskih mesecih so Poljane cilj nešteti smučarjev in sankarjev. Tu so idealni smučarski tereni, kakršnih ni daleč na okoli. Tu bje dale izvesti odlične proge za smuk, tek in za s'alom. Tu so najboljši tereni za izgradnjo male in velike skakalnice. Sneg v tem okolju dolgo leži, osobito v senčnih legah, tako da bi smučarji imeli dosti časa in prilike za vezvanje v smučanju in izvedbo tekem. Čeprav je ta lepi planinski svet videti precej oddaljen, vendar je izredno lahko dosegljiv. Z Jesenic je samo 40 minut hoda, z Javornika pa predeš v pičli rok uri. Če bi bili v okolici Ljubljane ali Zagreba tako lepi smučski tereni in tako divna gorska pokrajina, bi iz nje naredili kmalu smučarsko postojanko prvega reda.

Vladislav Fabjančič:

Ob 25 letnici veleizdajniškega procesa proti Preporodovcem

Priglasitev slovenskih dijakov v srbsko vojno akademijo, o pred izbruhom svetovne vojne - Odlomek k II. knjigi „Dobrovoljec kladivarji Jugoslavije“

Tovariš Rajko Paulin me je opozoril, da bi bilo prav, če otmem pozabljenju podvig slovenskih dijakov »Preporodovcem«, ki so prvi prijavili kot dobrovoljci proti habsburški monarhiji svoj vstop v srbsko armado, že preden se je mislilo, da je svetovna vojna pred durmi.

O preporodovskem gibanju, ki je vsaj med Slovenci neposredni predhodnik dobrovolskega pokreta, se je že precej pisalo. Ni pa o tem še rečena zadnja beseda. Se so prebuzili vsi ti dogodki, še je mnogo ozirov in predsodkov, da se ne piše vedno tako, kot je v resnici bilo. Večina jih je že — bo lahko objektivni neudelen zgodovinar stvari pravno presodil. Živi činitelji — kako malo jih je še! — pa je prav, da zbirajo za tega zgodovinarja gradivo, da ga bo primerjal, tehtal in ocenil. Povedo naj po svoji najboljši vesti predvsem tisto, kar se ni nikjer zapisano ali o čemer mislijo, da ni bilo prav zapisano. Obude naj svoj spomin, v kolikor jih še ni zatajil.

Preden izprejzovim o predmetu tega sestavka mi predvsem poudarim, da je bilo preporodovstvo

samonikel slovenski pokret, ki se je začel že leta 1911. brez najmanjše organizacijske ali materialne zveze s silnimi pokreti med Srbi in Hrvat.

Duhovni stiki so pač bili ustvarila so tih redka potovanja po slovenskem jugu in znanstva s srbskimi in hrvaškimi (in bolgarskimi) študenti na avstrijskih univerzah. Vse to pa je bilo večidel meglene in ni prešlo okvirja ideje o splošni slovenski vzajemnosti. Češki vpliv je bil vse do preporodovstva neprimerno večji na slovensko mladino in javnost sploh kakor na hrvaško. Kaj šele srbski. Šola je hvalila Bilgare, omalovaževala Srbe. Idejni dijaki so se učili rusčne in češčne. Zagreb je bil bolj oddaljen nego Praha, Petrograd bližje od Beograda. Narodno-radikalno dijaštvo, ki je bilo tedaj gonilna sila med mladino, je gojilo kult slovenskega realizma. Čehi so bili vrh ljudska izobrazba in manjšinsko delo torišče za udejstvovanje. Zedinjena Slovenija — seveda v okviru habsburške monarhije — politični ideal. Na razbistje Avstrije ni mislil živ krst. Če bi kdo kaj takega izprejzovil, bi doživel gromoglasen smeh in odločno nasprotovanje. Mladina so zanimali narodnostni boji v Avstriji in dunajski parlament doma pa klerikalno — liberalno obratovanje. Habski spomini niso imeli nobenega zvoka. Idejstvo omejevanje oziroma izvajanje hrvaško-sloven k hodočinstva na jezikovno plat je pitalo mladino hladno. Generacija tik pred nami je vsa žarela v Masarikovem realizmu. Prosveta, narodno gospodarstvo, znanost, to je bilo v njihovih glavah, v kolikor niso bile zaspane v lenosti in umetnosti. Revolucionarno in revolucionarno preporodovstvo je bilo temu pokošenju nenasledbeno.

S temi ljudmi smo preporodovci bili glavni boji redki ljudje, ki so imeli osebnost zveze s Srbijo. Kot sicer veleizstojni dr. Niko Županec, so ostali brez stikov s sodobno slovensko mladno. Plutovo »Jutro« je sicer pomagalo širiti mržnjo proti germanizatorskemu avstrijskemu režimu — za kar je bilo itak dovolj ugodne podlage med narodnimi Slovenci samimi in je zanj skrbela tudi vzajemnost s Čehi. Simpatiji do Srbov sta Plutovo »Jutro« in »Dan« pač res vzpodbujala, pri nikomur pa ni vse to prešlo splošnega okvirja slovenskega odpora proti pangermanizmu. Najmanj pa v komerkoli porodilo misel o revolucionarnem gibanju, ki naj bi Slovence in Hrvate odcepilo od Avstro-Ogrske in jih združilo s Srbi v docela neodvisni suvereni Jugoslaviji. Več zanimanja — vsaj v krogih katoliške mladine — je imela tralistična zamisel, ki naj bi s pomočjo prestolonaslednika Franca Ferdinanda ustvarila pod habsburškim žezlom Veliko Hrvasko, h kateri bi pripadli tudi Slovenci. Za realno pa se tudi to ni smatralo med mladino, marveč bolj za strankarsko politično gesto. Mladino je neprimerno bolj zanimala vsaka nova Cankarjeva knjiga in leposlovje snih, veliko bolj narodno napredovanje Slovencev v Trstu in Gorici, zbiranje prispevkov za Ciril-Metodove šole na Koroskem in Štajerskem, sokolski zleti in potovanja Politiške zveze kot na Sv. Petrišč — Krekovo zavezništvo za hrvaško državno pravo.

Tudi socialna vprašanja so poleg narodnih, gospodarskih in kulturnih vzbujala pozornost mladih ljudi. Praška šola za napredno dijaštvo, Krekova za katoliško, celo dunajski socialdemokratska šola so duševno oblikovale naše nastopajoče pokolenje. V kolikor je kdo kdaj pomislil na

politični okvir vseh teh stremiljenj, se je ta odražal v želji po ožji ali širši federalizaciji habsburške monarhije. — Narodno-radikalni mladini je lebdela pred očmi v takem okvirju zedinjena Slovenija, katoliški, v kolikor se je vzbela iz kulturnobojnih gesel, pa Velika Hrvatska v trizizmu. Edino redki socialni demokratje so imeli v idejni zamisli neko megleno jugoslovansko federacijo v podonavsko-bal-kanski zvezi. Vse to pa je bilo zgolj ideološko, realnosti je bila pri njih razredna borba, socialne reforme in organizacija delavstva v Avstriji z oporiščem v dunajskih, tržaških in grških delavskih masah. Ideal socialna, ne nacionalna, revolucija, aksiom premoc nemške in kvečjemu še češke socialne demokracije nad kulturno in socialno zaostalim južno-slovanskim kmetstvom. Reforma Avstrije, mazarji p'd Habsburžani, se jim je zdelo stokrat realnejša kot pa ideološka jugoslovanska federativna republika.

Ziv krst med vsemi temi slovenskimi strujami ni pomisljal na to, kar se je zgodilo malo let pozneje, na to, kar se je zdelo otročje fantastično, čemur so se noma valno posmehovali vsi zreli ljudje v Sloveniji (razen nekaj umetnikov, tasnovidcev kot Oton Zupančič in njevo ožli krog), ko se je iznenada odprlo iz ust čisto mladih, najmlajših, in kar se je skoz dima vojnega požara — izkavalo kot

edino realno: samostojna, popolnoma neodvisna Jugoslavija, razbistje Avstro-Ogrske in nacionalne države, odnosa priključitev k že obstoječim samostojnim narodnim državam.

Tako misel je imel mladi, izredno nadarjeni dijak dunajske univerze, pokojni France Fabjančič. Duhovno daleč pred vrstniki, je vstopil prvotno v socialistično dijaško združenje na Dunaju, kjer je bil nekaj časa zastopnik za južne Slovence. Med tem pa se je mnoga družil tudi z drugimi, zletimi slovenskimi dijaštvom. Steer velik, vendar ne mečen Slovan, je v nasprotju s precej splošnim vsarskim navdušenjem odobravalo politično stremiljenje za svobodo in združenje vseh Poljakov ter malorusko gibanje za ukrajinško kulturno samostojnost. Ukrajinška stvar mu je bila posebno pri srcu in je imel med Ukra-jinci mnogo prijateljev.

Nikdar pa ni veroval, da se teufje slovenskih narodov za svobodo in samostojnost dajo ostvariti v kakršnem koli okvirju Avstrije. Uprav Avstrija se mu je zdelo glavna ovira za uredničenje univertnih narodnostnih stremiljenj v srednji Evropi.

Zato se je hitro znašel na isti ravni z voditeljem bosanske srbske revolucionarne mladine Vladimirjem Gaciničevićem, s katerim ga je združilo močno prijateljstvo. V njun krog je vstopil tudi Lovro Klemenčič, poznejši dobrovoljec in eden vodnih »Preporodovcev«.

France Fabjančič je bil temeljito podkovan v socialistični teoriji, vendar se je kmalu razšel z dunajsko socialno demokracijo zaradi njene očitne nemške-hegemonistične tendence. Ko je izstopil iz Združenja socialističnega dijaštva, je postal izjavno, da stori to zategadelj, ker smatra, da se mora

najprej rešiti nacionalni problem, šele potem je mogoča uspešna borba za rešitev socialnega vprašanja. France Fabjančič je duhovni tvorec srednješolske organizacije, ki se je ustanovila že l. 1911 v Ljubljani, z izrazitim jugoslovanskim revolucionarnim idejnim temeljem.

Organizacija se je razširila po vseh ljubljanskih srednjih šolah, njeno ognjišče pa je bilo v VII. b razredu na l. drž gimnaziji, ki je pozneje dal od vseh slovenskih srednješolskih razredov največ vojnihi dobrovoljcev, kar osem (Jože Ermenec, Vladislav Fabjančič, l. Milko Gnezda, l. Vladimir Koblar (padel v Dobruđi l. 1916), Avgust Kuster, Jože Sedlak, Stanko Tominec l. Ivan Zorec). Tei organizaciji je l. 1912 (še pred balkansko vojno) idejno pristopila številčno najmočnejša organizacija slovenske mladine, narodno-radikalna, pod vodstvom Avgusta Jenka, Eugena Lovšina in Janka Kosa. Združena organizacija je s svojim pokretom izvršila popoln idejni prelom z vso prejšnjo dijaško generacijo in skoro na mah zajela vse srednje šole na Slovenskem.

Preporodovskemu gibanju je sledilo vse slovensko dijaštvo, urej napredno, radikalno, katoliško, odeslej ame jugoslovansko, revolucionarno.

Mnogo je bilo fantastičnega v naših mladih glavah, hoteli pa smo se res prav v vsem razlikovati od tistih, ki so se nam ponujali za vzor kot »starešine« in »stare bajte«. Razbistje monarhije nam je bilo glavni cilj. In prav nobenega dvoma ni

bilo v nas, da bo to šlo. Kako, nismo mnogo tehtali. Balkanski uspehi so to vero dvignili in fanatizem.

V nasprotju s prejšnjim dijaštvom smo gojili viteškega, vojaškega duha. Kako blaženo presenečeni so bili ravnatelji ljubljanskih srednjih šol spomladi leta 1911, ko se je mladina trumoma vpisovala k prostovoljnemu strelskemu in drugemu vojaškemu vajani, ki so se vršile pod vodstvom c. kr. oficirjev 27. domobranskega polka. Vzhičeni so bili nad našim »avstrijskim« patriotizmom. Se sanjalo se jim na ni, da so vsi ti fantje urili v orožju, da bi ga umeli uporabiti proti Avstriji. — Ta akcija se je nadaljevala tudi vsa poznejša leta do izbruha svetovne vojne.

Preporodovci so kovali kot vsa srbska in hrvaška mladina mnogo revolucionarnih nakleпов, od katerih je večina bila za res romantična in mladostna. Poglaviti revolucionirski kovač med nami je pač bil rajni Lovro Klemenčič. Marsikaj o tem vesta tudi brata Koraka, današnji sodnik France Čoš in vsi mi seveda Bile pa so vmes tudi zamislili, ki nikakor niso bile naivne. Tako

načrti da vstopi večje število slovenskih dijakov v srbsko vojno akademijo,

drugi pa v vojaški arzenal v Kragujevcu. S srbsko vlado se o vseh teh stvarih nismo nikoli razgovarjali, kakor preporodovski pokret od nje sploh nikoli ni dobil nobene gnotne podpore. Ko sta bilo menda v aprilu 1913. naša delegata France Fabjančič in prof. Jože Berce v Beogradu, sta nam prinesla sporočilo od vladne strani, da Srbija ne misli na nobeno zaletilje z Avstro-Ogrske, ker bo dolga leta morda desetletja zaposlena na svojem jugu. Niti najmanjša ona nam niso pustili s te strani za naš revolucionarni pokret. Prav zato smo tedaj sklenili, da

moramo mi Slovenci forsirati jugoslovanski pokret v sami Srbiji.

Odlilo nas je kmalu tja več meni pa je bila dodeljena naloga, da tam ostanem. Daljše poglavje bi bilo pisati o tem, koliko je bilo treba premagati težav, da je namesto zgolj srbsko-hrvaškega osvobodilnega pokreta zmazala misel velike Jugoslavije. Srbov, Hrvatov in Slovencev ki je postala oficialna politika Srbije šele z niško deklaracijo (decembra 1914). Meni je padlo med mnogimi drugimi nalogami v delež tudi uredničenje sprejema slovenskih gojencev v srbsko vojno akademijo.

Major Milan Pribičević, tedanji tatnik »Narodne Odrbanex«, s katero smo bili v stalnih stikih, se je mnogo trudil za to stvar. Lahko pa ni šlo, ker so se navzgor bali komplikacij z Avstrijo in so se skrbno izogibali vsaki podobni akciji. S bi ta sicer prav z veseljem sprejemala slovenske inteligentne in tudi druge »slovenske strokovnjake« v svojo službo. Morali pa so se v sprejeti srbsko državljanstvo. Zaka naj bi se delala izjema s tistimi, ki bi tu postali srbski državljani in hoteli vstopiti v oficirski kor, ko razširjena Srbija vendar potrebuje toliko sposobnih ljudi?

Pribičevićovo prizadevanje je bilo končno kronano z uspehom. V začetku junija 1914 mi je sporočil veselo novico, da je zagotovljen sprejem 20 (ali 30, več ne vem) slovenskih dijakov, ki morajo imeti dovršen vsaj 6 razredov srednjih šol. Nisem dvomil, da bom to število dosegel. Hotel pa sem vstopiti kar tudi sam, pa me je Pribičević preprečil, da imam druge naloge. Tedaj sem menda pisal domov, naj se moj mlajši brat Milan, ki je k-nčeval šest razredov gimnazije, pripravi za vstop v beograjsko vojno akademijo. To pismo je pozneje izvolal ljubljanski policijski šef dr. Mihael Skubl, ki je šele z nacionalno-socialističnim prevratom v Avstriji, v kateri se je prej dokopal do najvišjih častí, upajmo, za vedno končal svojo policijsko kariero, ter njegov najznamenitiji pomočnik detektiv Gruden. Državni pravdnik Pajnič se je v famozni obtožnici proti Preporodovcem K 1183-14 z dne 26. septembra 1914 takole dotaknil te zadeve:

»Kakega mišljenja je posebno Fabjančič, sledi iz okoliščin, da je

nameraval svojega mlajšega brata spraviti v kadetni zavod v Beogradu, da bi postal srbski častnik, ter se v bodočnosti bojeval proti avstrijski armadi.

Kakor je nadalje pisal Fabjančič svoji materi, zidal se je v Beogradu konvikt za dijakke iz Avstro-Ogrske, kjer naj bi se dijakke vzgojevali v smislu velkokorske propagande, katero bi potem morali širiti v domovine.

»Bedasto podtikanje, ker je bilo preporodovsko gibanje izrazito jugoslovansko in nikdar velsrbsko. Seveda Pajnič tudi mojega pisma ni prav citiral, marveč ga je po svoje prikrojil.

To je menda tudi vse, kar je Avstrija izvolala o nameravanem vstopu slovenskih dijakov v srbsko vojno akademijo, ki smo ga hoteli izvesti postopno v širokem merilu, pa že začetek je bil zanižljen resneje, kot se je sanjalo ljubljanski policiji.

Po dogovoru z majorjem Pribičevićem sem se brž podal na pot. Akcijo sem hotel izvesti popolnoma sam, da bi stvar ostala tajna vsem razen vodstvu kladivarjev in bodotim vojnihi akademcem; vsak prikladenec pa je smel vedeti ime samo še enega svojega tovarša.

Obiskal sem Ljubljano, Kranj, Gorico* in Trst. Povsod sem opravil še boljše, nego sem se nadejal, posebno v Kranju in Gorici. Šlo mi je za to, da bodo akademci iz raznih krajev Slovenije. Če se ne motim, je bila večina fantov končala ne samo zahtevanih 6 razredov, marveč je imela popolno gimnazijo.

Podrobnosti sem pozabil. Zdi se mi, da smo se dogovorili, da bodo vsi kandidati s posebnim geslom poklicani, ko pride čas, v Beograd. Nekaj mi jih je dalo ce'o kar s seboj spričevala. Drugi pa bi jih imeli poslati v Beograd po končani maturi. Nekateri so potem to tudi storili. Mišlim, da je bil med njimi rajni Grahlj (pozneje ruski dobrovoljec) iz Gorice. Beseda bi bila nedvomno vsi držali, da ni vsega prenečel izbruh vojne, saj so vsi goreli od navdušenja. Ko je avstr. vojska zavzela Beograd, so mnogi mislili, kaj bi bilo, če bi srbski arhivi in njihova spričevala pršla v avstrijske roke.

Dobil sem več ponudb, kakor je bilo določeno, da bo sprejetih. Unal pa sem, da se bo dalo doseči v Beogradu, da jih vzemo vsaj 30.

Ko sem tik od Vidovem dnevu prišel v Beograd, sem brž sporočil majorju Pribičeviću uspeh svoje misli in mu oddal spričevala. Kar sem jih dobil in seznam prikladenih. Vojna vtrha je že že nekaj tednov prehitela naš načrt, po katerem naj bi se v srbskem armadnem zboru postopno vzpostavila elita slovenskih oficirjev dobrovoljcev. Čas je bil hitreje celo od naš mladih revolucionarjev, ki so nam »preli-može« očitali mladiško fantastičnost!

Namrečno nekaj desetih slovenskih dijakov-dobrovoljcev so zdaj vstopale stotine častnikov in vojakov Slovencev v jugoslovanske dobrovoljske korpuse in pomagale v krvavi vojni nesrečiti tisto, kar se je srbski vladji zdelo sen daljne bodočnosti.

Na kar se starši slovenski razumniki niti misliti niso upali in kar so celo mladi, ogneviti Preporodovci pričakovali šele čez leta.

* V Tolminu sem pri tisti priliki obiskal poznejši dobrovoljec Lovra Klemenčič in Vladimirja Mislija v Breginju na Franceta Fabjančiča, ki so v tamošnji garniziji širili jugoslovansko revolucionarno misel kot Franco Skrbec in tovariši v Celovcu in druzod. Spominjam se da je France Fabjančič pomislil tudi na svoj lastni vstop v srbsko vojsko. Bil je aktiven avstrijski »Fähnrich« pred koncem službe.

Radioprogram

Nedelja, 24. decembra

8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Koncert tamburškega septeta (vodi Kahne). — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Preno cerkvene glasbe iz franciskanske cerkve, Tome Slovenska masa. — 9.45: Verski govor (g. ravn. Jože Jagodic). — 10: Koncert godalnega okteta (plošče). — 10.15: Samospet: g. Nada Udovč-Breje, pri klavirju g. prof. P. Šivic. — 11: Kvintet pihal (flavta, oboa, klarinet, fagot, rog). — 11.45: J. Haydn: Godalni kvartet D-dur op. 64 No 5 (škrjančkov kvartet — plošče). — 12.05: Fr. Schubert: Nedokončana simfonja v h-molu (New Queens Hall Orchestra — plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — Oddaja prekinjena od 14.30 do 17. — 17: Božične pesmi poje g. Julij Betetto, pri klavirju g. prof. P. Šivic. — 17.45: Kačer Meško: Henrik, govavi vitez — božični misterij v 4 slikah. Izvajajo člani radijske igralske družine. — 19.00: Napovedi, poročila. — 19.05: Božično zvonjenje. — 19.15: V čaru svete noči. — 20.40: Recitacije. — 20.50: Bož čne pesmi poje trnovski cerkveni zbor; vmes koncert ljubljanskega godalnega kvarteta. — 22: Božični nagovor (g. prof. Fr. Koblar). — 22.10: Božične pesmi poje »Ljubljanski zvonec«. — 23.10: Božične čestitke iz raznih dežel (plošče). — 23.45: Pritrkavanje (prenos). — 24.00: Preno polnočnice iz cerkve sv. Petra v Ljubljani. — Konec ob 1.30.

Ponedeljek, 25. decembra

9: Jutrnji pozdrav. — 9.05: Napovedi. — 9.10: Božični spomin (plošče). — 9.45: Verski govor (g. prior Valerian Učak). — 10: Preno cerkvene glasbe iz stolnice. — 11: Tamburaški orkester: Božične pesmi; vodi Karmelj. — 11.45: Božične pesmi in skladbe (plošče). — 13.02: Beethoven: Klavirski koncert v Es-duru s spremljevanjem orkestra, solist: prof. Pavel Šivic. Povečani radijski orkester, dirig. D. M. Šijanec. — 13: Napovedi. — 13.30: Praznični koncert radijskega orkestra. — 14: Otroški božič (Izvajajo in pojo otroci). — Oddaja prekinjena od 14.30 do 17. — 17: Preno s razstave kanarkov. — 17.10: Božični napeti (radijski komorni zbor in radijski orkester). — 18: Massenet: Werther, II. dejanje (plošče). — 19: Napovedi. — 19.20: Nacionalna ura: Hrvatske božične pesmi (Antun Dobronić iz Zagr.). — 19.40: Preludij in melodije (plošče). — 20: Charles Dickens: Božična pesem (za zvočno igrjo priredil Ivan Pengov). Izvajajo člani radijske igralske družine. — 21.15: Koncert radijskega orkestra. — 22: Napovedi poročila. — 22.15: Citaški trio »Vesna«. — Konec ob 23. uri.

Torek, 26. decembra

9: Napovedi. — 9.15: Preno cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (g. prior Valerian Učak). — 10: Prijubljenski napeti (plošče). — 10.30: Trboveljski pevski jazz in Chmerfanov kvartet. — 12: Orkestralni koncert (plošče). — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli napeti: Kmečki trio. Pojeta gg. S. Etozar Banovec in Vekoslav Janko. — 14: Vaski umetniki (plošče). — 17: Kmečka mladina in mesto (g. Ludovik Puš). — 17.30: Narodne s spremljevanjem radijskega orkestra (z gospo Dragico Sokovo). — 19.20: Nacionalna ura: Srbsko pomorje nekdanj in sedaj (prof. Mil. Vukčević). — 19.40: Objave. — 20: Veseli večer: Fantje na vasi, Ježek in Jožek in teret Stritarjev (s spremljevanjem harmonike, vmes plošče — pesna glasba). (A. Stanko). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Koncert radijskega orkestra. Konec ob 23.

Sreda, 27. decembra

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Poročila, napovedi. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12.00: Iz čeških oper (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Šramel »štirje fantje«. — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: Obisk v uredništvu dnevnika (Reportaža). — 18.40: Delavci in izobrazba (gld. Krista Hafner). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Vpliv poslednjih mednarodnih dogodkov na slovensko gospodarstvo (Potočnik Drago, Ljubljana). — 19.40: Objave. — 19.50: 30 let prve slovenske trgovske šole v Ljubljani (g. Stane Megušar). — 20: Violinski koncert: g. Uroš Frevoršek, pri klavirju g. dr. D. Švara. — 20.45: Pisana šara (plošče). — 21.15: Koncert Slovenskega vokalnega kvinteta. — 22.00: Napovedi, poročila. — 22.15: Za ples (plošče). — Konec ob 23.

Četrtek, 28. decembra

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Poročila, napovedi. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Veseli drobiž (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Operni trio. — 14: Poročila. — 18: Veseli godci. — 18.40: Slovenscina za Slovence (g. dr. Rudolf Koriarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Ministrstvo za telesno vzgojo naroda. — 19.30: Objave. — 19.50: Mihevc: Popotnik in potok, simf. pesnitev (pl.). — 20.05: Ob 150letnici slovenskega gledališča: 1. A. Linhart in slovensko gledališče — govor (g. prof. Fr. Koblar). 2. A. Linhart: Županova Micka, komedija. — 21: Reprodukiran koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Dve harmoniki (gg. Jurman Jože in Kotnik Alojzij). — Konec ob 23. uri.

Petek, 29. decembra

7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Poročila, napovedi. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45. — 12: Iz slovenskih krajev (plošče). — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Ženska ura: Delovni tabor visokošk v Halozah (ga. M. Ružič). — 18.20: Nikola Cvejič poje (plošče). — 18.40: Francosčina (g. dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Beli šport v slovenskih planinah (g. Janez Gregorin iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 19.50: Zanimivosti. — 20: Zbovorske točke (plošče). — 20.30: Solistični koncert: violoncello (g. prof. Cenda Šedbauer, pri klavirju g. prof. P. Šivic). — 21.15: Orglice in harmonika (gg. France Petan in Stanko Avgust). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: V oddih igra radijski orkester. — Konec ob 23. uri.

E. C. Bentley:

Skok skozi okno

ROMAN

Pišel je torej nedvomno skozi vatna vrata. — Martin je malo pomislil, potem je pa dejal: Navadno je prihajal gospod Manderson prej, v veži je odločil klobuk in plašč, potem je pa odšel skozi vežo v knjižnico. Zdelo se mi je, da se mu zelo mudi k telefonu in da je zato tako tekel čez travnik k oknu. — Bilo je kakor da ga čaka nekaj zelo nujnega. Klobuk je imel na glavi, kakor se zdaj spominjam, plašč je bil pa obesil čez stol. Govoril je zelo kratko kakor vedno, kadar se mu je mudilo. Gospodu Mandersonu se je sploh vedno zelo mudilo. Bil je nemiren gospod, kakor pravimo.

— Pravite, da se je zdelo, kakor da ga čaka nekaj zelo nujnega. Ali pa niste malo prej rekli, da niste opazili na njem nič posebnega?

Na Martinovem obrazu je zaigral za hip melanholičen smehljaj.

— To dokazuje, da gospoda Mandersona niste poznali, če se morem tako izraziti. Tako vedenje ni bilo pri njem nič nenavadnega. Nasprotno. Dolgo je trajalo, preden sem se temu privajal. Bistvil je da sedel čisto tiho in kadil cigaro, razmišljal ali čital ali pa je pisal, diktiral in brzojavil tako, da se je človeku kar v glavi zavrtelo, če ga je gledal. Nič nenavadnega ni bilo, če ga je razburil telefonski pogovor.

10 Trent se je obrnil k inspektorju, ki mu je vrnil pogled. Ne da bi se zmenil za Trentova vprašanja, je Murch privd sam odgovoril Martina.

— Torej ste ga zapustili šele, ko je telefoniral pri odprtem oknu. — Luč je bila prižgana in na stolu je stala sodavica. Ali je bilo tako?

— Da, gospod Murch.

Trentu se je zdelo čudno, kako skrbno je Martin odgovoril inspektorju. Toda takoj je novo Murchovo vprašanje zopet obrnilo njegovo pozornost na problem.

— Torej ta sodavica. Dejali ste, da je gospod Manderson redko kdaj pil whisky, preden je šel spat. Ali je pil whisky tistega večera?

— Ne vem. Soba je pospravila zjutraj ena izmed sobaric, a časa je bila umita. Vem, da je bila steklenica včeraj skoraj polna. Pred dnevi sem jo znova napolnil. Ko sem prinesel svežo sodavico, sem iz navade pogledal, da-li je bila dovolj whiskyja.

Inspektor je stopil k omarici in jo odprl. Vzel je iz nje karaf in jo postavil pred Martina na mizo.

— Ali je bila bolj polna, kakor zdaj? — je vprašal mirno. — Tako se jo našel zjutraj.

Karafa je bila zdaj do polovice prazna. Prvi hip je Martinu zaprlo sapo. Hitro je dvignil karafu, jo držal pred očmi in zrl prestrašeno na oba moža. Potem je pa dejal počasi:

— Skoraj polovica manj je sodavice tu, odkar sem jo zadnjič videl. In to je bilo v nedeljo zvečer.

— Ali al popil tega nihče izmed domačih? je vprašal Trent previdno.

— To je povsem izključeno, — je odgovoril Martin kratko, potem je pa pripomnil: Oprostite, toda to je zame nekaj čisto izrednega. To se ni zgodilo nikoli, odkar poznam gospoda Mandersona. Sobarice nikoli ne pridejo do tega, to lahko dokazem. Če se pa hočem sam napiti, — ne potrebujem to za karafe.

Zopet je dvignil karafu in jo znova pogledal, dočim ga je inspektor opazoval s skrivnim zadoščanjem kakor mojster, ogledujoč svoje delo.

Trent je odprl novo stran svojega notesa in čakal zamišljeno po njem. Potem je pa dvignil oči, rekoč:

— Nedvomno se je Manderson za večerjo preoblekel.

— Gotovo.

— Ali je pa bil prav tako oblečen, ko ste ga videli zadnjič?

— Da, razen jaketa. Kadar je sedel zvečer v knjižnici, je imel na sebi star sportni suknjč — nekoliko presvetel, morda malo nasprotujoč angleškemu okusu. Ta suknjč je visel navadno v omari — Martin je odprl vrata — skupaj s ribarskim orodjem gospoda Mandersona in podobnimi stvarmi tako, da mu po večerji ni bilo treba hoditi najprej gor.

— Zaket je pustil v omari?

— Da. Sobarica ga je pa zjutraj vzela gor.

Motiv Grosuplje želi vsem cenj. čitateljem pravi Božič!

MALI OGLASI

Beseda 50 par. davek posebej. Prekliti izjave beseda Din 1.— davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

Kokus tekači za hodnike in stopnišča v vseh barvah v zalogi pri SEVER RUDOLF, LJUBLJANA — MARIJIN TRG 2.

RAZNO

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

PRVOVRSTNA VINA
ter pristno žganje si nabavite po sledečih konkurenčnih cenah namizno belo liter din 8.—
arbski prokupac » » 8.—
rizling » » 9.—
dolenjski cvilec » » 10.—
portugalka » » 10.—
» sladka » » 8.—
jabolčni sladki » » 5.—
traminac » » 12.—
dingac » » 12.—
žganja: » » 24.—
tropinovec » » 24.—
alivovka » » 34.—
brinjevec » » 36.—
rum » » 36.—
borovničar » » 36.—

Mrzla jedila
Se priporoča Buffet J. Jera, Minka Videnič, Ljubljana, Sv. Petra c. 38. 42 T

MALI OGLASI

Slovenskem Narodu
sigurno uspehi

VSAROVSTVO POHISTVO
se vedno po starih cenah dobavlja v moderni in solidni izdelavi trdnika »Oprava« Celovška 50. Sprejemajo se naročila 50. 1

ZA VSAKO PRILIKO
najboljše in najcenejša oblačila si nabavite pri PRESKER Sv. Petra cesta 14.

ZA PRAZNIKE
vsi k Mikliču na Glince. Prišpea nova pošiljka pristnih štajerskih in dalmatinskih vin. Domače kolone in domača zabava. Vsem cenjenim gostom želiva vesele praznike in se priporoča za obilen obisk. Tonček in Milka Miklič. 3527

ZAMRZNJENE VODOVODE
tali brez razkopavanja zidu z električnim aparatom Avgust Čokert, klepar, vodovodni instalater — Gregorčičeva 5 — tel. 24-70. 52 T

30 PAR ENITANJE
azuriranje, vezanje zaves, perila, monogramov, gumbov. Velika zaloga perja po 1.— din. »Junijana«, Gosposvetska c. 12. 3. 1

HALO!
Ljubitelji pristnih dalmatinskih vin dobite za Božič v gostilni PEJČAN, Zaloška c. 18. Mošte danes bakalar in morske ribe. Se priporoča poslovodja Filip Renjanovič. 3528

TRAJNA ONDULACIJA
izdelana z najboljšim in najnovjšim aparatom v vseh modernih frizurah za ceno din 50.—. Trajnost zajamčena. Se priporoča frizerski salon Perhaj Ivan, Cerkvena ul. 19, Trnovo. 3517

ZA BOŽIČ
Vahijo smučarje žlebske planine, gostilna pri Zlečniku pa na dobre kolone. Za mazo pa kapljica izborna in sladka, da lepše drsela bo smučka Vam gladka. 3516

Najnovjši patentni aparati
za hitro ogrevanje prostorov, 70% prihranka na gorivu!!! Zahtevajte ponudbe od: Branko Bešenič, proizvodnja patentov, Crikvenica. 3532

HLAPEC
marljiv, trezen in zanesljiv dobi službo pri: Fric Smuk, valjni mlin, Križe na Gorenjskem. 3534

Pri nas dobite

zajamčeno pristna domača in dalmatinska vina, razna žganja, likerje, Unionsko in Laško pivo, v mnogovrstni izbiri razna topla in mrzla jedila. Express kava din 1.50 — Krofi s nadevom 2 din.

GOSTILNA PRI LOVCU, Rimska c. 24, Bleiweisova c. 2.

La SUHE SLIVE

25 kg din 125, 50 kg din 225.—, 10 kg jedrc din 200.—, 50 kg La celih orehov din 300 franko podvoz razpošilja G. Drechsler, Tuzla. 3535

PRODAM

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

OREHOVA JEDRCA
nova, sortiran cvetlični med in medicino dobite najceneje v MEDARNI Ljubljana Zidovska ul. 6. 48 T

NAPRODAJ
več zemljišč in hiš po ugodni cenli. Obratujte se na Informaciono pisarno Marinko, Udiljak — Banjaluka. 3513

KUPIM

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

KUPIM
rabljene industrijske tračnice ter polnojarmenik (gater) 30 colni, rabljen. Ponudbe: Ludovik Kuharič ml., parna žaga — Ormož. 3504

KUPUJEM IN PRODAJAM
rabljene čevlje, moške obleke in perilo. Klavžer, Vošnjakova ul. 4. 3472

ELEKTROMOTOR
220 V, 8 KS, cca 1500 obratov, dobro ohranjen, kupim. Remec & Co., Kamnik. 3533

DOPISI

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

STASA
Vse najboljše h godu, vesele praznike in mnogo, mnogo sreče v novem letu! 3529

OSAMLJENO DEKLE
želi iskrenega prijatelja. Ponudbe na upravo Slov. Naroda pod »Osamljenec«. 3514

BOGATA GOSPA
išče starejšega resnega gospoda z gotovino in v pokoju. Naslov v upravi »Slov. Narod«. 3531

POSEST

Beseda 1.— Din. davek posebej. Najmanjši znesek 15.— Din.

VILA NA BLEDU
v lepi legi, z razgledom na jezero 12 sob (pension) ugodno napredaj. — Poljanjski Slavko Repe, Bled. 3503

HISA
dve sobi, priključne, lep vrt, nilyica — 40.000 din prodam. Kus, Brežice, Predmestje 9. 3516

KAPITAL

Beseda 50 par. davek posebej. Najmanjši znesek 8.— Din.

BRANILNE KNJIZICE
vrednostne papirje kupujemo stalno in po najvišjih cenah in proti takojšnjemu plačilu. RUDOLF ZORE Ljubljana, Gledališka 12. 3530

KUŠEJE

ENO VEČBARVNE JUGOGRAFIKA SV. PETRA NASIP 23

NAGLUŠNI!

Preizkusite ga tudi Vi za 1 MESEC — 50.000 jlh sedaj poslušajte glasbo, radio, gledališče L.L.

Pred 2 ali 3 leti bi bil čudež, če bi mogli spet slišati. Sedaj morete doseči to z najmanjšim aparatom na svetu — s srebrnim Vibraphonom, aparatom lažnikove velikosti. Brez žic, brez baterije, brez toka, praktično NEVIDEN. Zahtevajte še danes brezplačne in neobvezne prospekte, zdravniška uverjenja kakor tudi pogoje za

30-dnevno preizkušnjo

Kupon odrediti in pošljite še danes na: APARATI VIBRAPHON (Dep. 30. B.) Zagreb, Tomislavov trg 17.

— Pošljite mi brezplačne in neobvezne prospekte kakor tudi pogoje za 30-DNEVNO PREIZKUŠNJO

Ime _____
Naslov _____
APARATI VIBRAPHON (Dep. 30. B.) Zagreb, Tomislavov trg 17.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE ŽELI VSEM SVOJIM ČENJENIM NAROCNIKOM

Anton Krašnja

vodovodni instalater

Ljubljana, Emonska cesta 2

SIV. STROJI

VELIKA

NAJNOVEJŠI OTR. VOZIČKI
MOTORJI
TRICIKLI
SIV. STROJI

Igralni vozički, stroji, avtomobilski, kolesni deli.

TRIBUNA F.B.L. LJUBLJANA

Karlovska c. 4 — Podružnica: Maribor, Aleksandrova 26
Ceniki (trankol)

Najnovije dogodke iz vseh krajev sveta

poslušajte z RADIOAPARATOM »MEDIATOR«

Brezobvezno Vam predvaja:

»Tehnik« J. BANJAI

LJUBLJANA, MIKLOŠICEVA CESTA 20. — TEL. 34-19.

Elektrotehnično podjetje

BOGATAJ IVAN

TELEFON 20-03

Kongresni trg 19, poleg nunske cerkve

Izvršuje vse električne instalacije in popravila. — Trgovina in zaloga vseh vrst instalacijskega materiala. Strokovno in solidno delo, nizke cene!

VSEM ČENJENIM ODJEMALCEM ŽELIM

SREČEN BOŽIČ IN NOVO LETO!

ŠLEGR FRANJO

MESNICA, LASTNI PROJEVOD SUHOMESNATEGA
BLAGA IN GNJATI A LA »PRAŠKE SUNKE«
ZAGREB, MASARYKOVA 16 — TELEFON ST. 62-94

Kolesarji!

Kolesa Vam ognjeno emajlira v vseh pojzibnih barvah po smernih cenah

Peršin Franc

sedl. avtoličanje in tapetisanje
ST. VID NAD LJUBLJANO

Makulturni papir

proda

uprava »Slovenskega Naroda«
Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5

Vesele božične praznike
in veselo novo leto

želi vsem svojim cenjenim gostom, odjemalcem in prijateljem

ona z rdečimi srci.

"DRAVA,"

Zavarovalnica za malega človeka

MARIBOR — Aleksandrova cesta št. 14-I

Zavaruje: za slučaj smrti, doživetja, dote in rente (penzije)

Zavaruje pri domači zavarovalni zadrugi!

Glavna podružnica:

Subotica, Manojlovičeva št. 5 (v lastni palači)

Zimska sezona v Rogoški Slatini

Ravnateljstvo zdravilišča je glede na množične želje svojih gostov storilo vse, da bi svojim pacientom tudi pozimi nudilo vso udobnost in jim zaguralo največji možni uspeh zdravljenja. V ta namen je najmodernejši hotel »Jugoslovanski kralj« urejen tako, da ima pacient, kar mu je za zdravljenje potrebno, vse v hiši.

V tem hotelu je tudi strogo dijetska kuhinja, ki je — v zvezi z zdravljenjem z vodo — dosegla v zadnjih letih tako množične in zadovoljujoče uspehe. Pod dosedanjim strokovnim vodstvom gospe Miklau ostane dijetska kuhinja vso zimo odprta.

Indikacije: bolezni želodca in prebavil, DIABETES, bolezni jeter, žolča, ledvic in seči, lažje živčne bolezni, rekonvalescenti itd.

Točna obvestila daje ravnateljstvo zdravilišča

3743-2

ROGASKA SLATINA

NAJLEPŠE BOŽIČNO DARILO

Ravljen: ZGODBE BREZ GROZE

Klabund: PJOTR · RASPUTIN

Ravljen: ČRNA VOJNA

Thompson: SIVKO

Majerjeva: RUDARSKA BALADA

Broširana knjiga stane 10.— din.

Vezana knjiga stane 15.— din.

ZALOŽBA »CESTA«

LJUBLJANA — KNAFLJEVA UL. 5

„SPECTRUM“ d. d.

tvornice ogledal in brusilnice stekla
LJUBLJANA VII.

Telefon 23-43
ZAGREB, Vlaška ul. 83
Telefon 22-683

Celovška 81
SPLIT, Kruševičeva 13
Telefon 23-68

VELEZALOGE STEKLENIH PLOŠČ IN OGLEDAL VSEH
VELIKOSTI IN OBLIK ZA POHISTVO, OPREME, STAVBE,
AVTOMOBILE, NADPISE, OKENSKO STEKLO ITD., ITD.

Zdravilišče Dobrna

želi vsem svojim cenjenim
gostom vesele božične praz-
nike in srečno novo leto.

Vesele božične praznike ter srečno novo leto želi vsem svojim
cenjenim posetnikom

GOSTILNA »DALMACIJA«
pri sejmišču — LAŠKO

Štirje aparati letnika 1940

zopet dokazujejo, da je

znamka svetovnega slovesa

RADIONE 740 super

Osemelektronski veliki razkošni super
Radione 740 ima predstopnjo, 7 kro-
gov, 3 valovna območja, moderne je-
kline elektrone, magično oko z dvo-
jno občutljivostjo, zvočno kompenzaci-
jo, regulator za selektivnost in barvo gla-
su, zmanjšano občutljivost za motnje,
zopet kratkovalne motnje.
Tipa 740 W za izmenični tok rabi le 50
wattov. Cena din 5.600.—
Tipa 740 GW za istosmerni in izmenič-
ni tok rabi 70 wattov. Cena din 5.800.—

RADIONE 540 super

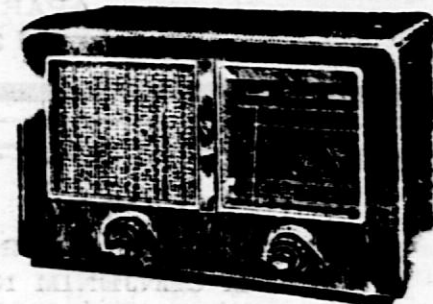
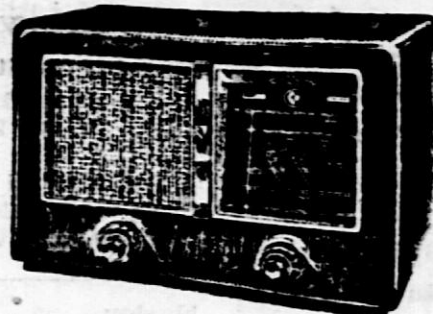
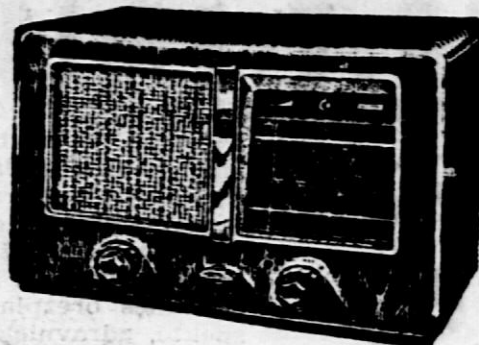
Petelektronski razkošni super Radione
540 ima: 7 krogov, 3 valovna območja,
moderne jekline elektrone, magično
oko, zvočno kompenzacijsko, regulator za
selektivnost in barvo glasu. — Tipa
540 W za izmenični tok rabi le 40 wat-
tov. Cena din 4.200.—
Tipa 540 GW za istosmerni in izmenič-
ni tok rabi 58 wattov. Cena din 4.400.—

RADIONE 440 B super

Štirielektronski baterijski super Radio-
ne 440 B ima: sedem krogov, 3 valov-
na območja, 2 voltne štedljive elektrone,
regulator za selektivnost in barvo
glasu, odklopljivo razsvetljavo skale.
Poraba toka (brez razsvetljave): 3
Volt, 0.42 A, 125 Volt, 13 ma.
Cena din 3.700.—

RADIONE R 2 super

Sestielektronski avto- in potni super
Radione R 2 ima: predstopnjo, 7 kro-
gov, 3 valovne dolžine, delan je za 6 ali
12 voltni akumulator in za vse napeto-
sti izmeničnega toka; ima regulator za
barvo glasu, zmanjšano občutljivost za
motnje in zopet kratkovalne motnje
motnje ter kovinsko kaseto. — Poraba
toka je neverjetno majhna in sicer: za
izmenični tok le 24 wattov, za 6 voltni
akumulator le 3.5 A. Cena din 4.800.—

RADIO d. z o. z.

V LJUBLJANI — MIKLOŠICEVA CESTA 7

TELEFON 3190

VSEM CENJENIM POSLOVNIM PRIJATELJEM ŽE-
LIM VESEL BOŽIC IN SREČNO NOVO LETO!

BATISTIČ RAFAEL

TRG. S SUROVIMI KOŽAMI

STRAZIŠČE PRI KRANJU — Tel. 50

KOT DOSEDAJ BOM GLEDAL TUDI V BODOCE,
DA BOM PLACEVAL NAJVISJE DNEVNE CENE.
SE PRIPOROČAM!

Vesele božične praznike

in srečno novo leto

želim vsem cenjenim gostom. Obenem priporočam svoja
prvovrstna dalmatinska vina.

Točimo: Cankarjevo nabrežje 5

I. A. SUNARA

VODNE TURBINE

ZA VSE RAZMERE

avtom. regulatorje, zatvornice,
opreme za žage in mline

izdeluje in dobavlja

G. F. SCHNEITER

ŠKOFJA LOKA TOVARNA STROJEV
Prvovrstne reference — Zmerne cene

NARODNA

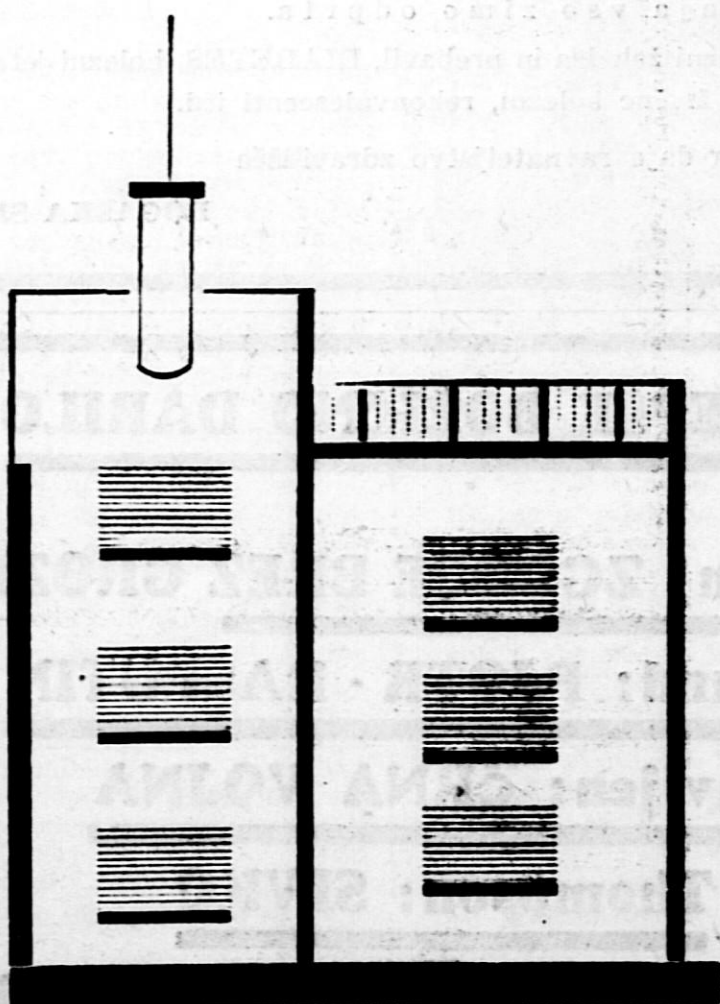
TISKARNA

LJUBLJANA

ČNAJLEVA 5

IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVNIH
PREPROSTIH IN NAJFINIŠIH

PORTLAND CEMENT

je naipopolnejši in najbolj
ekonomičen gradbeni mate-
rijal, ki ustreza vsem zahte-
vam moderne gradbene
tehnike in omogoča izvaja-
nje najdrznejših, stavbnih
konstrukcij in najrazno-
vrstnejših izdelkov

»CEMENT« A. D.

LJUBLJANA — BEOGRAD — ZAGREB — SPLIT